

การศึกษาพฤติกรรมผู้ดื่มและผู้ขายยาตองวิถีชุมชนภาคใต้
กรณีศึกษา เขตชุมชนเมือง จังหวัดสงขลา
Behavioral Study of Seller and Consumer of
Traditional Alcohol Medicine in the Community :
A case study urban, Songkhla Province

นวลตา	อาภาคัพพะกุล
ศิริรัตน์	โกศลวัฒน์
เยาวณี	จรรยาศักดิ์
รังสรรค์	อาภาคัพพะกุล
อุไรวรรณ	พัฒนสัตยวงศ์
นิมอหงค์	ไทยเจริญ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

บทนำ

เมื่อกล่าวถึง “ยาตองเหล้า” หลายคนมองเห็นภาพยาตองที่มีผ้าแดงผูกไว้ที่ฝาขวดขนาดใหญ่ ที่ภายในมีทั้งรากไม้ สมุนไพร และสรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ในโหล/ขวดยาตองเหล้า นั้น และมีการบอกเล่าสรรพคุณของยาตองเหล้าไปต่าง ๆ นานา ตามตัวยาที่ผสมอยู่ เช่น ม้ากระที่บโรง นางครวญ เงาะป่า เป็นต้น ชุ่มยาตองเหล้าที่ตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่มีชื่อที่ใช้จำหน่ายไม่แตกต่างกัน ที่เปิดให้บริการเฉพาะในเขตเทศบาลในอำเภอหาดใหญ่มีกระจายอยู่ทั่วไปมากกว่า 50 ร้าน บางร้านเปิดขายมานานเป็นสิบปี แต่บางร้านเปิดบริการน้อยกว่า 1 ปี บางแห่งก็ปิดบริการไปแล้ว ซึ่งคำถามที่น่าสนใจคือ ชุ่มยาตองเหล้า นั้นทำไมยังคงสภาพอยู่ได้ ประชาชนมาใช้บริการมากขึ้นหรือไม่ มาตรการในทางกฎหมาย การลงโทษระหว่างกลุ่มที่ดื่มยาตองเหล้า และสุราอื่น ๆ ควรเหมือนหรือต่างกันหรือไม่ ยาตองเหล้าเป็นเรื่องของวัฒนธรรมไทยหรือไม่ ควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ หรือประสิทธิภาพของสมุนไพรที่มีอยู่จะช่วยเป็นยาได้จริงหรือไม่ คำถามดังกล่าวยังต้องการคำอธิบาย ทั้งในมิติของสังคม มิติของการจัดการปัญหาเชิงระบบ และมิติทางวัฒนธรรม การวิจัยฉบับนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการค้นหาแนวคิดของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ได้แก่ ผู้ขายยาตองเหล้า ผู้ดื่มยาตองเหล้า และประชาชนทั่วไปรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ดื่มยาตองเหล้า เพื่อจะได้นำมาถกเถียงถึงมุมมองของสังคมที่เป็นหน่วยย่อย ทั้งนี้หากสิ่งที่ศึกษาเป็นต้นเหตุของการเกิดปัญหาทางสังคม สุขภาพ จะได้นำไปสู่การวางแนวทางในการจัดการปัญหาได้

การมอง “ยาตองเหล้า” ในมุมมองที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการคิดร่วมกัน และแยกประเด็นข้อดีข้อเสียของยาตองเหล้า ขณะเดียวกันก็มีการกล่าวถึงบทบาทของภาครัฐที่ควรจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากขึ้น ดังเช่น กระทรวงสาธารณสุข บทบาทในองค์การอาหารและยา กรมแพทย์แผนไทย สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค สรรพสามิต นักกฎหมาย ตำรวจ องค์การชุมชน และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การมอง “ยาตองเหล้า” ในหลากหลายมิติทั้งด้านบุคคล จิตใจ ความเชื่อ สังคม และ จิตวิญญาณ จากกรณี “ชุ่มยาตองเหล้า” ในชุมชน จะช่วยให้ชุมชนเกิดความตระหนัก และร่วมกันดูแลซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นทางกฎหมายก็ต้องมีการวางมาตรการที่ชัดเจน ด้านสุขภาพอนามัยต้องมีการให้ความรู้ ผลกระทบต่อสุขภาพที่ถูกต้อง ทั้งผู้ขายยาตองเหล้าและผู้ดื่มยาตองเหล้า รวมถึงการจัดมาตรการที่จะลดจำนวนผู้ดื่มยาตองเหล้ารายใหม่

ผลการศึกษานี้ สามารถนำไปสู่การวางนโยบายทางกฎหมายและมาตรการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราโดยรวมหรือการดื่มยาตองเหล้าในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อทั้งตนเองและผู้อื่น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่เกี่ยวกับ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับ “ผู้ขายยาดอกเห็ด” ได้แก่ ผู้ขายยาดอกเห็ด ผู้ดื่มยาดอกเห็ด ครอบครัวและประชาชนในชุมชนที่ผู้ขายยาดอกเห็ดตั้งอยู่ โดยมีพื้นที่ศึกษาในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การศึกษานี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างทุกท่าน คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ผู้ขายยาดอกเห็ด ผู้ดื่มยาดอกเห็ด ผู้เกี่ยวข้องและ ประชาชนทั่วไป ที่ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ ขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัยทุกท่านที่เป็นกำลังใจในการดำเนินงานครั้งนี้ ทั้งนี้เพราะงานวิจัยฉบับนี้เป็นการเก็บข้อมูลยามวิกาล

ขอขอบคุณ คณะแพทยแผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่กรุณาให้ข้อคิดในเรื่องสมุนไพรไทย

ขอขอบคุณ ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ที่สังเกตเห็นถึงปัญหา “ยาดอกเห็ด” ที่มีแนวโน้มว่าจะมีผู้ใช้บริการมากขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลนี้จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาดอกเห็ด แหล่งผลิตเห็ดเถื่อน แหล่งผลิตสมุนไพรที่ไม่ได้มาตรฐาน ให้ลดลงได้

คณะผู้วิจัย	นวลตา	อากาศพะทะกุล
	ศิริรัตน์	โกศลวัฒน์
	เยาวณี	จรรยาศักดิ์
	รังสรรค์	อากาศพะทะกุล
	อุไรวรรณ	พัฒนสัตยวงศ์
	นิมอณรงค์	ไทยเจริญ

บทคัดย่อ

ยาตองเหล้า เป็นการนำเอาเหล้ามาใส่สมุนไพรบางชนิดและดองไว้ระยะหนึ่งเพื่อใช้ดื่ม เป็นยาตามความเชื่อของบุคคลที่มีการสืบทอดกันต่อมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนชนบท และมักพบว่าแต่ละบ้านจะมีการดองยาไว้ดื่ม แต่ปัจจุบัน “ยาตองเหล้า” อยู่ในส่วนของ “ธุรกิจ” ที่ ค่อย ๆ เติบโตอย่างช้า ๆ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา)พฤติกรรมการดื่มยาตองเหล้า 3)ผลกระทบของการดื่มยาตองเหล้าต่อครอบครัวและ ชุมชน 4)ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดื่มยาตองเหล้ากับพฤติกรรมการดื่มเหล้าและ 5) ประเภทและส่วนผสมยาตองเหล้าที่นิยมดื่ม โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ขายยาตองเหล้า จำนวน 10 ราย ผู้ดื่มยาตองเหล้า 102 ราย และผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป 112 ราย การเก็บข้อมูล โดยการ สัมภาษณ์ตามโครงสร้างคำถาม สัมภาษณ์เจาะลึก และเสวนากลุ่ม ระหว่างเดือน สิงหาคม 2552 – มีนาคม 2553 ผลการวิจัยพบดังนี้

1. ผู้ดื่มยาตองเหล้า มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่นด้วย ได้แก่ สุรา และ เบียร์ มีระยะเวลาในการดื่มแอลกอฮอล์นาน 9 ปี ปริมาณการดื่มแต่ละครั้งคือ 3 เบ็ก ราคาเบ็กละ 10 บาท ไม่มีสูตรที่ดื่มประจำ สาเหตุที่ดื่มเพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อย คลายเครียด บางรายเชื่อใน คุณสมบัติเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ และราคาถูก การเลือกซุ่มที่ดื่ม เลือกจากความคุ้นเคยและมีผู้ แนะนำ เพราะไม่แน่ใจในรสชาติและคุณสมบัติของซุ่มอื่น นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า การดื่มยา ตองเหล้าเป็นการดื่มยามากกว่าการดื่มเหล้า ไม่มีผลต่อคนในครอบครัว ส่วนผลกระทบต่อชุมชน มีความเห็นว่า การตั้งซุ่มยาตองเหล้าตั้งในชุมชนได้ แต่ต้องห่างจากสถานศึกษา วัด และมัสยิด

2. ผู้ขายยาตองเหล้า ซุ่มยาตองมีกระจายอยู่ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ผู้ขายยาตองเหล้าส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องยาตองเหล้า กระบวนการผลิต และขาดความรู้ เกี่ยวกับสมุนไพร การเปิดบริการ “ซุ่มยาตอง” การได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น และตนเองดื่มยาตอง เหล้ามาก่อน มีบางรายที่ขายยาตองเหล้าร่วมกับสุราอื่น ๆ ส่วนผสมที่ใช้ได้มาจากร้านขายยาแผน โบราณ ผู้รู้แนะนำ เหล้าที่ใช้มีทั้งเหล้าผิดกฎหมายและเหล้าวิสาหกิจชุมชน มีบางรายให้คำแนะนำ ในการเลือกชนิดยาตองเหล้าแก่ผู้ดื่มยาตองเหล้า

3. ผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ มีความเห็นต่อผู้ดื่มยาตอง เหล้าว่าไม่แตกต่างจากผู้ดื่มเหล้าทั่วไปและควรมีมาตรการทางกฎหมายต่อผู้ดื่มยาตองเหล้า เช่นเดียวกับผู้ดื่มเหล้า เหตุผลส่วนใหญ่เห็นว่า ยาตองเหล้าคุณสมบัติเป็นเหล้ามากกว่าเป็นยา การจัดพื้นที่ซุ่มยาตองเหล้าควรอยู่ห่างจากสถานศึกษา วัด และมัสยิด ควรมีการจัดการพื้นที่ ไม่ ควรเปิดขายเสรี

4. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ดื่มยาตองเหล้าและผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไปพบว่า มีความแตกต่างกันใน ด้านสุขภาพกายและจิต ด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05) ส่วนด้านสังคมและครอบครัว อันตรายจากกตม โอกาสเจ็บป่วย ทำให้มีเหล้าเถื่อนมากขึ้น ประหยัดกว่าการดื่มเหล้าและเบียร์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ยาตองเหล้าที่นิยมดื่มได้แก่ ม้ากระทืบโรง กำละงเสื่อโคร่ง พญาช้างสาร และหญ้าหวาน/หน้าหวาน

สรุป การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงการคงอยู่ของชุมชนยาตองเหล้าที่มีพื้นฐานจากความเชื่อในด้านสรรพคุณ และราคา ส่วนการนำสมุนไพรมาใช้เป็นตัวยังไม่มีข้อพิสูจน์ถึงผลเสียต่อร่างกายในระยะยาว ควรมีการจัดการเรื่องพื้นที่การจำหน่าย การบังคับใช้กฎหมายเช่นเดียวกับการจำหน่ายสุรา การให้ความรู้ในเรื่องสมุนไพร ผลของการดื่มยาตองเหล้าเป็นบทบาทของรัฐที่ต้องดำเนินการ

Abstract

A medicinal herbal alcohol is a mixture of herbs and alcohol .Most drinkers believe that medicinal herbal alcohol is a cultural way of life for rural people. We found that each house had "medicinal herbal alcohol", which in Thai is called "yadong". Nowadays, yadong is slowly increasing business. This research was a qualitative and quantitative study, which aimed to study : 1) the drinking behavior of yadong drinkers2) the effects of yadong on the drinkers' families and communities 3) the relationship of reliance among yadong drinkers alcohol drinkers, and the general population , and 4) what is the favorite ingredient of yadong. The subjects were: 1) 10 yadong vender shops 2) 102 yadong drinkers , and 3) 112 cases from the general population. Data was collected by interviews, indepth interviews, and focus group discussions. The duration of the study was from August 2009 to March 2010. The results were :

1. In the yadong drinkers group, they also drank alcohol and beer. Average number of years drinking was 9 years, and the amount of yadong they drank was on average 150 ml per time. The cost of yadong was 10 baht per 50 ml. Most yadong drinkers can take any kind of yadong. The reasons for using yadong were: to relieve pain and stress, to increase sexual appetite, and also it was cheaper to drink than other types of alcohol. They chose the vendor shop by their relationship to the vendor and they were also influenced their friends. Their opinions about yadong were: they believed that the effect of the herbs was better than alcohol. Their drinking behavior did not affect their families. The communities were concerned about the place of the vendor shop which should be far away from schools, temples and mosques.

2. The vendors; vendor shops were found in the internal and external municipality. Most venders had never learnt about the ingredients, preparation process or the nature of the herbs used. They started this business because it was suggested by friends and they had been yadong drinkers. Some vender shops also sold other alcohol. Source of alcohol mixture was illegal but some of it was legal because it was a product of communities enterprise_ .Some of the vendors advised their customers of their yadong formula.

3. General population: Most of them were not drinkers. They thought that there was no difference among alcohol drinkers and yadong drinkers and both groups should be under the same laws. They thought that the effectiveness of yadong was the same as all alcohol. The yadong vender shop needs tighter management, for example it should be located far from schools and temples and mosques.

4) The comparison between yadong drinkers and the general population were significantly different ($p > 0.05$) in health, mental health, and economics. There were no significant differences ($p < 0.05$) in social network, families, sickness, increased illegal alcohol, and cheaper than another type of alcohol .

5) The favorite ingredients of yadong were magratueprong, kumlungsaueklong, payachangsan, and yawan or nawan.

Conclusion: This study shows that yadong vender shops remain in Thai culture because drinkers believe that the effects of yadong and the herbs it contains will improve their health problems at a low cost. We could not prove that in the long term the herbs would have a toxic effect on the drinker or not. The communities need to have civil policies in land management, law enforcement, knowledge management in herbal alcohol preparations, and also the effectiveness of herbal to health of yadong drinker. In addition, the government sector such as the Ministry of Health, the Excise Department, and local administration have to set up a network to explore the effects and the extraction of the components of yadong .

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	i
กิตติกรรมประกาศ	ii
บทคัดย่อภาษาไทย	iii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	v
สารบัญ	vii
สารบัญตาราง	vii
สารบัญแผนภูมิ	ix
บทที่ 1 : ความป็นมาของปัญหา	1
บทที่ 2 : วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
บทที่ 3 : วิธีการดำเนินงาน	23
บทที่ 4 : ผลการวิจัย	26
บทที่ 5 : สรุปผล อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	78
แบบเก็บข้อมูลผู้ชาย	79
แบบเก็บข้อมูลผู้ดื่ม	82
แบบเก็บข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป	85

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของผู้ขายยาดองเหล้า	30
ตารางที่ 2 จำนวนผู้ขายยาดองเหล้าจำแนกตามพฤติกรรมการใช้สารเสพติด	31
ตารางที่ 3 จำนวนผู้ขายยาดองเหล้าจำแนกตามความคิดเห็นต่อ ผลของยาดองเหล้า	32
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ดื่มยาดองเหล้าจำแนกตามข้อมูลประชากร เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพหลักของผู้ดื่มยาดองเหล้า	34
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ดื่มยาดองเหล้าจำแนกตามพฤติกรรมการดื่มเหล้า เบียร์ ยาดอง และ ความถี่ของการดื่มยาดองเหล้า	35
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ดื่มยาดองเหล้าจำแนก สูตรยาดองเหล้าที่ชอบ	36
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิกในครอบครัวที่ผู้ดื่มยาดองเหล้าจำแนกตาม สถานภาพของสมาชิกในครอบครัว	37
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของสมาชิกในครอบครัวผู้ดื่มยาดองเหล้าที่สูบบุหรี่จำแนก ตามสถานภาพของสมาชิกใน ครอบครัวและมาตรการการลงโทษ	38
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไปจำแนกตาม เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสและอาชีพหลัก	40
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไปจำแนกตามพฤติกรรมการดื่มยาดองเหล้า การดื่มยาดองเหล้าของสมาชิกในครอบครัว สูบบุหรี่ และการดื่มเหล้าเบียร์	41
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไปต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดพื้นที่ผู้ดื่ม ยาดองเหล้า	42
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไปและผู้ดื่มยาดองเหล้า จำแนกตามความ คิดเห็นต่อผลของการดื่มยาดองเหล้าด้านสุขภาพกาย จิต สังคม ครอบครัว และเศรษฐกิจ	44
ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยของ อายุ รายได้ ระยะเวลาในการดื่ม ปริมาณที่ดื่ม ค่าใช้จ่ายในการ ดื่มเหล้าเบียร์ และยาดองเหล้า ในกลุ่มผู้ดื่มยาดองเหล้า	46
ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยของ อายุ รายได้ ระยะเวลาในการดื่ม ปริมาณที่ดื่ม ค่าใช้จ่ายในการ ดื่มเหล้า เบียร์และยาดองเหล้า ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป	46
ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยของ อายุ รายได้ ระยะเวลาในการดื่ม ปริมาณที่ดื่ม ค่าใช้จ่ายในการ ดื่มเหล้า เบียร์ และยาดองเหล้า ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป	47

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
แผนภูมิที่ 2 แผนที่จังหวัดสงขลา	5
แผนภูมิที่ 3 แผนที่ เขตเทศบาลนครหาดใหญ่	6
แผนภูมิที่ 4 ตัวอย่างพืชสมุนไพรที่นิยมนำมาใช้ทำเป็นยาดองเหล้า	17
แผนภูมิที่ 5 แสดงพื้นที่ในเขตเมือง หาดใหญ่ ที่เป็นที่ตั้งของชุมชนยาดองที่ได้รับการคัดเลือก	28
แผนภูมิที่ 6 แสดงพื้นที่ในเขตเมือง หาดใหญ่ ที่เป็นที่ตั้งของชุมชนยาดองที่ได้รับการคัดเลือก	29
แผนภูมิที่ 7 สรุปผลการวิจัย	75

ความเป็นมาของการศึกษา

ในประเทศไทยหากจะกล่าวถึง “ยาตอง” หรือ “ยาตองเหล้า” เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปทั้งในกลุ่มผู้ดื่มยาตองเหล้า และประชาชนทั่วไปยาตองเหล้าจึงถูกมองได้หลายมิติ ทั้งมิติของวัฒนธรรมของกลุ่มผู้ดื่มยาตองเหล้า หรือมองว่าเป็น “ยา” ที่มีส่วนผสมของเหล้า และ สมุนไพร ช่วยเพิ่มพลังงาน และรักษาโรคบางประเภท รวมทั้งความเชื่อเรื่องยาตองในหญิงหลังคลอดที่เชื่อว่า การดื่มยาตองเหล้าจะทำให้ลูกเลี้ยงง่ายไม่กวน ยาตอง หรือยาตองเหล้า ปรากฏอยู่ในสังคมทั้งเอเชียและต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศจีน ในประเทศอเมริกาก็มีข้อมูลอ้างอิงว่า¹⁻³ มีการใช้เหล้าเป็นการรักษาโรค สำหรับภูมิปัญญาไทย ผู้มีภูมิรู้ด้านการแพทย์แผนไทยก็อธิบายได้ว่า เหล้าหรือแอลกอฮอล์เป็นสารที่สามารถสกัดตัวยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากวิเคราะห์ตามรศยาแล้วก็จะพบเหตุและผลว่า ยาตองเหล้าจัดเป็นยาที่มีรสร้อน หรือรสเผ็ดร้อน ซึ่งตามตำราว่า รสเผ็ดร้อนนั้นจะช่วยแก้ไขโรคและอาการที่เกิดจากวาโยธาตุพิการ ได้แก่ แก้ม แก้มลม แก้มเมื่อย แก้มปวดหลัง แก้มท้องขึ้น แก้มปวดท้อง ท้องเฟ้อ คนสมัยโบราณเรียกท้องพอง⁴ แก้มลมในลำไส้-นอกลำไส้ แก้มจุเสียด แน่นหน้าอก ฟอกเสมหะ ขับลม ริดสีดวงทวาร ช่วยย่อยอาหาร บำรุงธาตุ และอีกหลายโรค โดยหลักการแล้ว ความร้อนจากแอลกอฮอล์จะช่วยทำให้หลอดเลือดขยายตัว ทำให้เลือดไหลเวียนดีขึ้น สามารถไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆ ได้มากขึ้น ของเสียในร่างกาย จะถูกกระแสเลือดพาไป หรือถูกขับออกได้สะดวกขึ้น ออกซิเจนและสารจากตัวยา รวมทั้งอาหารที่มากับเส้นเลือดจะไปหล่อเลี้ยงร่างกายได้มากขึ้น และทั่วถึง หัวใจเต้นเร็วขึ้นสูบฉีดโลหิตได้เร็ว ช่วยขับของเก่าทิ้ง และดึงของใหม่เข้ามาแทน

ประการสำคัญ เหล้าหรือแอลกอฮอล์⁴ ช่วยสกัดสารสำคัญในสมุนไพรออกมาได้ เพื่อเป็นยารักษาโรคตามสรรพคุณของยาที่ใช้ดองทำให้ไม่เปลืองสมุนไพรมากเพราะใช้ยาปริมาณน้อย แต่สกัดตัวยาออกมาได้มาก ไม่เหมือนการต้ม ที่ต้องใช้ยา จำนวนมากกว่า ทำให้ยาจืดเร็วกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเหล้า/แอลกอฮอล์และยังสามารถเก็บไว้ได้นาน 1-2 ปี ส่วนวิธีการดองยาแบบอื่นๆ ก็ได้แก่ การดองด้วยน้ำปัสสาวะ (ใช้น้ำปัสสาวะเด็ก หรือน้ำปัสสาวะวัวดำ แต่นิยมอย่างหลังมากกว่า) วิธีที่สามคือ การดองด้วยน้ำส้มสายชู หรือน้ำมะกรูด และวิธีสุดท้าย คือ ดองด้วยเกลือสามวิธีหลังนี้แทบจะไม่มีใครทำแล้ว โดยเฉพาะการดองด้วยปัสสาวะ ส่วนของพืชที่จะนำมาดองนั้นใช้ได้เกือบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นราก หัว เถา เปลือก ลำต้น ใบ ดอก สามารถดองได้ทั้งสมุนไพรสดและสมุนไพรแห้ง แต่โดยทั่วไปสมุนไพรสด ไม่นิยมนำมาดอง เพราะสมุนไพรสดเหมาะสำหรับการใช้โดยตรงมากกว่า เช่น โรคผิวหนัง นิยมใช้สมุนไพรสดนำมาขยี้หรือตำให้แหลก แล้วใช้เหล้า

ช่วยสกัดตัวยา จึงค่อยนำมาทาผิว และชิ้นส่วนของสมุนไพรที่ใช้ก็มักจะเป็นส่วนหัว ดอก ใบ แต่ถ้าเป็นการดองเหล้า หมอเมืองมักนิยมใช้ส่วนของรากแก่ เปลือก เกา หรือแก่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ยาดอง อาจมองว่าเป็นยาหรือ เป็นการดื่มเหล้าทั้งนี้เป็นความแตกต่างของมุมมองของบุคคลและ สังคม^๖

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นที่ 3 ของภาคใต้ และใหญ่เป็นที่ 1 ของภาคใต้ ตอนล่างที่ประกอบด้วย ตรัง สงขลา พัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จังหวัดสงขลา มีประชากรตามทะเบียนราษฎรกว่า 2 ล้านคน ส่วนอำเภอหาดใหญ่ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัด สงขลาและเป็นอำเภอที่เป็นศูนย์กลางการดำเนินธุรกิจ มีประชาชนอาศัยตามทะเบียนราษฎร 157,682 คน แต่เนื่องจากเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ จึงพบว่าการเคลื่อนย้ายของประชากรสูงมาก คือ มีการย้ายเข้าและออกของประชากรทั้งจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงการย้ายถิ่นของประชากรตามฤดูกาล ทั้งนี้เนื่องจากการย้ายถิ่นดังกล่าวไม่มีการแจ้งย้าย ตามระเบียบซึ่งคาดว่า มีจำนวนเป็น 2 เท่าของประชากรตามทะเบียนราษฎร^๗ อำเภอหาดใหญ่จึง มีความหลากหลายในเชิงวัฒนธรรม การประสมกันระหว่างวัฒนธรรมใหม่และเก่า และวัฒนธรรม ตะวันออกและตะวันตก ผสมผสานอย่างลงตัว เราจึงสามารถพบรูปแบบของวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้ โดยเฉพาะ"ซุ้มยาดอง" ที่ยังมีบนถนนในเขตชุมชนทั้งชุมชนเก่าและชุมชนใหม่ ส่วนจะเป็นยาดอง ประเภทใด ขึ้นอยู่กับเจ้าของซุ้มยาดอง ที่จะพยายามหาสิ่งแปลกใหม่มาเสนอผู้ให้บริการ ทั้งนี้ ภายหลังจากที่มีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา พบว่า มีรายงานการจับกุมสุราผิด กฎหมายซึ่งรวมถึงยาดองเหล้าของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ในปีงบประมาณ 2552 มีคดีจับกุม 273 ราย และระหว่างตุลาคม 2552 – สิงหาคม 2553 มีคดีที่จับกุม 277 ราย (รายงาน ประจำเดือนของ สรรพสามิต อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา)

การดื่มยาดองเหล้า พบได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในกลุ่มคนทั่วไป ดังนั้น หากจะ มองว่า ยาดองเหล้าเป็นวิถีชุมชนอาจจะต้องมีการศึกษาเชิงลึกกว่า^๕ การดื่มยาดองเหล้าเป็นวิถี ชุมชน หรือ เป็นการดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพจริงหรือไม่ หรือเป็นข้อหลีกเลียงในการดื่มเหล้า และ การดื่มยาดองเหล้าในภาคใต้มีรูปแบบเป็นอย่างไร นอกจากนั้นการรณรงค์เพื่อการลด ละ เลิก ดื่ม สุรา ควรจะมีการรวบรวมเอาเรื่องของยาดองเข้าด้วยกันหรือไม่ หรือการดื่มยาดองมีความสัมพันธ์ กับการดื่มเหล้าของคนในสังคมหรือไม่ เหล่านี้เป็นคำถามที่ยังไม่เคยมีคำตอบจากการศึกษาทาง มานุษยวิทยาหรือพฤติกรรมศาสตร์ในพื้นที่ภาคใต้ การทำยาดองเหล้าที่พบในปัจจุบันและความ เข้าใจที่อาจจะคลาดเคลื่อนทำให้มีการดัดแปลงส่วนผสมของ ยาดองเหล้า ให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางการค้า อย่างไรก็ตาม ยาดองเหล้ายังเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไปโดยเฉพาะความ เชื่อในเรื่องการส่งเสริมสมรรถภาพทางเพศของผู้ชาย ในการทำยาดองเหล้าผู้ชายและผู้ซื้อต้องมึ ความรู้ในเรื่องยาสมุนไพรด้วยเช่นกัน

ปัจจุบันยาตองเหล้า ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคนหลายกลุ่ม จะเห็น ได้จากการที่มี "ร้านขายยาตองเหล้า" หรือ "ซุ้มยาตองเหล้า" เปิดบริการอยู่ทั่วไปโดยรวมแล้ว"ยา ตองเหล้า"เกือบทุกตำรับจะมีสรรพคุณที่เกี่ยวกับ การบำรุงกำลัง แก้ปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดเอว เนื่องจากการทำงานหนัก จึงเป็นที่นิยมสำหรับผู้ใช้แรงงาน มีบางตำรับที่ใช้บำรุงโลหิตสำหรับสตรี หลังคลอดที่อยู่ไฟไม่ได้ และบางตำรับสามารถใช้รักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคอัมพาตและเหน็บชาได้ นอกจากนี้ยังเชื่อว่ายาตองเหล้าบางตำรับเป็นยาบำรุง ความกำหนดที่ได้ผลดีเยี่ยม

ในประเทศไทยการพัฒนายาตองเหล้าได้หยุดชะงักไป เพราะยาตองเหล้าถูกนำไปใช้ใน สัญลักษณ์ของคนชั้นล่างหรือชนชั้นกรรมกรเสียมากกว่าการแสดงถึงเอกภาพด้านการรักษา ขณะเดียวกัน กฎหมายในเมืองไทยเกี่ยวกับการนำเหล้ามาตองยา ก็ไม่ได้เปิดโอกาสให้สามารถทำ ได้ ยาตองเหล้าจึงไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม การต่อยอดภูมิปัญญาด้านการสกัดยาด้วยเหล้า ของไทยจึงหมดไปด้วย ทั้งๆ ที่องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยด้วยการตองยานั้นมีอยู่หลากหลายตำรับ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีประสิทธิภาพในการรักษาอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ

- 1.ศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มยาตองเหล้า ผู้ที่อาศัยในเขตเมืองของจังหวัดสงขลา
- 2.พฤติกรรมของผู้ขายยาตองเหล้า
- 3.ผลกระทบของการดื่มยาตองต่อครอบครัว และชุมชน
- 4.ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อความเชื่อต่อประสิทธิภาพของยาตองเหล้าในกลุ่ม ผู้ดื่มยาตองเหล้ากับผู้เกี่ยวข้องและ ประชาชนทั่วไป
5. ส่วนประกอบของยาตองเหล้าที่นิยมดื่ม

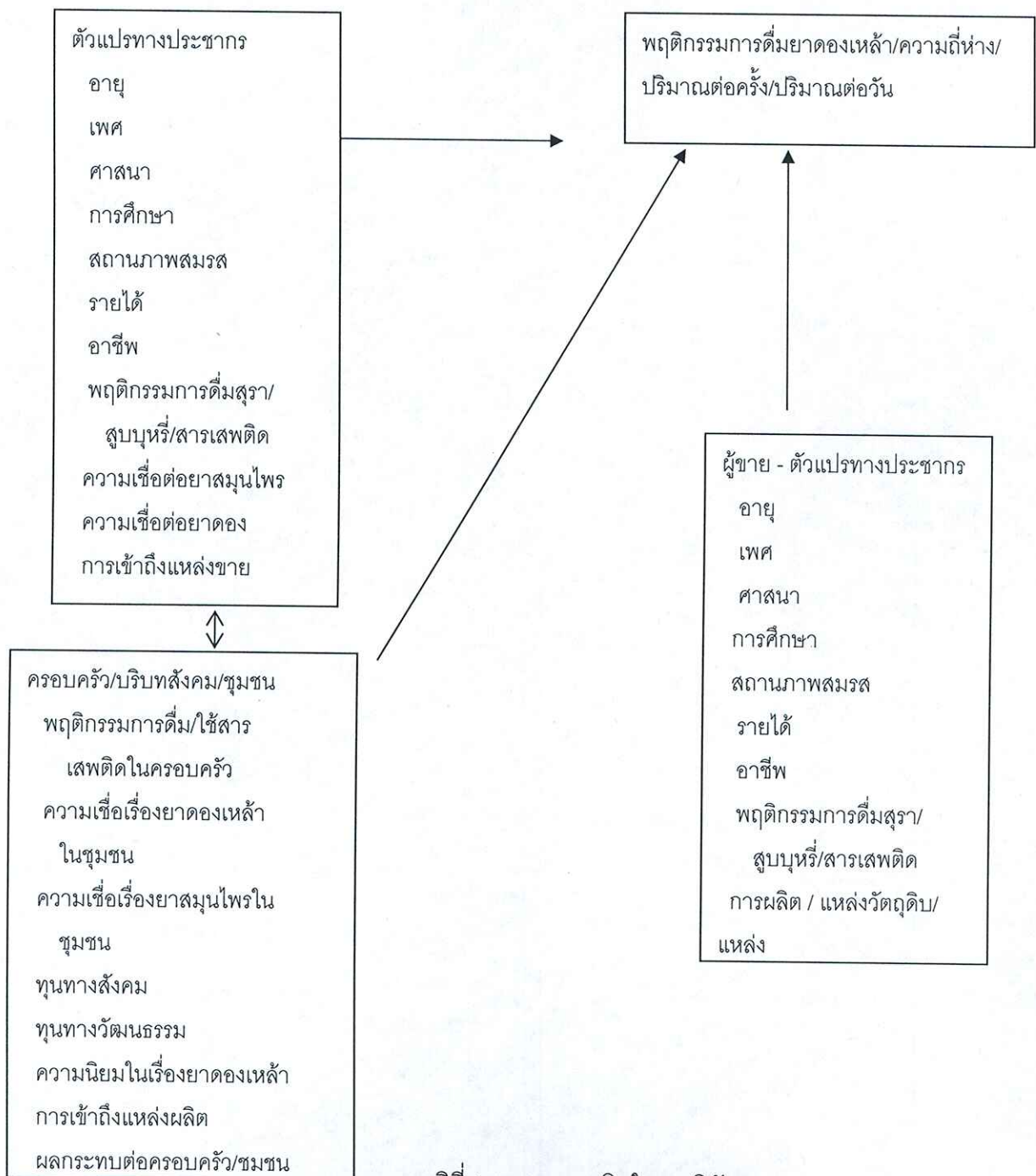
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.องค์ความรู้ในด้านความสัมพันธ์ของวิถีชุมชนกับพฤติกรรมกรรมการดื่มยาตองเหล้า เพื่อใช้ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสุราในชุมชน
- 2.กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการลดอันตรายจากการดื่มสุราที่มีผลต่อผู้ดื่ม ครอบครัว และ ชุมชน
- 3.เป็นแนวทางในการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อการลดอันตรายจากการดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น
- 4.พัฒนาองค์ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาตองเหล้า ทั้งด้านการผลิต สรรพคุณ และ ผลกระทบต่อสุขภาพทั้งด้านบวกและลบ

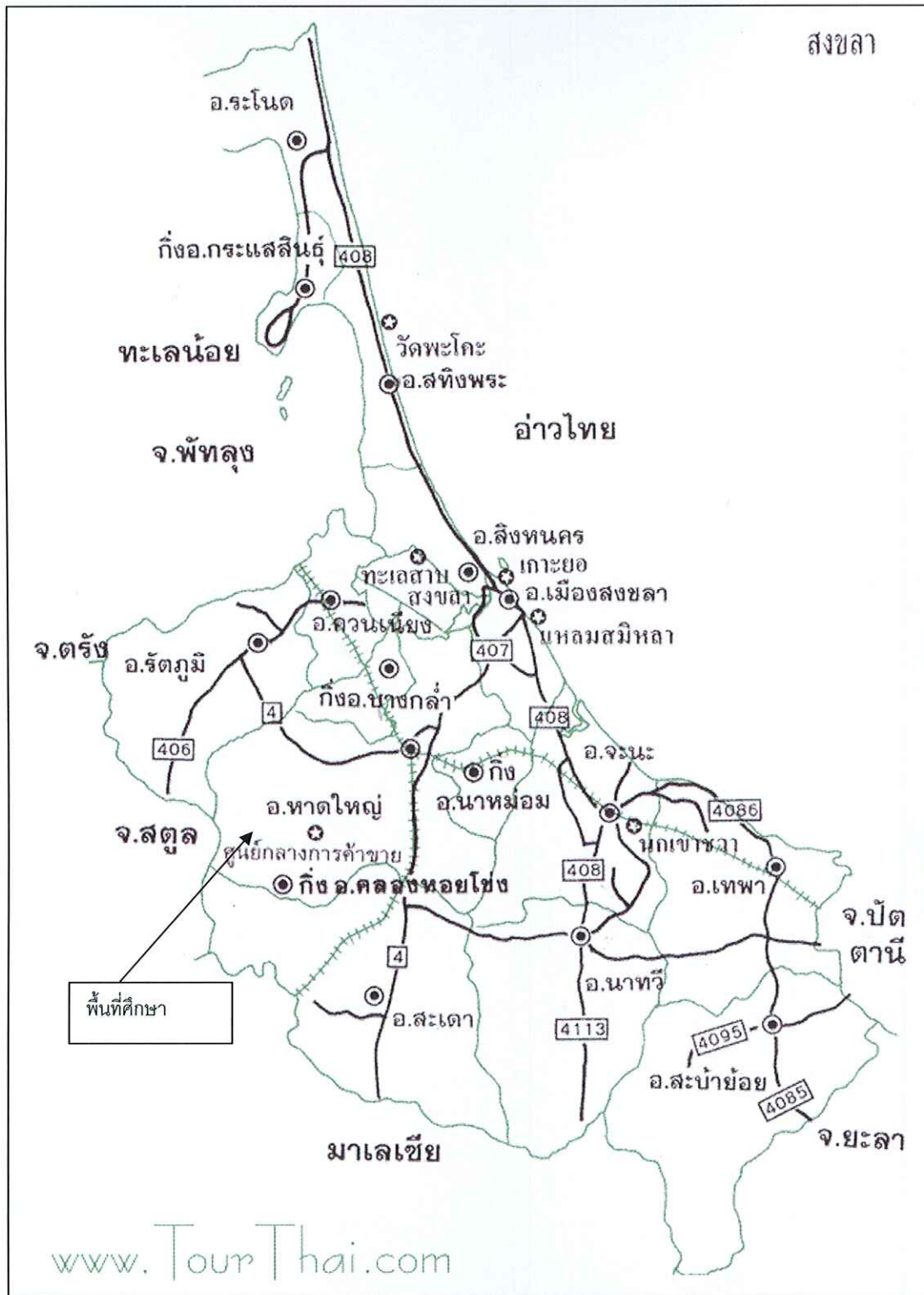
5. เพื่อกระตุ้นให้รัฐมีการปรับปรุงกฎหมายที่ครอบคลุมร้านขายยาต้องเหล้า การเปิดบริการข้อกำหนดในการบริการ กลุ่มเป้าหมายและบทลงโทษที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าของกิจการได้ทราบถึงระเบียบการปฏิบัติและบทลงโทษที่ชัดเจน

6. เพื่อกระตุ้นให้เกิดองค์ความรู้ในการศึกษาองค์ประกอบ ส่วนผสมของสมุนไพร ประโยชน์และโทษของการเลือกใช้สมุนไพร

กรอบแนวคิดในการศึกษา

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 2 แผนที่จังหวัดสงขลา

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับยาดอกเห็ด กระบวนการผลิต ชนิด ประเภท รวมทั้งผลกระทบจากการดื่มยาดอกเห็ดยังมีการศึกษาวิจัยจำนวนน้อย มีงานวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวถึงแอลกอฮอล์กับสมุนไพร แต่เนื่องจากสมุนไพรที่กล่าวถึงอาจจะมีชื่อไม่ตรงกับสมุนไพรที่ใช้ในแต่ละพื้นที่ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าจะศึกษาถึงผลของยาดอกเห็ดที่มีองค์ประกอบของเห็ดขาวกับสมุนไพรที่ใช้ดอก ความสะอาดและผลข้างเคียงที่อาจจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามความเชื่อในเรื่องยาดอกเห็ดของคนไทยก็ไม่แตกต่างกัน แต่สูตรหรือสมุนไพรที่ใช้อาจจะไม่เหมือนกัน และไม่มีสูตรตายตัวเช่นกัน

บริบทสังคมภาคใต้⁶⁻⁸

ภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัด 14 จังหวัด โดยแบ่งย่อยออกเป็นภาคใต้ตอนบนและภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งแบ่งดังนี้

ภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย จังหวัด ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา กระบี่ และภูเก็ต

ภาคใต้ตอนล่างประกอบด้วย จังหวัด ตรัง สตูล พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

โดยภาคใต้ตอนบนและภาคใต้ตอนล่างมีความแตกต่างกันในเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ ในภาคใต้ตอนบน คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนภาคใต้ตอนล่างโดยเฉพาะ จังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ประชาชนกว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน คนไทยพุทธย้ายถิ่นขึ้นมาอยู่ในเขตภาคใต้ตอนบนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ 4 จังหวัดชายแดน ผนวกด้วย 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ได้แก่ นาทวี สะบ้าย้อย เทพาและจะนะ ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งโดยหลักของศาสนาห้ามการดื่มสุราเพราะเป็นอาหารต้องห้าม ซึ่งไม่ต่างกับศาสนาพุทธที่ถือว่า สุราเป็นสิ่งต้องห้ามและถูกกำหนดในศีลข้อ 5

หากจะย้อนไปประวัติศาสตร์ของภาคใต้ จะพบว่า วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวใต้ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์และฮินดูมาก่อน และยังคงรูปแบบวัฒนธรรม เช่น พิธีกรรมท้องถิ่นและความเชื่อในเรื่องการฝังรก การเซ่นไหว้ เป็นต้น จนบางครั้งประชาชนในท้องถิ่นไม่สามารถแยกพิธีกรรมความเชื่อออกจากพิธีกรรมทางศาสนาได้ อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการตอบคำถามหรืออธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมสุขภาพ อย่างไรก็ตาม วิธีของศาสนาอาจสวนทางกับวิถีชุมชน ทั้งนี้พบว่า มีการนำเอาสุราเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เช่น ใสในอาหารบางชนิด เป็นต้น

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดทั้งสิ้น 14 จังหวัด นับจากจังหวัดชุมพร เป็นต้นมา จนถึงจังหวัดยะลาซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนสุดเขตแดนที่อำเภอเบตง ในด้านประชากรสามารถแบ่งออกได้เป็น ไทยนับถือศาสนาพุทธ ไทยนับถือศาสนาอิสลาม และไทยเชื้อสายจีน ซึ่งประกอบกันเป็น "พหุวัฒนธรรม" โดยมีแนวคิดในเรื่องความเชื่อด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน สำหรับระบบความเชื่อของคนภาคใต้ ที่มีการรวบรวมไว้ได้สามารถจัดประเภทความเชื่อของชาวใต้ ออกเป็น 4 กลุ่ม ตาม "มูลฐานที่เกิด" ได้แก่ ลัทธิและศาสนา ไสยศาสตร์ จริยวัตร ยากกลางบ้าน และการปัดเป่ารักษา ดังนี้

1. ความเชื่อที่มีรากฐานมาจากลัทธิศาสนา โดยภาคใต้ ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่ ไทย มลายู และจีน วัฒนธรรมความเชื่อส่วนสำคัญของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เกิดจากลัทธิและศาสนา โดยเฉพาะพุทธ อิสลาม ฮินดู ขงจื้อ และเต๋า ชาวใต้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ไทยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งมีอิทธิพลและส่วนผสมของฮินดูและพราหมณ์ ชาวใต้ที่เป็นมลายูทั้งหมด นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์จีนนับถือทุกศาสนา คือ พุทธและขงจื้อ และลัทธิถือพระหรือ"เจ้า" "เซียน" ซึ่งนักมานุษยวิทยาเรียกรวม ๆ ว่า "ศาสนาพื้นบ้าน" (folk religion) ศขสนาคริสต์ก็มีผู้นับถืออยู่ไม่น้อย แต่ก็ไม่ได้เกิดเป็นกลุ่มความเชื่อที่เด่นชัดในชุมชน ไม่เหมือนดังพุทธและอิสลามและศาสนาพื้นบ้าน ความเชื่อเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดมาทางการตีความคัมภีร์ คำสอนหรือประวัติของศาสนา ประเพณี การปฏิบัติหรือพิธีกรรม นอกจากความเชื่อตามลัทธิศาสนาใหญ่ ๆ แล้ว ยังมีชนกลุ่มน้อยของภาคใต้ที่ยังล้าหลังในการพัฒนาการทางวัฒนธรรม ได้แก่ "ชาวเล" ที่อยู่อาศัยตามเกาะชายฝั่งทะเลตะวันตก และ "ชาวซาไก" ในป่าลึก ของจังหวัดยะลา และพัทลุง ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์นี้ยังนับถือผี วิญญาณ อำนาจธรรมชาติ และอำนาจเหนือธรรมชาติ

2. ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ไสยศาสตร์เกี่ยวพันกับชีวิตประจำวันของสังคมไทยไม่เฉพาะแต่ในภาคใต้เท่านั้น แต่กล่าวได้ว่า ทุกภูมิภาคทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ไสยศาสตร์ ยังเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาและที่ไม่ใช่พิธีกรรมทางศาสนาวิถีชีวิตของชาวใต้ก็เช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ ที่คนส่วนใหญ่ยังมีชีวิตผูกพันกับเศรษฐกิจ เกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาหรือถูกกำหนดโดยธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ และสัตว์อื่น อิทธิพลของธรรมชาติได้ถูกมนุษย์ดัดแปลงให้ความหมายหรือตีความให้สอดคล้องกับความเข้าใจและประโยชน์ของตน จนกลายเป็นความเชื่อและพฤติกรรมที่เป็นระบบและมีความหมายและหน้าที่ที่แน่นอนได้กลายเป็นพิธีกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งอาจจะพูดได้ว่า พิธีกรรมเป็นรูปลักษณะของความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็ความเชื่อที่มีรากฐานมาจากลัทธิหรือไสยศาสตร์ ดังจะเห็นว่าตั้งแต่เกิดหรือ

ก่อนก่อนเกิดจนตาย ตั้งแต่การตั้งครภถึงการคลอด การอนุบาลทารก การฝังรก การโกนผมไฟ ไปจนถึงการบวช การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่มีการเสกคาถาปิดเป่าสิ่งคุกคามที่มองไม่เห็น เรียกว่า "รังควาน" เมื่อตายก็มีการรดน้ำศพ แต่งศพ ตราสังจนกระทั่งเผา เก็บกระดูก ล้วนเป็นพิธีกรรมที่มีไสยศาสตร์แทรกอยู่ด้วยเสมอไป

2.1 เมตตามหานิยม ไสยศาสตร์ชนิดนี้มีทั้ง ที่เป็นมนต์คาถาล้วน ๆ เป็นน้ำมันหรือแป้ง หรือขี้ผึ้ง ที่ผ่านพิธีกรรมการปลุกเสก วัตถุประสงค์ของเมตตามหานิยมก็เพื่อที่จะให้ผู้ใช้ไสยศาสตร์นี้ได้รับความเมตตาจากใคร่จากผู้ที่พบเห็นหรือผู้ที่ติดต่อสัมพันธ์กับตน

2.2 อยู่ยงคงกระพัน เครื่องรางของขลัง คือ ไสยศาสตร์ป้องกันตนเอง หรือผู้ใช้วัตถุไสยศาสตร์หรือมนต์คาถานั้น ๆ จากการคุกคามของความมุงร้าย ความคงกระพัน หมายถึง การที่ศาสตารุณไม่สามารถที่จะทำอันตรายแก่ผู้ใช้ไสยศาสตร์ได้ เช่น ฟัน แง หรือยิงไม่เข้า ตีไม่แตก ไม่ฟกช้ำ หรือยิงฟัน ถูกเรียกว่า "คลาดแคล้ว" ถ้ายิงไม่ออกเรียก "มหาอุด" ถ้าเงี้ยวแล้วไม่ลงเรียกว่า "จั่งจั่ง" เครื่องรางของขลังส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการนี้ วัตถุไสยศาสตร์ประเภทนี้ได้แก่ เวทมนต์คาถา พระเครื่อง ตะกรุด พิสมร ผ้าประเจียด ลูกประคำ ลายสัก ลูกอม ชานหมาก เป็นต้น

2.3 เสน่ห์ยาแฝด คือ วัตถุไสยศาสตร์ที่ทำให้ผู้อื่นรัก ส่วนมากเป็น "ยา" หญิงมักจะใช้ไสยศาสตร์ประเภทนี้กับสามีเพื่อให้สามีรักและหลงใหล โดยเอาสิ่งของในตัวทั้งชายหญิงมาผสมในอาหารเรียก "ยาแฝด" ส่วนที่มาจากตัวหญิงอย่างเดียวเรียก "ยาเสน่ห์"

2.4 การลงเลขยันต์ ยันต์ได้แก่ รูปหรือภาพหรืออักขระที่เขียนขึ้นบนผ้าหรือแผ่นโลหะ หรือ หนังสือ การเขียนยันต์ก็มีพิธีกรรมเช่นเดียวกันกับการทำวัตถุไสยศาสตร์อื่น ๆ วัตถุประสงค์ของยันต์มีทั้งในแง่ที่เป็นมายาขาวและมายาดำ สุดแล้วแต่ประสงค์ของผู้ใช้

2.5 คุณไสย เป็นวัตถุไสยศาสตร์ประเภทยาต กล่าวคือ เวทมนต์คาถาทำให้เกิดอาถรรพ์ ทำให้ผู้ถูกกระทำเสื่อมคุณความดี ชื่อเสียง ความเจริญ ทำให้เจ็บป่วยหนักเบาแล้วแต่เจตนา

3. ความเชื่อที่ให้การศึกษาคูและควบคุมปทัสฐานทางสังคม (norm)

ความเชื่อกลุ่มนี้แสดงออกในรูปคำสั่งสอนให้ถือปฏิบัติ ห้ามกระทำ (taboo) ความหมายและหน้าที่ของความเชื่อเหล่านี้ก็คือ เป็นเครื่องถ่ายทอดค้ำจุนปทัสฐานของสังคม ในขณะเดียวกันความเชื่อบางอย่างก็เป็นเครื่องมือในการควบคุมทางสังคม (mean of social control) อีกด้วย กล่าวคือ ควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกสังคมหนึ่ง ๆ ให้ยอมรับค่านิยมหรือโลกทัศน์ของสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น "ห้ามหญิงสาวร้องเพลงในครัวจะได้ชายแก่มาเป็นสามี" "หญิงสาวห้ามเดินหัวโผล่กลางทางจะเกิดอุบัติเหตุ" เป็นต้น ความเชื่อหลายอย่างประเภทนี้เป็นอุบายให้ผู้ปฏิบัติได้รับผลดี ในทางสุขภาพหรือโชคลาภ เช่น "ห้ามคนไข้ไปหาหมอเวลาใกล้เที่ยงโรคจะกำเริบ" "ห้ามลับมีดกลางคืนจะเกิดอัปมงคล" เป็นต้น น่าคิดว่าความเชื่อเหล่านี้มักจะไม่

สลับซับซ้อนจนเกินไป คนที่มีสติปัญญาปานกลางพอจะเข้าใจและหาเหตุผลอธิบายได้ เช่น “หญิงมีครรภ์ห้ามเดินตอนหัวค่ำ พวกมาอาจจะมาเกาะกินลูกในครรภ์ จะทำให้ลูกหลวอน หมายถึง การแท้ง “ ซึ่งพอเข้าใจได้ว่า การเดินกลางคืนในที่มืดอาจจะทำให้สะดุดหินหรือตอไม้หกล้มได้ และอาจนำไปสู่การแท้งได้ง่าย แต่บางครั้งโทษหรือคุณของข้อห้ามข้อสั่งสอนอาจจะขยายให้เกินความเป็นจริงได้ ความเชื่อเหล่านี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็นความเชื่อเกี่ยวกับ”จริยาวัตร”

2.4 ความเชื่อที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและสุขภาพ

ความเชื่อที่เกี่ยวกับสุขภาพและความเจ็บป่วย เป็นกลุ่มความเชื่อที่สำคัญที่สุดในวัฒนธรรมความเชื่อของชาติพันธุ์ต่างๆ เพราะว่าสุขภาพและความเจ็บป่วยเป็นสถานการณ์ 2 ด้าน ที่เป็นพื้นฐานของความมั่นคงและสิ่งคุกคามความสงบสุขของสังคม สำหรับประเทศไทย อาจสรุปได้ว่า ดันเหตุที่สำคัญ ๆ ของโครงสร้างสังคมประกอบกันขึ้นบนพื้นฐานของปัญหาสุขภาพ และความเจ็บป่วย การบำบัดรักษา การวินิจฉัย และการหาทางป้องกันความเจ็บป่วย ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพและความเจ็บป่วย การบำบัดบำบัดเป่า ในวัฒนธรรมใด ๆ เป็นสิ่งสะท้อนระดับการพัฒนาความมั่นคงของสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ

วัฒนธรรมความเชื่อด้านสุขภาพและความเจ็บป่วยมีฐานะเป็นทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในฐานะเป็น “ศาสตร์” ความเชื่อประเภทยากลางบ้าน วิธีการรักษาโรคแบบการแพทย์พื้นบ้าน เป็นความรู้ที่ได้มาจากการสังเกต ประสบการณ์หรือการทดลอง การทำซ้ำที่ได้ผลเหมือนกัน หรือเมื่อปฏิบัติซ้ำโดยคนอื่น ๆ ก็ได้ผลเหมือนกัน ทดสอบได้ ความรู้ความเชื่อนั้น ๆ ได้รับการสอนถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ในแง่ของความเชื่อเรื่องความเจ็บป่วยและวิธีบำบัดรักษาเป็นศิลปะะนั้น พิจารณาได้จากการใช้เทคนิคอุบาย ประกอบการรักษาโรคภัยต่าง ๆ บางครั้งก็ใช้ยา บางครั้งก็ใช้มนต์ การตัดตน หรือบางโรคก็ไม่ต้องใช้ยาเลย มีการใช้เวทมนต์คาถา

ความเชื่อในเรื่องสุขภาพและการบำบัดรักษาความเจ็บป่วยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของโครงสร้างสังคม โดยเฉพาะเกษตรกรรม ชุมชนดั้งเดิม ความเชื่อและความรู้เหล่านี้จำนวนหนึ่งมีอิทธิพลกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ อีกส่วนหนึ่งเป็นความรู้ด้านสุขภาพแบบพื้นบ้าน หมอสมุนไพร หมอนวด หมอตำแย หรือหมอไสยศาสตร์ ดังนั้นในการกล่าวถึงความเชื่อด้านสุขภาพจึงต้องเชื่อมโยงกับระบบการดูแลสุขภาพพื้นฐานโดยแพทย์แผนไทย แพทย์พื้นบ้าน หมอสมุนไพร และระบบวัฒนธรรมด้วย

เมื่อบุคคลมีอาการเจ็บป่วย บุคคลจะมองหาแหล่งที่จะช่วยบรรเทาอาการเจ็บป่วยของตน โดยการแสวงหาการบริการสุขภาพ โดยแผนการแสวงหาการบริการสุขภาพเป็นพฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์อย่างหนึ่งและเป็นพฤติกรรมที่มีเหตุมีผล เป็นพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการที่บุคคลรับรู้และตีความอาการผิดปกติของตนเองว่าเป็นอย่างไร และเลือกหรือวิธีการรักษา นั้น ๆ ก็ขึ้นอยู่กับความรู้ทรัพยากรที่มีอยู่รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า แบบแผนการ

แสวงหาบริการสุขภาพ คือ กลวิธีที่บุคคลใช้ในการประเมินและตัดสินใจที่จะเลือกใช้บริการสุขภาพ ในแต่ละขั้นตอนของการเจ็บป่วยสำหรับตัวกำหนดหรือปัจจัยที่ทำให้บุคคลเลือกใช้บริการสุขภาพ จากแหล่งใด ๆ ในแต่ละขั้นตอน ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนาให้ข้อสรุปตรงกันว่า ชนิดและความรุนแรงของการเจ็บป่วยที่คนไข้และเครือข่ายสังคมของเขาประเมิน วิธีคิดเกี่ยวกับสาเหตุของโรค ความรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและแหล่งการรักษา ปัจจัยทางด้านโครงสร้างสังคมต่าง ๆ ของผู้ป่วย ได้แก่ เพศ อายุ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา บทบาทในครัวเรือน แหล่งที่อยู่ ตลอดจน การเข้าถึงแหล่งบริการสาธารณสุขที่มีอยู่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่มีต่อการตัดสินใจเลือกแหล่ง บริการสุขภาพใด ๆ จากข้อมูลของสังคมไทยที่ผ่านมาให้ข้อสรุปที่ตรงกันว่า การตัดสินใจเลือก แหล่งรักษาใดขึ้นอยู่กับเหตุผลในเรื่องการเข้าถึงบริการหรือความสะดวกในการเดินทางมากที่สุด นอกจากนั้น เหตุผลในเรื่องของความเชื่อถือในประสิทธิภาพของสถานบริการหรือความสะดวกใน การเดินทางมากที่สุด ประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกแหล่งบริการนั้น ๆ

สงัน สุวรรณเลิศ (2539)⁶ กล่าวถึง วัฒนธรรม (culture) ว่า มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน มีความหมายว่า "การเพาะปลูก" หรือ "การปลูกฝัง" โดยสามารถขยายความได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ที่ ปลูกฝังโดยปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยให้เจริญงอกงาม สงัน ยังได้อ้างถึง บลูมและเชนิค(1968) นัก สังคมวิทยาชาวอเมริกา กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมที่ประกอบขึ้นด้วยความรู้ ความ เชื่อ ประเพณี และประสบการณ์ที่คนเราได้รับในฐานะสมาชิกของสังคม และเชื่อว่า วัฒนธรรมมี ความสัมพันธ์กับการเจ็บป่วยอย่างใกล้ชิด และสรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ

1. ทักษะคติ หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรม เช่น ทักษะคติที่มีอยู่ภายใน เช่น ความชอบ ความเกลียด พอใจ ไม่พอใจ
2. ความคิดเห็นที่แสดงออกให้ปรากฏในรูปแบบของการเขียน การพูด
3. ค่านิยม เช่น ความรู้สึกว่าเป็นของดีหรือเลว
4. ความเชื่อ เช่น เรื่องผี นรก สวรรค์ กฎแห่งกรรม
5. ความเกี่ยวข้องด้านบุคลิกภาพว่าแต่ละชาติมีอุปนิสัยอย่างไร หรือบุคลิกภาพมีแนวโน้ม ไปทางใด
6. มีการส่งต่อกัน เช่น การอบรมเลี้ยงดูบุตรและแนวคิดต่าง ๆ
7. มีการเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งอาจจะช้าหรือเร็ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สิ่งแวดล้อมด้วย

การนำเอาแนวคิดทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มาตอบคำถามเรื่องโรคและการ แพร่ระบาดของโรคก็สามารถอธิบายและทำให้เห็นภาพกว้างของปัญหา เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปัญหาที่ถูกต้องและครอบคลุมมากขึ้น

ด้านสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา⁴ ถือว่า คนเป็นสมาชิกของสังคมต้องมีการเรียนรู้ ระเบียบและกฎเกณฑ์ทางสังคมจึงมีผลกระทบต่อบุคคลในแง่บทบาท ความชำนาญเฉพาะด้านทำให้บุคคลต่างมีความเป็นอิสระและมีความเป็นบุคคลสูง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างกันจึงเสื่อมสลาย ไม่อาจจะพึ่งพาอาศัยกันได้ ภาวะความเครียดเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสามารถจะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัวที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากชนบทมาเป็นเมือง เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายเพื่อหางานทำ การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะยุคที่วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการสื่อสารมีประสิทธิภาพ ยิ่งทำให้เกิดอัตราขยายตัวทางการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น แนวทางการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ในการอยู่ร่วมกันในสังคมการเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และวิถีชีวิตในสังคมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การที่จะบอกว่า สิ่งใดที่คนในชุมชนกระทำอยู่เป็นวิถีชุมชนหรือไม่ จะต้องมีการประกอบที่สำคัญคือ ความเชื่อและค่านิยมในสังคม ที่ปฏิบัติกันสืบต่อมา โดยอาจจะมีข้อตกลงที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น การยกมือไหว้ในสังคมไทยถือว่า การไหว้เป็นวัฒนธรรมของชาติ แต่หากไปผู้โยงกับศาสนาก็อาจจะทำให้รู้สึกแปลกแยก เช่น คนไทยมุสลิมจำนวนหนึ่งที่ไม่ใช้วิธียกมือไหว้ เพราะตีความว่า การไหว้เป็นตัวแทนของศาสนาพุทธ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในสังคมทุกสังคมกำหนดค่านิยมว่า สิ่งใดควรปฏิบัติ สิ่งใดไม่ควรปฏิบัติเป็นวิธีการจัดระเบียบทางสังคม ทำให้คนมีวิถีชีวิตคล้ายคลึงกัน เมื่อคนในสังคมมีกฎเกณฑ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในแนวเดียวกัน การใช้ขาดองในบางกรณีเช่น หญิงหลังคลอด อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมบางพื้นที่ ขณะที่บางพื้นที่ไม่ยอมรับ^{7,8}

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้ และใหญ่เป็นอันดับที่ 1 ของภาคใต้ตอนล่าง เป็นจังหวัดที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจในอดีตก่อนปี พ.ศ. 2547 จังหวัดสงขลา มีอำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนอำเภอเมืองสงขลา มีความเป็นชนบทหรือลักษณะเมืองเก่าสูงกว่า จะเห็นได้จากลักษณะความเป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลง การรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามาผสมผสาน กล่าวกันว่า ผู้ที่อาศัยในอำเภอเมืองสงขลาส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิม วิถีชีวิตเรียบง่าย มากกว่าที่อำเภอหาดใหญ่ ทั้งนี้เราจะพบการส่งเสริมและยอมรับเรื่องการรักษาแบบแพทย์แผนไทยอยู่ทั่วไปในอำเภอเมืองสงขลา ส่วนในอำเภอหาดใหญ่ การแพทย์แผนไทยเป็นการส่งเสริมการนวดและสปาพร้อมกับวิทยาการใหม่ ๆ มากกว่าการคงสภาพเดิม และด้วยความเจริญนี้เอง ทำให้เกิดสถานบันเทิงมากมาย มีร้านน้ำชา และร้านอาหารเกิดขึ้นมากมาย ขณะที่ผู้คนที่มาที่อำเภอหาดใหญ่มาจากประเทศเพื่อนบ้านหรือมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งส่วนหนึ่งเข้ามาเพื่อบริโภคสิ่งที่จะต้องห้ามของประเทศมาเลเซีย คือ สารเสพติด และสุรา ยาอดองเหล้า เป็นต้น

ยาดองเหล้าในอำเภอหาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีซุ่มให้บริการเช่นเดียวกับที่พบในจังหวัดอื่น ๆ แต่มีความแปลกกว่า คือ มีการรับประทานดิงสด งู ตึกแก และ สัตว์อื่น ๆ ร่วมด้วย ซึ่งพบได้ในบริเวณรอยต่อของอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาและเขตป่าดงเบงกาลี ประเทศมาเลเซีย

สมุนไพรคืออะไร^{9 4}

คำว่า สมุนไพร ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Herbs มีความหมายก็คือพืชที่มีสรรพคุณในการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วย หรือการบำรุงสุขภาพให้แข็งแรง ด้านกฎหมายได้กำหนดว่าสมุนไพรให้เป็นกลุ่มพิเศษกลุ่มหนึ่ง ซึ่งสมุนไพรอาจมีอยู่ในพวกอาหาร และผลิตภัณฑ์เสริมอาหารหรือเป็นยา โดยที่ยังมีสมุนไพรบางกลุ่มที่เป็นอาหารหรือเป็นทั้งอาหารและยา ตัวอย่างได้แก่ กระเทียม ถูกจัดเป็นกลุ่มอาหาร เพราะใช้ปรุงอาหารไทยทั่วไป แต่เมื่อนำกระเทียมมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์แล้วใช้เป็นตัวควบคุมควบคุมโรคความดันโลหิตสูง หรือลดคลอเรสเตอรอล จัดได้ว่ากระเทียมเป็นยา เพราะฉะนั้นกระเทียมก็คืออาหารและยาที่เป็นสมุนไพรเรื่องของสมุนไพรไทย เป็นภูมิปัญญาไทยที่ถูกถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุคน ทั้งทางด้านสรรพคุณ และวิธีการใช้ แต่ปัจจุบันอาจมีความผิดเพี้ยนจากเดิมไป จนทำให้เกิดความเข้าใจผิด ใช้ผิด แทนที่จะเป็นประโยชน์ ก็อาจเป็นโทษได้

การใช้สมุนไพร⁴

สมุนไพรที่ถูกใช้นั้นความจริงแล้วมีรายละเอียดมากมาย มิใช่เพียงแค่ว่าเป็นชื่อของชนิดสมุนไพรอย่างเดียว รายละเอียดที่มีความแตกต่างที่ทำให้สรรพคุณไม่เหมือนกันมีมากมายเช่น ส่วนใดของพืชสมุนไพรที่นำมาใช้ได้ ชนิดถูกต้องหรือไม่ ขนาดเหมาะสม วิธีการใช้เป็นอย่างไร ถูกกับโรคอะไร และที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่ไม่ค่อยมีคนสนใจรายละเอียดก็คือ วิธีการปลูกหรือสภาพที่ขึ้นของสมุนไพร รวมทั้งฤดูกาลเก็บเกี่ยวจากแปลง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมทำให้เกิดความแตกต่างของสมุนไพร ถึงแม้จะเป็นชนิดเดียวกัน โดยสรุปแล้วหากจะใช้ยาสมุนไพรต้องมีการปฏิบัติดังนี้

- ใช้ให้ถูกชนิดจริง ๆ โดยเฉพาะการเรียกชื่อ ซึ่งเป็นชื่อท้องถิ่น อาจซ้ำๆ ทำให้เข้าใจผิดกัน
- ส่วนใดของสมุนไพรที่นำมาใช้ เช่นดอก ใบ รากเปลือก เมล็ด ซึ่งจะออกฤทธิ์แตกต่างกัน ถ้าผิด ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ อาจไม่ได้ผลหรือบางกรณีอาจเป็นผลเสียก็ได้
- ขนาดหรือน้ำหนักที่ใช้ จะต้องเหมาะสมถูกต้องไม่มากหรือน้อยไป และที่สำคัญก็คือ จะต้องมีความสัมพันธ์กับขนาดและชนิดของสมุนไพรอื่นที่ใช้ร่วม
- วิธีการใช้ ซึ่งหมายถึงการปรุง เช่น ตำยาบางตำยาต้องใช้สด ๆ บางตำยาต้องดองด้วยเหล้า บางตำยาต้องต้ม ซึ่งมีรายละเอียดในเรื่องของอุณหภูมิและเวลาที่ใช้ด้วย
- ใช้ให้ถูกกับโรค ว่าป่วยเป็นโรคอะไร ใช้สมุนไพรอะไร

- ปัจจุบันมีการนำเอาสมุนไพรไทยที่มีความหลากหลายมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายเป็นสมุนไพร กันอย่างแพร่หลาย วิธีการปรุงจึงมีความจำเป็นต้องละเอียดถี่ถ้วน เพราะพบว่ามีการฉีดยาฆ่าเชื้อเข้ามาแล้ว เช่น การนำเอาสเต็มเซลล์มาเป็นส่วนผสม เป็นต้น
- โดยทั่วไปแล้วส่วนต่างๆ ของสมุนไพรตัวใดตัวหนึ่งจะมีองค์ประกอบหรือสรรพคุณทางยา ทางโภชนาการที่แตกต่างกัน ประโยชน์และสรรพคุณจึงมีความแตกต่างกัน ส่วนต่างๆ ของสมุนไพรได้แก่ ราก หรือ เหง้า ลำต้น ใบ ดอก ผล เมื่อนับดูแล้วจะมี 5 ส่วน ซึ่งในตำรายาแผนโบราณใช้คำว่า ทั้งห้า หมายถึงส่วนต่าง ๆ ดังกล่าว
- ส่วนต่างๆ ของสมุนไพรชนิดหนึ่งชนิดใดที่มีความแตกต่างในเรื่องของสรรพคุณ จะต้องถูกต้องตามโรคและการรักษา ถ้าใช้ผิด ก็จะทำให้เกิดผลเสียได้ สิ่งที่สำคัญก็คือจะต้องได้รับการวินิจฉัยก่อนว่าเป็นโรคอะไรหรือจะบำรุงร่างกายอะไร แล้วจึงกำหนดชนิดของสมุนไพร แล้วก็ระบุส่วนใดของสมุนไพรนั้น ต่อจากนั้นก็จะต้องระบุว่าใช้ขนาดเท่าไร มีวิธีการนำมาปรุงอย่างไร สุดท้ายก็คือ มีวิธีการใช้อย่างไร
- สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความสะอาด เมื่อได้สมุนไพรมาแล้วจะต้องทำความสะอาด ไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมติดมา รวมทั้งภาชนะที่ใส่บรรจุด้วย จะต้องทำความสะอาดสะอาดก่อน วิธีการปรุงยาสมุนไพรก็เช่นเดียวกัน จะต้องคำนึงถึงความสะอาดและจัดสิ่งปลอมปนให้หมดไป ก่อนการนำไปใช้ให้ถูกต้อง ซึ่งตามตำราของไทยมักมีคำหรือศัพท์ที่เกี่ยวข้องมากมาย โดยที่คนในปัจจุบันอาจไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้ เช่น คำว่า ใบเพสลาด ที่มีความหมายว่าจะต้องใช้ใบที่เกือบแก่เต็มที่หรือคำว่า ทั้งห้า ซึ่งก็คือส่วนต่างๆ ของสมุนไพรทั้งหมด อันได้แก่ ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ส่วนคำว่าดอกเหล้านั้น เหล้าจะเป็นเหล้าโรง 28 ดีกรี สำหรับ สัตสวหรือขนาดของสมุนไพรที่ถูกระบุในตำรายาไทยสมัยก่อนก็ต้องทำความเข้าใจเช่นเดียวกันเช่น ขนาด 1 กอบมือ หมายความว่า จะมีขนาดเท่า 2 ฝ่ามือ ส่วน 1 กำมือก็คือปริมาณเท่ากับการใช้กำเพียงมือเดียว 1 ถ้วยแก้วหมายถึงขนาด 250 ซี.ซี. 1 ถ้วยชาขนาด 25 ซี.ซี. 1 ช้อนโต๊ะจะเท่ากับ 15 ซี.ซี. 1 ช้อนแกงหรือ 1 ช้อนควจะเท่ากับ 8 ซี.ซี. 1 ช้อนชาจะเท่ากับ 5 ซี.ซี.

ขั้นตอนการปรุงหรือการนำมาทำเป็นสมุนไพรก่อนใช้จะถูกระบุอย่างละเอียดตามตำราไทย เช่นการต้มที่ระบุว่าจะใช้น้ำสามเท่าต้มพอเดือด ให้เหลือ 1 ส่วน จาก 3 ส่วน รินเฉพาะน้ำใช้ดื่ม ขั้นตอนเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากต่อสรรพคุณสมุนไพร

ประโยชน์และโทษของสมุนไพรไทย⁴

ความหลากหลายของสมุนไพรไทยแล้วจัดได้ว่ามีมากมาย ดังนั้นเรื่องความหลากหลายทางสรรพคุณจึงมีมากมายเช่นกัน เกือบจะกล่าวได้ว่าป้องกันและรักษาได้ทุกอย่าง โดยเฉพาะโรคของคนไทย เพราะสมุนไพรไทยขึ้นอยู่คู่เคียงข้างคนไทย จึงน่าจะมีฤทธิ์มีสรรพคุณที่เหมาะสมแก่คนไทย สรรพคุณในเรื่องของการป้องกันได้แก่การใช้เพื่อทำให้สุขภาพดี แข็งแรง ไม่มีโรค เบียดเบียน ส่วนการใช้ในสรรพคุณประเภทรักษาได้แก่ การรักษาตั้งแต่อาการโรคท้องผูก ท้องเฟ้อ ปวดท้อง ท้องเดิน บิด แก้อาเจียน ขับเสมหะ แก้ไข้ ลดความดัน ลดไขมันในเส้นเลือด แก้อาการไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หรือแม้แต่ลดความอ้วน สรรพคุณต่าง ๆ เหล่านี้มีอยู่ในแต่ละชนิด สมุนไพรและส่วนต่าง ๆ ในสมุนไพรการใช้ต้องมีการศึกษาหรือปรึกษาผู้รู้ มิฉะนั้นจะเกิดอาการแพ้หรืออาการข้างเคียงได้

สมุนไพรนั้นมีสรรพคุณดี ๆ ก็จริงแต่ถ้าใช้ผิดก็อาจเกิดผลเสียได้ เช่นอาจเกิดอาการแพ้ที่แสดงออกทางผิวหนัง อาจเป็นตุ่ม เป็นปื้น คล้ายลมพิษ บวม เบื่ออาหาร คลื่นไส้ ตามัว ลึนชา ผื่นผิวหนัง ระบบประสาทเสีย ใจสั่น ใจเต้น ตาเหลือง ปัสสาวะเหลือง การแพ้ต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดขึ้นทันที หรือใช้เวลาระยะหนึ่ง

รูปแบบยาของเหล้าไทยในปัจจุบัน⁹

คนส่วนใหญ่เชื่อว่า การดื่มยาของเหล้า เป็นการดื่มเพื่อเป็นกระสาย เจริญอาหาร เมื่อพบปะเพื่อนฝูง ผู้ใช้แรงงานอย่างเช่น กรรมกร แยกหามบางคนก็ดื่ม เพื่อให้ลืมบางสิ่งบางอย่างที่ไม่อยากคิดไม่อยากจะรับรู้ หรือเพื่อลดอาการปวดเมื่อย ปัจจุบันพบว่า คนดื่มยาของเหล้าส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นหรือผู้ใช้แรงงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ขอนแก่น จึงต้องเฝ้าระวังความปลอดภัยในยาของเหล้า โดยคาดว่ายาของเหล้าอาจจะมีการใส่สารที่ทำให้ผู้บริโภคติด หรือไม่ก็ใส่ยาแก้ปวดเมื่อย โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากศูนย์วิทยาศาสตร์ การแพทย์ ขอนแก่น ในการตรวจวิเคราะห์สารเสพติด คือ เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) ซึ่งเป็นสารที่บ่งบอกถึงว่ามียาบ้า และสารลดอาการปวดเมื่อย คือ กลุ่มยาสเตียรอยด์ (steroid) ซึ่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ขอนแก่น ได้เริ่มดำเนินการเฝ้าระวังมาตั้งแต่ ปี 2539 เป็นต้นมา แต่ไม่พบสารเสพติด และยาแก้ปวดเมื่อยแต่อย่างใด จนกระทั่งเมื่อปี 2542 ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ อุบลราชธานี ได้ออกข่าวว่าพบสาร คลอโรฟอร์ม (Chloroform) ในยาของเหล้า โดยมีการกล่าวอ้างถึงแหล่งจำหน่ายใหญ่ อยู่ที่ขอนแก่น ซึ่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างยาของเหล้า ตรวจ วิเคราะห์หาสารคลอโรฟอร์ม เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

1. แหล่งผลิตยาแดงเหล้า มี 2 รูปแบบ คือ

1.1 ผู้ขายยาแดงเหล้าเป็นผู้ผลิตเอง ขายเองที่ร้านตนเอง ซึ่งอาจเป็นการเลือกสรรหาซื้อสมุนไพรมาต้มเอง หรือซื้อสูตรจากผู้ที่ย้ายยาแดงเหล้าก่อนตนเอง

1.2 ผู้ขายยาแดงเหล้าซื้อยาแดงเหล้าสำเร็จรูปที่เป็นน้ำกระสาย หรือผู้ขายเรียกกันว่า "หัวเชื้อ" ซึ่งหมายถึงน้ำกระสายยาที่ได้จากการสกัดสมุนไพร เช่น การต้มสมุนไพร และยังไม่ได้ผสมเหล้า ซึ่งเห็นในขวดโหลตามร้านยาแดงเหล้า และยังพบว่า ปัจจุบันนี้คนนิยมยาแดงเหล้าสูตรเย็นมากกว่าสูตรธรรมดาผู้จำหน่ายให้ข้อมูลว่าหัวเชื้อจะไม่ใส่เหล้าไว้ด้วย เพราะสรรพสามิต จะจับ เนื่องจากสรรพสามิตถือว่า เป็นการผลิตสุรา โดยไม่ได้รับอนุญาต

2. สาร คลอโรฟอร์ม ที่พบในยาแดงเหล้าซึ่งเก็บตัวอย่างโดย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น พบร้อยละ 71.4 จาก 5 ตัวอย่างใน 7 ตัวอย่าง คลอโรฟอร์ม ที่เก็บโดยนักศึกษาแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบร้อยละ 93.3 จาก 42 ตัวอย่าง ใน 45 ตัวอย่าง คณะกรรมการองค์การอาหารและยาได้ห้ามใส่สาร นี้ในยา เพราะสารนี้มีความเป็นพิษในตัวเอง ซึ่งจากการทดลองในหนู พบว่าระดับสาร คลอโรฟอร์ม ที่ทำให้เกิดพิษต่อตับอยู่ที่ระดับ 18 มิลลิกรัม ต่อ กิโลกรัม ต่อวัน และระดับที่ทำให้เกิดมะเร็งในตับอยู่ที่ระดับ 138-477 มิลลิกรัม ต่อ กิโลกรัม ต่อวัน ส่วนในคนมี รายงานว่า มีผู้ตายเพราะได้สารคลอโรฟอร์มในระดับ 45 กรัม

สูตรเย็นเป็นที่นิยมมากพบว่ามีผู้บริโภคหรือลูกค้าต้องการสูตรเย็นนี้มาจากใส่เมนทอล(Menthol) และเก็บใส่ตู้เย็นหรือแช่เย็นไว้ เมื่อมีผู้มาซื้อจึงค่อยนำมาผสมกับเหล้าขาว แต่มีบางรายที่ใส่สารคลอโรฟอร์ม เพื่อให้เย็นและมีรสหวาน ส่วนคลอโรฟอร์มซื้อจากร้านค้าทั่วไปหรือร้านขายยา

สารคลอโรฟอร์มและเมนทอลเป็นสารที่ใส่ในยาแดงเหล้าแล้วทำให้เย็นเหมือนกัน โดยเชื่อว่า คลอโรฟอร์มมีความแตกต่างจากเมนทอล ตรงที่ว่ามีรสออกหวาน เป็นสารกันเสีย เป็นตัวทำ ละลาย (Solvent) ที่ดีสามารถละลายในหัวเชื้อได้มากกว่า เมนทอลบรรจุในขวดปิดสนิทซึ่งระเหยยากกว่าเมนทอลที่บรรจุในถุงพลาสติก และราคาจะแพง เจ้าหน้าที่⁴ คณะกรรมการอาหารและยาให้ความเห็นว่ายาแดงเหล้าหรือน้ำหัวเชื้อเป็นยาเนื่องจากเป็นผลผลิตจากสมุนไพรที่มีการแปรรูป จากสมุนไพร เป็นรูปแบบของน้ำกระสายยาแล้ว นั้นหมายถึงผู้ที่จำหน่ายหรือผลิตยาแดงเหล้าหรือน้ำหัวเชื้อ ต้องขออนุญาตขาย หรือผลิตยาแผนโบราณ ตามพระราชบัญญัติยาอย่างแน่นนอน รวมทั้งต้องขอขึ้นทะเบียนตำรับยาแผนโบราณ และห้ามใส่สารคลอโรฟอร์มซึ่งเป็นสารที่อันตราย การศึกษา⁵ มีข้อเสนอแนะ ให้ผู้ต้มยาแดงเหล้าเลือกสูตรทั่ว ๆ ไป ไม่ควรเลือก "สูตรเย็น" และควรให้ความรู้ในเรื่องอันตรายจากการผสมคลอโรฟอร์มในยาแดงเหล้าเพื่อให้เป็น"สูตรเย็น" และเนื่องจากผู้จำหน่ายยาแดงเหล้าส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย มีที่อยู่ชุมชนแออัด

คณะกรรมการอาหารและยา ควรมีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ผู้ขายยาของเหล่าเพื่อลดความเสี่ยงต่อการบริโภคโดยการทดแทนสารคลอโรฟอร์ม

พืชสมุนไพร	สรรพคุณ
จะค้ำนแดง	บำรุงธาตุ บำรุงกำลัง
ฝาง	บำรุงเลือด แก้ปอดพิการ ขับเสมหะ ขับระดู
ปิดปิวแดง	ขับประจำเดือน กระจายลม บำรุงธาตุ ช่วยเจริญอาหาร
มะเขือแจ้เครือ	แก้ปวดหลังและบั้นเอว
กำลังเสือโคร่ง	บำรุงธาตุ บำรุงกำลัง แก้ปวดเมื่อย
รางแดง	แก้กระษัย แก้เส้นเอ็นตึง เข้ายาเจริญอาหาร เป็นยาอายุวัฒนะ
ฮ่อสะพายควาย	บำรุงกำลัง แก้ปวดเมื่อย
ดีปลี	แก้ลม ช่วยเจริญอาหาร แก้เส้นอัมพฤกษ์-อัมพาต
เปล้าใหญ่	แก้ปวดเมื่อย บำรุงธาตุ ขับเลือดหลังคลอด ช่วยย่อยอาหาร บำรุงโลหิต
ม้าแม่กล้า	แก้ปวดหลัง ปวดเอว
มะเขือแจ้ป่าแพะ	เป็นยาบำรุงกำลัง
หัสคีน	แก้เหน็บชา
ลมแล้ง	แก้ปวดเมื่อยร่างกาย บำรุงกำลัง
เขืองแข้งม้า	แก้ปวดเมื่อยร่างกาย ช่วยขับลม
จุงจาลิง	ขับเห็้อ บำรุงกำลัง ช่วยเจริญอาหาร
สีเสื่อน้อย	บำรุงธาตุ แก้ปวดข้อและกล้ามเนื้อ บำรุงน้ำดี บำรุงร่างกาย

แผนภูมิที่ 4 ตัวอย่างพืชสมุนไพรที่นิยมนำมาใช้ทำเป็นยาของเหล่า

ในการดองเหล้านั้น เหล้าขาวจะเป็นเหล้าโรง 28 ดีกรี สำหรับ สัดส่วนหรือขนาดของสมุนไพรที่ถูกระบุในตำรายาไทยสมัยก่อนก็ต้องทำความเข้าใจเช่นเดียวกันเช่น ขนาด 1 กอบมือ หมายความว่าจะมีขนาดเท่า 2 ฝ่ามือ ส่วน 1 กำมือก็คือ ปริมาณเท่ากับการใช้กำเพียงมือเดียว 1 ถ้วยแก้วหมายถึงขนาด 250 ซี.ซี. 1 ถ้วยชาขนาด 25 ซี.ซี. 1 ช้อนโต๊ะจะเท่ากับ 15 ซี.ซี. 1 ช้อนแกง หรือ 1 ช้อนควาจะเท่ากับ 8 ซี.ซี. และ 1 ช้อนชาจะเท่ากับ 5 ซี.ซี. ซึ่งนำมาปรับใช้ในปัจจุบัน

การดอง (Tincture)^{4, 10}

การดองด้วยเหล้าหรือแอลกอฮอล์นี้ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสกัดตัวยาออกจากพืชสมุนไพรโดยการแช่สมุนไพรสดหรือแห้งในเหล้าหรือแอลกอฮอล์เหมาะสำหรับสมุนไพรที่มีสารออกฤทธิ์ที่ละลายน้ำได้น้อยใช้ได้กับทุกส่วนของสมุนไพร เหล้าหรือแอลกอฮอล์ที่ใช้ในการดอง นอกจากจะทำหน้าที่สกัดตัวยาจากสมุนไพรแล้วยังทำหน้าที่เป็นตัวกันบูดอีกด้วย ยาดองจึงเก็บไว้ใช้ได้นานเป็นปี ตามตำราไทยมักจะใช้เหล้าขาว 28-40 ดีกรี ตำราต่างประเทศใช้เหล้าวีodka หรือเอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl Al-Cohol) ห้ามใช้เมทิลแอลกอฮอล์ (Methyl Alcohol) โดยเด็ดขาด เพราะเป็นพิษดื่มไม่ได้ นอกจากใช้เหล้าและเอทิล แอลกอฮอล์แล้ว ยังสามารถใช้น้ำหมักจากผลไม้หรือน้ำส้มสายชูในการดองยาก็ได้ แต่จะสกัดตัวยาได้ไม่ดีเท่าเหล้าหรือแอลกอฮอล์ อายุการเก็บรักษาก็จะสั้นกว่า แต่ราคาจะถูกกว่าการใช้เหล้า

วิธีการดอง ปกติใช้สมุนไพรแห้งดอง โดยบดต้นไม้น้ำให้แหลกพอหยาบ ๆ อาจจะใช้สมุนไพรดองในเหล้าโดยตรงหรืออาจห่อสมุนไพรด้วยผ้าขาวบางหลวมๆ เพื่อยาพองตัวเวลาอมน้ำแล้วดองในเหล้าตามวิธีตำราไทยก็ได้

ข้อควรระวังสำหรับสตรีมีครรภ์หรืออยู่ระหว่างในนมบุตร ผู้ป่วยโรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง หรือผู้ที่แพ้เหล้า ควรหลีกเลี่ยงการใช้หรือรับประทานยาดอง เพราะอาจเกิดอันตรายขึ้นได้ ตั้งทิ้งไว้ 7-15 วัน ก่อนดื่ม จะต้องเปิดฝาให้แอลกอฮอล์ระเหยออกไปก่อนแล้วจึงดื่ม

สูตรยาดองเหล้าที่มีส่วนประกอบพื้นฐาน แต่ละสูตรมีความแตกต่างกัน

สูตรยาดองเหล้ามีส่วนประกอบพื้นฐานแต่ละสูตรมีตัวยาต่างกัน ตามจุดมุ่งหมายของผู้บริโภค อย่างเช่น ผู้บริโภคชายวัย 40 ปีขึ้นไป ความต้องการทางเพศเริ่มลดน้อยลง ก็จะค้นหายา ดองสูตรยาดองที่ทำให้อวัยวะเพศแข็งตัวเร็วและหลังซ้า เช่น สูตรม้ากระทืบโรง จะมีส่วนประกอบ ดังนี้

1. ม้ากระทืบโรง	หนัก	10	บาท
2. ว่านนางครวญดำ	หนัก	5	บาท
3. แก่นทังถ่อน	หนัก	4	บาท
4. แก่นตะโกนา	หนัก	4	บาท
5. หัวแห้วหมู	หนัก	4	บาท
6. เมล็ดข่อย	หนัก	4	บาท
7. แก่นฝาง	หนัก	3	บาท
8. ดอกคำฝอย	หนัก	2	บาท
9. ชะเอมเทศ	หนัก	2	บาท
10. เปลือกอบเชย	หนัก	2	บาท

ตัวอย่างวิธีทำ : บดผงห่อผ้าขาวใส่โหลดองด้วยสุรา 35 ดีกรี ดองกับเหล้าขาวไว้ประมาณหนึ่งเดือน นำมารับประทานครั้งละ 30 CC ก่อนอาหาร เข้า-เย็น

สรรพคุณ : บำรุงความกำหนัดในชายวัย 40 ปีขึ้นไป ทำให้ความต้องการทางเพศคืนสู่ภาวะปกติ เหล้า-แอลกอฮอล์ ความเข้มข้นเท่าไรที่สามารถสกัดยาจากสมุนไพรได้ สกัดออกมาได้ประมาณร้อยละเท่าไร ซึ่งโดยหลักการการดองเหล้าสามารถใช้เหล้าได้ทุกประเภท แต่ส่วนใหญ่จะนิยมใช้เหล้าที่มีต้นทุนต่ำ

เหล้าโรง 35 ดีกรีเป็นที่นิยมกันทั่วไปหรือสุราเถื่อนก็ได้ราคาถูกกว่าสุราโรง สามารถสกัดยาได้ หมอไทยมาสามารถคิดเปอร์เซ็นต์ได้ ประมาณ 30 % เราสามารถใช้เหล้าได้ทุกประเภท แต่ส่วนใหญ่จะนิยมใช้เหล้าที่มีต้นทุนต่ำ

อย่างไรก็ตามควรมีมาตรฐานตำรับยาไทยสำหรับยาดองเหล้า ทั้งนี้เพราะยาดองสุราเป็นวิธีการหนึ่งในการปรุงยาไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการมาตรฐาน เพราะโรคบางชนิดอาจจำเป็นต้องใช้ยาดอง เช่น หญิงหลังคลอดจำเป็นต้องกินยาดองสุราเพื่อขับเลือดร้าย กระจายเลือดลม เป็นต้น ซึ่งอาจจะตรงกันข้ามกับการแพทย์แผนปัจจุบันที่มองถึงผลของยาดองที่มีต่อทารกในครรภ์ที่ทารกกินนมแม่

แพทย์แผนไทยมองว่า ด้านอันตรายของการใช้ยาดองเหล้าเกิดขึ้นได้ถ้าหากผู้ใช้/ผู้บริโภคใช้ยาดองเหล้าผิดวิธีหรือปริมาณไม่เหมาะสม แต่ถ้ากินเพื่อบำบัดโรคไม่อันตราย เพราะแพทย์แผนไทยเป็นผู้กำหนดสูตรตำรับและอัตราการรักษาและวิธีการปรุงรวมถึงการนำมาใช้ดื่ม ภายหลังจากการดองยาซึ่งโดยหลักการแล้วจะต้องปล่อยให้แอลกอฮอล์ระเหยออกไปก่อนจึงนำไปดื่มได้ และปริมาณในการดื่มต้องเป็นไปตามที่แพทย์แผนไทยผู้จ่ายยาเป็นผู้กำหนด แต่ถ้ากินเพราะพฤติกรรมติดสุรา ตัวยาดองมีอันตรายต่อการเป็นโรคตับแข็ง และระบบประสาท หรือโรคติดสุรา ทั้งนี้ผู้ปรุงยาดองเหล้าต้องมีความรู้ เพราะยาดองบางสูตรแก่สถานการณ์ในยามค้าคืนได้ก่อนจะมาถึงมือแพทย์ เช่น โรคปวดท้อง ท้องเสียที่ไม่ติดเชื้อรุนแรง เป็นต้น

การทำยาดองเหล้าที่พบในปัจจุบันและความเข้าใจที่อาจจะคลาดเคลื่อนทำให้มีการดัดแปลงส่วนผสมของ ยาดองเหล้า ให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางการค้า อย่างไรก็ตาม ยาดองเหล้ายังเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไปโดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องการส่งเสริมความสามารถทางเพศของผู้ชาย ในการทำยาดองเหล้าผู้ชายและผู้ซื้อต้องมีความรู้ในเรื่องยาสมุนไพรด้วยเช่นกัน ยาดองเหล้า"เกือบทุกตำรับจะมีสรรพคุณที่เกี่ยวกับ "การบำรุงกำลัง" "แก้ปวดเมื่อย" "ปวดหลัง" "ปวดเอว" เนื่องจากการทำงานหนัก จึงเป็นที่นิยมสำหรับผู้ใช้แรงงาน มีบางตำรับที่ใช้บำรุงโลหิตสำหรับสตรีหลังคลอดที่อยู่ไฟไม่ได้ และบางตำรับสามารถใช้รักษาผู้ป่วยที่เป็นโรค

อัมพาตและเหน็บชาได้ นอกจากนี้ยังเชื่อว่ายาตองเหล้าบางตำรับเป็นยาบำรุง ความกำหนดที่ได้ผลดีเยี่ยม ในบางประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีน ยาตองเหล้าได้รับการยอมรับกันค่อนข้างมาก และมีมาช้านาน แต่ในประเทศไทย การพัฒนายาตองเหล้าได้หยุดชะงักไป เพราะยาตองเหล้าถูกนำไปใช้ในสัญลักษณ์ของคนชั้นล่าง หรือชนชั้นกรรมกรเสียมากกว่าการแสดงถึงเอกภาพด้านการรักษา ขณะเดียวกัน กฎหมายในเมืองไทยเกี่ยวกับการนำเหล้ามาตองยา ก็ไม่ได้เปิดโอกาสให้สามารถทำได้ ยาตองเหล้าจึงไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม การต่อยอดภูมิปัญญาด้านการสกัดยาด้วยเหล้าของไทยจึงหมดไปด้วย ทั้ง ๆ ที่องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยด้วยการตองยานั้นมีอยู่หลากหลายตำรับ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีประสิทธิภาพในการรักษาอย่างยิ่ง

การจัดการสุราชุมชน^{4, 11, 12}

1. การเปิดเสรีสุราชาว

1.1 การผลิตสุราชาว

ปัจจุบันรัฐมีนโยบายสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน โดยส่งเสริมการใช้ผลิตผลทางการเกษตร ทำสุรากลั่นชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจึงกำหนดให้ผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ขออนุญาตทำสุรากลั่นชนิดสุราชาวได้ดังนี้

(1) เป็นสหกรณ์

(2) เป็นกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่สถานที่ทำสุรากลั่นชุมชนตั้งอยู่ขณะที่ขออนุญาต

(3) เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีผู้ถือหุ้นทุกคนมีสัญชาติไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่สถานที่ทำสุรากลั่นชุมชนตั้งอยู่ขณะที่ขออนุญาต

(4) เป็นองค์กรเกษตรกรตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542 และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่สถานที่ทำสุรากลั่นชุมชนตั้งอยู่ขณะที่ขออนุญาต ทั้งนี้ ให้ติดต่อยื่นคำขออนุญาตได้ที่ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตท้องที่จังหวัดที่จะขออนุญาต

1.2 การขายสุรา

กรณีที่มีความประสงค์จะขายสุรา จะต้องขอใบอนุญาตขายสุราจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในจังหวัดให้ถูกต้องตามกฎหมายก่อน

1.3 ลักษณะสุราที่ถูกต้องตามกฎหมาย

สุราที่ถูกต้องตามกฎหมายจะต้องเสียภาษีและปิดแสตมป์สุราที่ปากภาชนะทุกขวด และในฉลากสุราจะต้องมีข้อความชนิดสุรา ชื่อสุรา ชื่อผู้ได้รับอนุญาต ที่ตั้งขอสถานที่ทำสุรากลั่น ส่วนประกอบหลักหรือวัตถุดิบที่ใช้ทำสุราที่มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์สูง วันเดือนปีที่บรรจุ

ขนาดบรรจุและคำเตือนตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่า "การดื่มสุราก็ทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง"

2. การปราบปรามผู้ผลิตและจำหน่ายสุรา ที่มีขอบด้วยกฎหมายปัจจุบันกรมสรรพสามิตได้ใช้มาตรการปราบปรามโดยเข้มงวดแล้ว การเปิดเสรีให้ผู้ผลิตและจำหน่ายสุราชุมชน จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนด โดยผู้ขออนุญาตจะต้องเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการทำสุราเป็นรายปี โดยต้องจ่ายค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำสุรากลั่นชุมชนอัตรา 4.000 บาทต่อปี หรือค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำสุราแช่ชุมชนอัตรา 300 บาทต่อปี ซึ่งต้องมีหลักฐานใบเสร็จรับเงิน หรือไม่หากมิใช่ อาจเป็นการเรียกเก็บโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ข้อดี-ข้อเสียของการใช้ยาดอกเหล้า

ข้อดีของการใช้ยาดอกเหล้า

1. เหล้าหรือแอลกอฮอล์ช่วยสกัดสารสำคัญในสมุนไพรออกมา ได้มาเป็นยารักษาโรคได้ตามสรรพคุณของยาที่ใช้ดอก
2. ไม่เปลืองตัวยาสมุนไพรมากเพราะใช้ยาในปริมาณที่น้อยแต่สามารถสกัดยาออกมาได้มาก ซึ่งจะส่งผลดีด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมเพราะบางชนิดหายากและใกล้สูญพันธุ์
3. ช่วยบำรุงร่างกาย เจริญอาหาร
4. ช่วยบำรุงสุขภาพและขับสิ่งที่ร่างกายไม่ต้องการออกได้มากกว่ากระบวนการทั่วไปของร่างกายจะทำได้เอง เช่น ขับน้ำคาวปลาในสตรีหลังคลอดบุตร ขับเลือดเสียและช่วยบรรเทาอาการปวดท้อง เนื่องจากมีประจำเดือน บำรุงน้ำนม เป็นต้น
5. สามารถเก็บไว้ใช้ได้นานประมาณ 1-2 ปี จากนั้นคุณภาพจะเริ่มเสื่อมลง
6. ประโยชน์ทางด้านการค้าและการกระจายรายได้ การซื้อขายยาดอกทำให้เกิดอาชีพทางการค้าขึ้นหลายๆ จุด เช่น ศาลายาดอง ชุ่มยาดอง ยาดองข้างถนน เป็นต้น
7. ช่วยอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาด้านยาในวงการแพทย์แผนไทย

ข้อเสียของยาดอง^{10, 13}

1. การดื่มยาดองในปริมาณมากๆ จะทำให้เสียสุขภาพ และเสียสถานภาพทางสังคมได้
2. การดื่มยาดองในปริมาณมากจะทำให้เป็นโรคตับแข็ง หรือโรคสุราเรื้อรังได้ เพราะไม่ได้ดื่มในลักษณะของยาแต่ดื่มในลักษณะของการดื่มเหล้า เป็นสาเหตุให้เกิดโรคต่างๆ ตามมา อาทิ โรคหัวใจ มะเร็ง โรคเกี่ยวกับถุงน้ำดี ความจำเสื่อม และอื่นๆ อีกมาก
3. ในหญิงหลังคลอดบุตรแม้จะช่วยขับน้ำคาวปลาและบำรุงน้ำนมก็ตามก็ต้องระมัดระวังด้วย เพราะยังให้นมบุตรอยู่ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเด็กทารกได้ เคยมีรายงานทางการแพทย์ที่ว่า

ทารกที่มีอาการเลือดออกมากผิดปกติในแม่ที่ดื่มยาคุมเหล่า เนื่องจากยาบางชนิดที่ใช้ดองนั้นจะมีสารเอสโมไลติก เช่น สารคูมารินเจือปนอยู่ซึ่งทำให้เม็ดเลือดแดงแตกได้

4. ยาคุมเหล่าแต่ละสูตรนั้นยังไม่เคยได้รับการวิเคราะห์ทางพิษวิทยา แต่ด้วยอาศัยกินเป็นยาครั้งละ 15 ซีซี หรือ 1 ถ้วยตะไลวันละ 3 ครั้ง เท่านั้นซึ่งเป็นปริมาณไม่มาก จึงไม่ก่อให้เกิดอันตรายอย่างเฉียบพลันได้ แต่ในระยะยาวยังไม่มียางานนี้ชัดเจน

5. ประเทศไทยยังไม่มีการควบคุมสูตรยาคุมเหล่าที่เป็นมาตรฐานและไม่เป็นอันตราย แต่ใช้ตามสูตรของหมอฟันบ้านแต่ละท้องถิ่น และดองตามสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นนั้นๆ

6. ในทางการค้านี้ยังถือว่ายาคุมเหล่าผิดกฎหมายอยู่ ดังนั้นถ้าจะทำการค้าให้ถูกต้องนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยแก้ไขให้ยาคุมเหล่าถูกกฎหมายและมีมาตรฐาน ผ่านการตรวจพิษวิทยาอย่างไรก็ตามยาคุมเหล่าก็มีข้อห้ามใช้สำหรับกลุ่มคนต่างๆ ดังนี้คือ

- สตรีมีครรภ์
- ผู้ป่วยที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง
- ผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน
- ผู้ป่วยที่เป็นโรคหัวใจ
- ผู้ป่วยที่กำลังมีไข้สูง
- ผู้ที่แพ้แอลกอฮอล์

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศอาจจะมีความแตกต่างกัน⁵ พบว่า มีการใช้แอลกอฮอล์เพื่อการลดภาวะความเจ็บปวด ซึ่งต่อมาพบว่ามีการใช้ในปริมาณมากขึ้นและทำให้เกิดการติดสุราในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไอราและคณะ (Atra, et al)¹ ที่พบว่า ผู้สูงอายุในประเทศฟินแลนด์ มีพฤติกรรมการดื่มเหล่า พบว่า ร้อยละ 40 ของกลุ่มเป้าหมาย 699 คน มีอายุ 75 ปี หรือมากกว่า โดยมีเหตุผลการใช้เหล่าเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตร้อยละ 38 มีความเชื่อที่ใช้เพื่อรักษาโรคหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 26 ใช้เนื่องจากช่วยให้อ่อนหลับ และร้อยละ 23 ใช้ช่วยในด้านจิตใจ

จากข้อมูลข้างต้น สามารถช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาถึงองค์ประกอบและปัจจัยรวมทั้งความเชื่อต่อการดื่มเหล่าโดยให้เหตุผลในเรื่องสุขภาพและการบำบัดโรค ซึ่งเป็นความเชื่อที่คล้ายกันระหว่างคนไทยและบางประเทศ ในการศึกษานี้จะได้นำไปสู่การค้นพบกระบวนการทางสังคมและความเชื่อในการดื่มยาคุมเหล่า ว่าการดื่มยาคุมเหล่าจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเหล่าหรือไม่ และเป็นสิ่งที่ต้องหาทางแก้ไขหรือทำความเข้าใจอะไรบ้างกับประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังมีพฤติกรรมการดื่มยาคุมเหล่า ภายใต้บริบทของภาคใต้

บทที่ 3 วิธีดำเนินงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยอดองเหล่า เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการอธิบายองค์ประกอบและความเชื่อมโยงของยอดองเหล่าในเขตเมือง จังหวัดสงขลา ระยะเวลาในการศึกษา 8 เดือน (สิงหาคม 2552 - มีนาคม 2553)

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีพื้นที่ศึกษาคือ เขตเมือง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กระบวนการเก็บข้อมูล

- 1.การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มาใช้บริการ ณ ชุมยอดอง ในเขตเมือง รวมทั้งสิ้น 10 แห่ง
- 2 สัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการ 102 ราย ตามแบบเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นแบบมีโครงสร้าง
- 3.สัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ รอบ ๆ ชุมยอดองเหล่า ภายในบริเวณ 100 เมตร 10 รายต่อพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 112 คนตามแบบเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นแบบมีโครงสร้าง
- 4.เสวนากลุ่มประชากรทั่วไปด้านความคิดเห็นต่อการดื่มยอดอง การจัดการพื้นที่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ ผู้ชาย ผู้ดื่ม และผู้เกี่ยวข้อง กลุ่มละ 10 ราย แยกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 ราย 2 ชุด ทั้งนี้เนื่องจากการปัญหาเรื่องการจัดเวลาของกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มย่อยดังกล่าวจัดในเขตเทศบาล 1 กลุ่ม และนอกเขตเทศบาลอีก 1 กลุ่ม กลุ่มเป้าหมายเป็นอาสาสมัครที่จะให้ข้อมูลจากผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์เดิม

กลุ่มเป้าหมาย

1. เจ้าของกิจการชุมยอดองเหล่าในเขตเมือง จำนวน 10 ราย
2. ผู้มาใช้บริการ จำนวน 102 ราย (ชุมละ 10 ราย) ทั้งเพศชายและหญิง
3. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบ ๆ ชุมยอดอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ดื่ม ภายในบริเวณ 100 เมตร 10 รายต่อพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 112 คน
- 4.เป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อมูลและเข้าร่วมโครงการ

การคัดเลือกพื้นที่

- 1.ผู้วิจัยสำรวจชุมยอดอง ในเขตเมือง อำเภอหาดใหญ่ โดยเทศบาลนครหาดใหญ่มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นชุมชน 107 ชุมชน และรวมพื้นที่ของเทศบาลเมืองคอหงส์ ซึ่งมีชุมชนทั้งสิ้น 3 ชุมชน แต่ละชุมชนมีร้านขายยอดองเหล่าอย่างน้อย 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 201 แห่ง

2. สุ่มผู้มาดองเหล้า ได้ 10 แห่ง แบบเจาะจง โดยประเมินจากการให้ความร่วมมือและยินยอมเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

ผู้ดื่ม มีการให้รหัสชื่อ (เป็นความลับ) อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ อายุของการดื่มยาตอง การใช้สารเสพติด/บุหรี่ ประวัติครอบครัวในการดื่มยาตองเหล้า พฤติกรรมการดื่มสุราในครอบครัว ความคิดเห็นต่อยาตองเหล้า ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต สังคม และครอบครัว และเศรษฐกิจ

ผู้ขาย การให้รหัสชื่อ (เป็นความลับ) อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ พฤติกรรมการดื่มสุราของผู้ขาย และคนในครอบครัว พฤติกรรมการสูบบุหรี่ และสารเสพติดอื่น ๆ ของตนเองและสมาชิกในครัวเรือนความคิดเห็นต่อยาตองเหล้า ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต สังคม และครอบครัว และเศรษฐกิจ

ผู้เกี่ยวข้อง เป็นผู้ที่อาศัยในชุมชนที่มีผู้มาดองตั้งอยู่ โดยมี การให้รหัสชื่อ (เป็นความลับ) อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ พฤติกรรมการดื่มสุราของผู้ขาย และคนในครอบครัว พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ความคิดเห็นต่อการจัดพื้นที่ มาตรการทางกฎหมายและสารเสพติดอื่น ๆ ของตนเองและสมาชิกในครัวเรือนความคิดเห็นต่อยาตองเหล้า ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต สังคมและครอบครัว และเศรษฐกิจ

2. แนวคำถาม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มเจ้าของกิจการ/ผู้ขาย

อายุ เพศ ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพนี้ ประเภทของสารที่ใช้ผสม/ดอง ความเชื่อในเรื่องตัวยา/สารประกอบต่อสุขภาพ ความรู้ในเรื่องสมุนไพร

กลุ่มผู้ใช้บริการ/ผู้ดื่ม

อายุ เพศ ระยะเวลาในการดื่ม พฤติกรรมการดื่มเหล้า/สุรา แขนงการดื่มแอลกอฮอล์ในครอบครัว ความเชื่อเรื่องประสิทธิผลของยาตองต่อสุขภาพ

กลุ่มประชาชนทั่วไป/ผู้เกี่ยวข้อง

อายุ เพศ ระดับการศึกษา ฯลฯ ประสบการณ์ด้านบวกและลบกับกลุ่มผู้ดื่มยาตองเหล้า ความคิดเห็นต่อการจัดผู้มาดอง พฤติกรรมการดื่มยาตองเหล้าและแอลกอฮอล์อื่น ความเชื่อเรื่องประสิทธิผลของยาตองเหล้าต่อสุขภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ มุ่งเน้นในกลุ่มผู้ชายและผู้ที่มีอาการที่ให้บริการตามซุ่มยาดองเหล้าที่มีรูปแบบของยาดองเหล้าที่อาจจะเหมือนหรือแตกต่างกัน โดยยึดพื้นที่ตั้งของซุ่มยาดองเป็นหลัก ทั้งนี้ต้องเป็นซุ่มที่ตั้งอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

การจัดการข้อมูล

ภายหลังจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาทำบรรณานุกรมและลงรหัส จากนั้นป้อนข้อมูล 2 ครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการป้อนข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการเสวนากลุ่ม จากนั้นนำมาถอดข้อความและจัดกลุ่มตัวชี้วัดเพื่ออธิบายความต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงพรรณนา ในกลุ่มผู้ชาย ผู้ดื่ม และ ผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ นำเสนอเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเชิงอนุมาน โดยการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ดื่ม และผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป ต่อ ด้านสุขภาพกายจิต สังคมครอบครัว และเศรษฐกิจ โดยใช้สถิติ Pearson chi square
3. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และเสวนากลุ่ม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มและหมวดหมู่ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับยาดองเหล้า ได้แก่ ความเชื่อในคุณประโยชน์ที่ได้จากการดื่มยาดอง การจัดพื้นที่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านสุขภาพ ครอบครัว และเศรษฐกิจ การจัดมาตรการทางกฎหมาย และความต้องการเห็นการจัดการยาดองเหล้าในอนาคตทั้งในเรื่องสุขอนามัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ในกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้ขายยอดongเหล่า กลุ่มผู้ตีมยาดongเหล่า ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 10,102,112 ราย ตามลำดับ กระบวนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และเสวนากลุ่ม ระยะเวลาในการศึกษาระหว่าง สิงหาคม 2552 – มีนาคม 2553 รวมทั้งสิ้น 8 เดือน พื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตเมือง อำเภอหาดใหญ่ซึ่งเป็นเขตชุมชนเมือง โดยผู้ขายยอดongเหล่าที่พบ มีทั้งสิ้น 201 แห่ง เฉลี่ย ชุมชนละ 2 แห่ง (อำเภอหาดใหญ่มีชุมชนทั้งสิ้น 107 ชุมชน ทั้งนี้เป็นการแบ่งพื้นที่ของเทศบาลนครหาดใหญ่เพื่อการจัดบริการที่ทั่วถึง) ผู้ขายยอดongเหล่านี้ไม่รวมร้านที่มีการขายสุรา ผับ ร้านชำ หรือ คาราโอเกะที่มีการจำหน่ายสุราหรือได้รับอนุญาตในทะเบียนการขออนุญาตจำหน่ายสุราของสรรพสามิต อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผลการศึกษา พบว่า

1. ลักษณะของร้านยอดongเหล่าแยกออกเป็น

1. ผู้ขายยอดongเหล่าที่จำหน่ายเฉพาะยอดongเหล่า ทั้งที่เปิดเฉพาะตอนเย็น(17.00-22.00 น.)และเปิดช่วงเช้า(6.30-8.00 น.) และเย็น(17.00-22.00 น.)

2. ร้านขายเหล่าที่เปิดขายยอดongเหล่าร่วมไปด้วย

3. ร้านอาหารที่มีการขายเหล่า เบียร์ และเครื่องดื่มอื่น ๆ รวมทั้งยอดongเหล่าร่วมด้วย

4. ร้านขายของชำที่ขายยอดongเหล่าร่วมด้วย

5. ร้านขายยอดongเหล่าร่วมกับกิจการอื่น ๆ ได้แก่ เปิดขายร่วมกับการเปิดร้านเสริมสวย) (พบ 1 ร้าน) ไม่มีพื้นที่นั่งดื่ม โดยส่วนใหญ่ดื่มที่ร้าน และ ชื้อกลับไปดื่มที่บ้าน

6. ร้านขายยอดongเหล่าที่ขายร่วมกับกับแก้ม เหล้าประเภทอื่น ๆ ที่มีเพลงฟังคล้ายคาราโอเกะ

ผู้ขายยอดongเหล่าที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ขายยอดongเหล่าที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ ทั้ง 10 ร้าน จำแนกเป็น

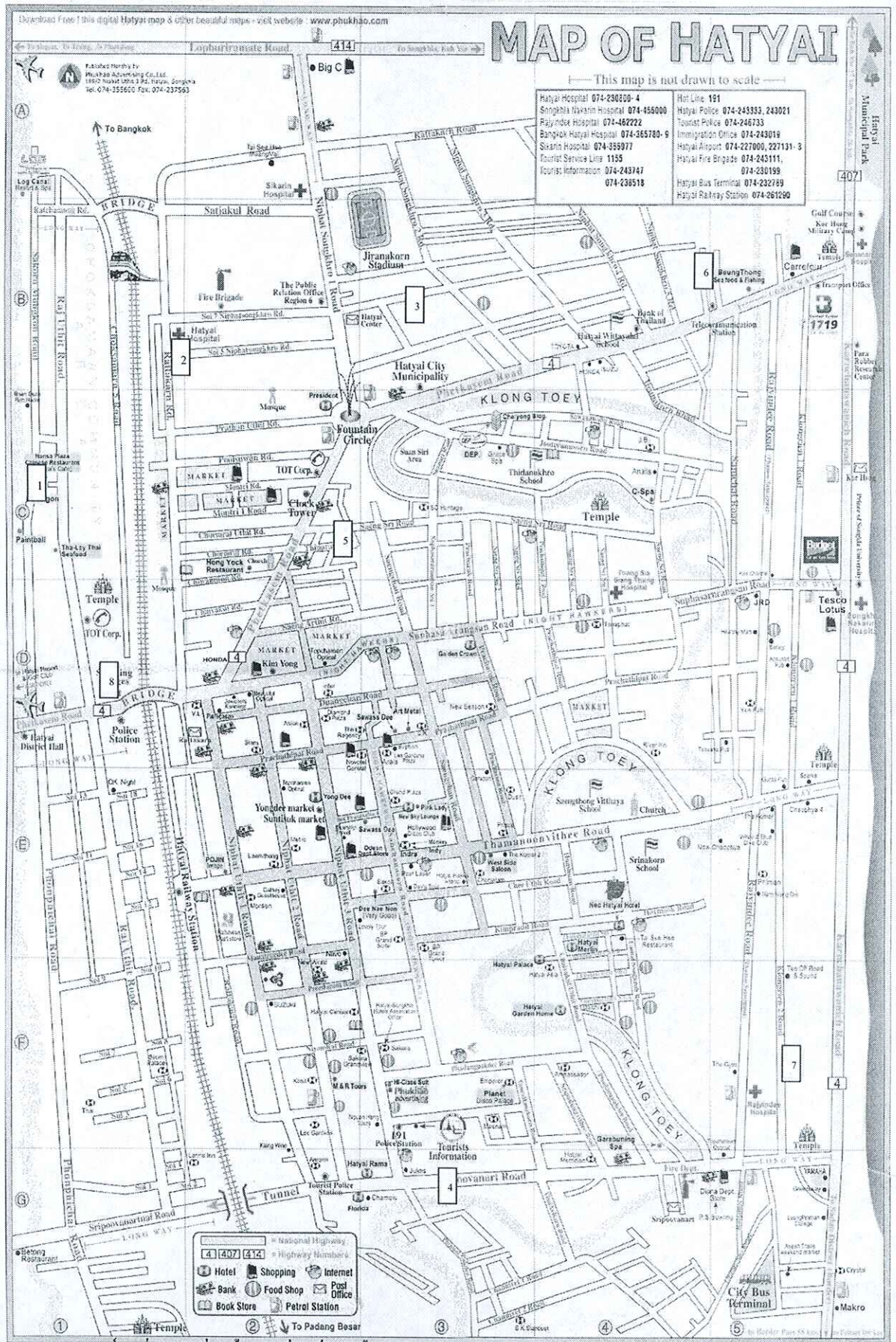
1. ผู้ขายยอดongเหล่าที่ขายเฉพาะยอดongเหล่า 4 แห่ง

2. ร้านขายเหล่าที่เปิดขายยอดongเหล่าร่วมไปด้วย 2 แห่ง

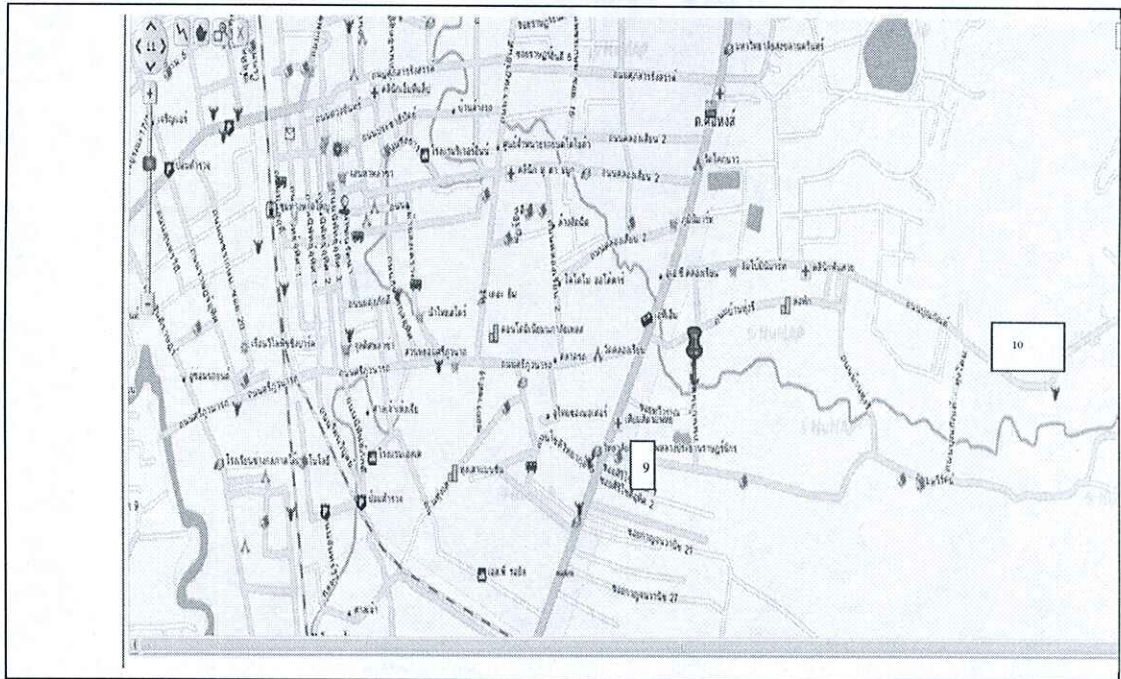
3. ร้านอาหารที่มีการขายเหล่า เบียร์ และเครื่องดื่มอื่น ๆ รวมทั้งยอดongเหล่าร่วมด้วย 2 แห่ง

4. ร้านขายของชำที่ขายยอดongเหล่าร่วมด้วย 2 แห่ง

ประเภทของขาดองเหล่าที่ขาย พบว่า มีชื่อใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแหล่งที่จำหน่าย
สมุนไพร แต่มีความแตกต่างกันในด้านการดอง และกลิ่น ส่วนใหญ่สืบลายเหล่าทั่วไป
จากแผนภูมิที่ 4 และ 5 แสดงถึงพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกในการศึกษารั้งนี้ รวม 10 แห่ง

แผนภูมิที่ 5 แสดงพื้นที่ในเขตเมือง หาดใหญ่ ที่เป็นที่ตั้งของชุมชนชาวดองที่ได้รับการคัดเลือก

แผนภูมิที่ 6 แสดงพื้นที่ในเขตเมือง หาดใหญ่ ที่เป็นที่ตั้งของขุ้มยาตองที่ได้รับการคัดเลือก

1. กลุ่มผู้ขายยาตองเหล้า พื้นที่ที่ขายตั้งอยู่ในชุมชน ที่กระจายทั่วไปในเขตเมือง อำเภอ
หาดใหญ่ จำนวน 10 แห่ง

ตารางที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของผู้ขายยาตองเหล้า

ข้อมูล	จำนวน
เพศ	
ชาย	5
หญิง	5
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	3
มัธยมศึกษา	5
อุดมศึกษา	2
สถานภาพสมรส	
คู่	9
ม่าย	1
อาชีพหลักของผู้ขาย	
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3
ค้าขาย	6
รับจ้าง/พนักงานเอกชน	1
การเปิดบริการ	
ทุกวัน	6
ไม่ทุกวัน	4
ความรู้ด้านสมุนไพร	
มี	2
ไม่มี	8

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ขายยาตองเหล้ามีทั้งเพศชายและเพศหญิงในจำนวนเท่า ๆ กัน ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับ ชั้นมัธยมศึกษา(5/10) สถานภาพสมรสคู่(9/10) โดยมีอาชีพค้าขาย เป็นอาชีพหลัก(6/10) และเปิดบริการทุกวัน(6/10) 8 ราย ไม่มีความรู้ด้านสมุนไพร มีเพียง 2 รายที่ มีความรู้

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ขายขาดองเหล้าจำแนกตามพฤติกรรมการใช้สารเสพติด

ข้อมูล	จำนวน
การดื่มเหล้าในอดีต	
ดื่ม	7
ไม่ดื่ม	3
การสูบบุหรี่ในอดีต	
สูบ	8
ไม่สูบ	2

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ขายขาดองเหล้าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเหล้า (7/10) แต่มีจำนวนการสูบบุหรี่ (8/10) ในขณะที่ผู้ขายที่ไม่สูบบุหรี่ 2/10 ราย

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ขายยาตองเหล้าจำแนกตามความคิดเห็นต่อ ผลของยาตองเหล้า

ข้อมูล	ผู้ขาย	
	ใช่	ไม่ใช่
สุขภาพกาย-จิต		
1.เป็นยาประเภทหนึ่ง	7	3
2.ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศ	9	1
3.ช่วยให้มีแรงทำงาน	9	1
4.แก้ปวดเมื่อย	10	0
5.ทำให้เจริญอาหาร	9	1
9.ยาตองเหล้าทำให้อารมณ์ดี ไม่เครียด	9	1
10. เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะปริมาณเท่าไร	10	0
11.เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด	9	1
20.มีโอกาสเจ็บป่วยเพราะไม่ทราบกรรมวิธี/ส่วนผสม	9	1
สังคม-ครอบครัว		
8. เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว	6	4
12.เกิดความรักในครอบครัว โดยเฉพาะภรรยา	5	5
13.เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย	9	1
15.ควรอนุรักษ์ไว้	8	2
16.เป็นการส่งเสริมการค้าดื่มสุรา	8	2
19. ผิดหลักศาสนา	9	1
เศรษฐกิจ		
6.ประหยัดกว่าดื่มเหล้า	10	0
7.ประหยัดกว่าดื่มเบียร์	9	1
14.ควรให้เปิดขายอย่างเสรี	7	3
17.ทำให้เหล้าเถื่อนมากขึ้น	8	2
18.เพิ่มการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสุราขาว	10	0

จากตารางที่ 3 พบว่า ในความคิดเห็นของผู้ขายยาตองเหล้า คิดว่า

1.ผลต่อสุขภาพกาย จิต ยาตองเหล้าเป็นยามากกว่าเป็นเหล้า และยังมีคุณสมบัติในการแก้ปวดเมื่อย ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศช่วยให้มีแรง ช่วยเจริญอาหาร ทำให้ไม่เครียดและช่วย

ผ่อนคลายความเครียด ขณะเดียวกันก็ยอมรับว่า อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพและมีโอกาสที่จะเจ็บป่วยหากไม่ทราบวิธีหรือส่วนผสม

2. ผลต่อสังคมและครอบครัว พบว่า มีโอกาสเกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว มีโอกาสทำให้มีเกิดการส่งเสริมการดื่มสุรามากขึ้น และผิดหลักศาสนา ในขณะที่ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า ทำให้เกิดความรักในครอบครัว เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย และ ควรมีการอนุรักษ์ไว้

3. ผลต่อด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ขายยาแดงเหล่านี้มีความเห็นว่า การดื่มยาแดงเหล่านี้ ทำให้ผู้ดื่มประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อเหล้า มักเรียกกันว่า “เหล้าแดง” และเปิดขายอย่างเสรี แต่สิ่งที่จะต้องพิจารณาคือ เป็นการส่งเสริมการดื่มเหล้าเถื่อน และเพิ่มปริมาณการผลิตเหล้า
วิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ติ่มยาตองเหล้าจำแนกตามข้อมูลประชากร เพศ ศาสนา การศึกษาสถานภาพสมรส และอาชีพหลักของผู้ติ่มยาตองเหล้า

ข้อมูล	จำนวน(n=102)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	94	92.2
หญิง	8	7.8
ศาสนา		
พุทธ	93	91.2
อิสลาม	9	8.8
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	27	26.5
มัธยมศึกษา	38	37.2
อุดมศึกษา	29	28.4
โรงเรียนสอนศาสนา	8	7.8
สถานภาพสมรส		
โสด	15	14.7
คู่	78	76.5
ม้าย	3	2.9
หย่า/แยก	6	5.9
อาชีพหลักของผู้ติ่ม		
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	24	23.5
ค้าขาย	23	22.5
รับจ้าง/พนักงานเอกชน	41	39.2
เกษตรกร	12	11.8
แม่บ้าน	2	2.0

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ติ่มยาตองเหล้าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 92.2 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 91.2 มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 37.2 สถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 76.5 และมีอาชีพรับจ้าง/พนักงานของเอกชนมากที่สุดร้อยละ 39.2

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ดื่มยาตองเหล้าจำแนกตามพฤติกรรมการดื่มเหล้า เบียร์ ยา
ตองเหล้าและความถี่ของการดื่มยาตองเหล้า สูตริยาตองเหล้าที่ชอบ

ข้อมูล	จำนวน(n=102)	ร้อยละ
การดื่มเหล้า		
ดื่ม	84	82.3
ไม่ดื่ม	18	17.6
การดื่มเบียร์		
ดื่ม	40	39.2
ไม่ดื่ม	62	60.8
การดื่มเหล้า		
ดื่มคงเดิม	48	47.1
ดื่มเพิ่มขึ้น	9	8.8
ดื่มลดลง	27	26.5
ไม่ดื่ม	18	17.6
การดื่มเบียร์		
ดื่มคงเดิม	24	23.5
ดื่มเพิ่มขึ้น	2	2.0
ดื่มลดลง	14	13.7
ไม่ดื่ม	62	60.8
ความถี่ของการดื่มยาตองเหล้า		
ทุกวัน	24	23.5
4 วัน/สัปดาห์	53	51.9
1 วัน/สัปดาห์	15	14.7
เดือนละ1-2 ครั้ง	10	9.8

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ดื่มยาตองเหล้าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเหล้า ร้อยละ 82.3 แต่มีเพียงร้อยละ 39.2 ที่มีการดื่มเบียร์ โดยการดื่มเหล้า พบว่า ร้อยละ 47.1 ของผู้ดื่มเหล้ามีพฤติกรรมการดื่มคงเดิม ร้อยละ 26.5 ดื่มลดลง ซึ่งก็มีร้อยละ 8.8 ที่มีพฤติกรรมการดื่มเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกันกับผู้ดื่มเบียร์ พบว่า ร้อยละ 23.5 ยังคงดื่มเบียร์ปริมาณคงเดิม และลดลงร้อยละ 13.7 ส่วนความถี่ของการดื่มยาตองเหล้า พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.9 ดื่มประมาณ 4 วันต่อ

สปีดาร์ ร้อยละ 23.5 ตี๋มยาดองเหล้าทุกวัน มีส่วนน้อยเพียงร้อยละ 9.8 ที่มีพฤติกรรมกาตี๋มเดือนละ 1-2 ครั้ง

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตี๋มยาดองเหล้าจำแนก สูตริยาดองเหล้าที่ชอบ

ข้อมูล	จำนวน(n=102)	ร้อยละ
สูตริที่ชอบ(ตอบได้มากกว่า 1)		
ม้ากระทืบโรง	74	72.5
โตไม่รู้ลั้ม	68	66.7
นางครวญ	68	66.7
หน้าหวาน/หญ้าหวาน	70	68.6
กำลังเสื่อโคร่ง	71	69.6
พญาข้างสาร	71	69.6
กระชายดำ	65	63.7
สูตริใดก็ได้	21	20.6

ตารางที่ 6 ส่วนสูตริที่นิยมตี๋ม คือ ม้ากระทืบโรง มีร้อยละ 72.5 รองลงมาคือ พญาเสื่อโคร่ง และ กำลังข้างสาร ร้อยละ 69.6 นอกจากนั้น พบว่า มีร้อยละ 20.6 ที่ตอบว่า ตี๋มสูตริใดก็ได้

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิกในครอบครัวที่ผู้ดื่มยาต้องเหล้าจำแนกตามสถานภาพของสมาชิกในครอบครัว

ข้อมูล	จำนวน(n=102)	ร้อยละ
สมาชิกในครอบครัวที่ดื่มเหล้า		
ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน		
มี	2	2.0
ไม่มี	100	98.0
สถานภาพของสมาชิกในครอบครัว		
พ่อ		
ดื่ม	28	27.4
ไม่ดื่ม	74	72.6
แม่		
ดื่ม	2	2.0
ไม่ดื่ม	100	98.0
พี่		
ดื่ม	25	24.5
ไม่ดื่ม	77	75.5
น้อง		
ดื่ม	13	12.7
ไม่ดื่ม	89	87.3

ตารางที่ 7 พบว่า ในครอบครัวของผู้ดื่มยาต้องเหล้า ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.0 ไม่ดื่มเหล้า / เบียร์ ขณะที่เมื่อมองถึงระบบครอบครัว/เครือญาติ และสถานภาพของสมาชิกในครอบครัว พบว่า ร้อยละ 27.4 ของผู้ดื่มยาต้องเหล้า มีพ่อดื่มเหล้า/เบียร์ มีแม่ดื่มเหล้า/เบียร์ เพียงร้อยละ 2.0 ร้อยละ 24.5 มีพี่ดื่มเหล้า เบียร์ และร้อยละ 12.7 ที่มีน้องดื่มเหล้า เบียร์

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของสมาชิกในครอบครัวผู้ดื่มยาตองเหล้าที่สูบบุหรี่จำแนกตาม
สถานภาพของสมาชิกใน ครอบครัวและมาตรการลงโทษ

ข้อมูล	จำนวน(n=102)	ร้อยละ
สมาชิกในครอบครัวผู้ดื่มยาตองเหล้า		
ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน		
มี	2	2.0
ไม่มี	100	98.0
พ่อ		
ดื่ม	13	12.7
ไม่ดื่ม	89	87.3
แม่		
ดื่ม	3	2.9
ไม่ดื่ม	99	97.1
พี่		
ดื่ม	15	14.7
ไม่ดื่ม	87	85.3
น้อง		
ดื่ม	9	8.8
ไม่ดื่ม	93	91.2
ตัวท่านสูบบุหรี่หรือไม่		
สูบ	77	75.5
ไม่สูบ	25	24.5
กรณีที่สูบบุหรี่ปริมาณการสูบ(n=77)		
คงเดิม	48	62.3
ลดลง	21	27.3
เพิ่มขึ้น	8	10.4
มาตรการการลงโทษตามกฎหมาย		
เหมือนคนดื่มเหล้า	92	90.2
ต่างจากคนดื่มเหล้า	10	9.8

ตารางที่ 8 พบว่า ในครอบครัวของผู้ที่มียาต่องเหล้า ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.0 ไม่ดื่มยาต่อง
ขณะที่เมื่อมองถึงระบบครอบครัว/เครือญาติ พบว่า ร้อยละ 12.7 ของผู้ดื่ม มีพ่อยาต่องเหล้า มีแม่
ดื่มยาต่องเหล้า เพียงร้อยละ 2.9 ร้อยละ 14.7 มีพี่ที่ดื่มยาต่องเหล้า และร้อยละ 8.8 ที่มีน้องดื่มยา
ต่องเหล้า

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า ร้อยละ 75.5 ของผู้ดื่มยาต่องเหล้ามีพฤติกรรมการสูบบุหรี่
ร่วมด้วย ในจำนวนนี้ ร้อยละ 62.3 ยังคงสูบบุหรี่ในปริมาณคงเดิม มีร้อยละ 10.4 ที่มีพฤติกรรม
การสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น และร้อยละ 27.3 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลง

ด้านมาตรการการลงโทษตามกฎหมาย พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.2 มีความเห็นว่าควร
ใช้มาตรการเดียวกับผู้ดื่มสุรา เบียร์ แอลกอฮอล์อื่น ๆ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไปจำแนกตาม เพศ ศาสนา
ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพหลัก

ข้อมูล	จำนวน(n=112)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	36	32.1
หญิง	76	67.2
ศาสนา		
พุทธ	96	85.7
อิสลาม	14	12.5
คริสต์	2	1.8
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	10	8.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	64	57.2
อุดมศึกษา	38	33.9
สถานภาพสมรส		
โสด	49	43.7
คู่	59	52.7
ม้าย	3	2.7
หย่า/แยก	1	0.9
อาชีพหลักของผู้เต็ม		
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	35	31.2
ค้าขาย	11	9.8
รับจ้าง/พนักงานเอกชน	44	39.3
เกษตรกร	2	1.8
แม่บ้าน	2	1.8
ธุรกิจส่วนตัว	6	5.4
นักศึกษา/นักเรียน	12	10.7

ตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.2 เป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุดร้อยละ 51.2 ร้อยละ 52.7 มีสถานภาพสมรสคู่

ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.3 ประกอบอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน รองลงมาร้อยละ 31.2 ประกอบอาชีพรับราชการ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปจำแนกตามพฤติกรรมการดื่มยาตองเหล้า การดื่มยาตองเหล้าของสมาชิกในครอบครัว สุบบุหรี การดื่มเหล้าและเบียร์

ข้อมูล	จำนวน(n=112)	ร้อยละ
ท่านเคยดื่มยาตองเหล้าหรือไม่		
เคยดื่ม	12	10.7
ไม่ดื่ม	100	89.3
ปัจจุบันท่านดื่มยาตองเหล้าอย่างไร (n=12)		
หยุดดื่ม	11	91.7
นาน ๆ ครั้ง นานกว่า 1-2 ครั้งต่อปี)	1	8.3
ในครอบครัวท่านมีใครที่ดื่มยาตองเหล้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ่อ	13	11.6
แม่	3	2.7
พี่	4	5.6
น้อง	3	2.7
คู่สมรส	18	16.1
ท่านเคยใช้สิ่งต่อไปนี้หรือไม่		
บุหรี		
เคย ปัจจุบันยังใช้อยู่	19	17.0
เคย ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว	9	5.4
ไม่เคยใช้	87	77.7
เหล้าเบียร์		
เคย ปัจจุบันยังดื่มอยู่	24	21.4
เคย ปัจจุบันเลิกดื่มแล้ว	11	9.8
ไม่เคยใช้	77	68.8

จากตารางที่ 10 พบว่า ประชาชนทั่วไปมีเพียง ร้อยละ 10.7 ที่เคยตัดมียาดองเหล้า และในจำนวนดังกล่าวส่วนใหญ่ร้อยละ 91.7 หยุดดื่มแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า ในครอบครัวของผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป มีร้อยละ 16.1 ที่คู่สมรสดื่มมียาดองเหล้า และร้อยละ 11.6 มีพ่อดื่มมียาดองเหล้า

ด้านพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.7 ไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 5.4 เคยสูบบุหรี่แต่ปัจจุบันหยุดใช้แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 68.8 ไม่เคยดื่มเหล้า เบียร์ แต่ร้อยละ 21.4 เคยดื่มเหล้าเบียร์ และยังคงดื่มอยู่

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไปต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด พื้นที่ ผู้ดื่มมียาดองเหล้า

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ท่านต้องการให้มี ชุ้มมียาดองใกล้บ้าน / ในชุมชนท่านหรือไม่		
ต้องการ	22	19.6
ไม่ต้องการ	90	80.4
ท่านคิดว่าควรมีการจัดพื้นที่ ชุ้มมียาดองเหล้า หรือไม่		
ควร	56	50.0
ไม่ควร	56	50.0
หากมีการจัดพื้นที่ ชุ้มมียาดอง ท่านคิดว่าควรจัดอย่างไร		
อยู่นอกชุมชน	53	47.3
ห่างจากโรงเรียน/สถานศึกษา (อย่างน้อย 500 เมตร)	38	33.9
ห่างจากวัด/มัสยิด อย่างน้อย 50 เมตร	10	8.9
อยู่ในชุมชน	11	9.8
ท่านมองคนดื่มมียาดองกับคนดื่มเหล้าอย่างไร		
แตกต่างกัน	39	34.8
ไม่แตกต่างกัน	73	65.2
ท่านเชื่อในสรรพคุณสมุนไพรที่นำมาปรุงมียาดองเหล้าหรือไม่		
เชื่อ	44	39.3
ไม่เชื่อ	68	60.7

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.4 ไม่ต้องการให้มีชุ้มมียาดองเหล้าตั้งอยู่ในชุมชน ขณะเดียวกันพบว่า สัดส่วนของความคิดเห็นต่อการจัด

พื้นที่ในการตั้งขุมยาดองเหล้า มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 50 ต่อการจัดพื้นที่ให้กับการตั้งขุมยาดองเหล้า

ทั้งนี้หากมีการจัดพื้นที่ขุมยาดอง พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.3 มีความเห็นว่าจะอยู่นอกชุมชน และ ร้อยละ 33.9 มีความเห็นว่าจะตั้งห่างจากโรงเรียน อย่างน้อย 500 เมตร มีเพียงร้อยละ 9.8 เท่านั้นที่ให้ความเห็นว่าสามารถตั้งขุมยาดองเหล้าในชุมชนได้

สำหรับการมองภาพของผู้ดื่มเหล้ากับผู้ดื่มยาดองเหล้า พบว่า ร้อยละ 65.2 มีความเห็นว่าจะไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ดื่มเหล้ากับผู้ดื่มยาดองเหล้า

ด้านความเชื่อต่อยาดองเหล้าว่ามีองค์ประกอบของสมุนไพรที่นำมาปรุงยาดองเหล้า พบว่า ร้อยละ 60.7 ไม่เชื่อในตัวยานำมาดองเหล้าว่าเป็นสมุนไพรที่ถูกต้องมีสรรพคุณ

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปและผู้ดื่มยาตองเหล้า จำแนกตามความคิดเห็นต่อผลของการดื่มยาตองเหล้าด้านสุขภาพกาย จิต สังคม ครอบครัว และเศรษฐกิจ

ข้อมูล	ผู้ดื่ม(n=102)		ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง(n=112)		P value
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	
สุขภาพกายจิต					0.01*
1.เป็นยาประเภทหนึ่ง	74(72.5)	28(27.5)	45(40.18)	67 (59.8)	0.000*
2.ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศ	63(61.8)	39(38.2)	24(21.4)	88(78.6)	0.000*
3.ช่วยให้มีแรงทำงาน	61(59.8)	41 (40.2)	32(28.6)	80 (71.4)	0.000*
4.แก้ปวดเมื่อย	77(75.5)	25 (24.5)	40(35.7)	72(64.3)	0.000*
5.ทำให้เจริญอาหาร	88(86.3)	14(13.7)	57(50.9)	55(49.1)	0.000*
9.ยาตองเหล้าทำให้อารมณ์ดี ไม่เครียด	67(65.7)	35(34.3)	36 (32.1)	76(67.9)	0.000*
10. เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะปริมาณเท่าไร	63(61.8)	39(38.2)	73(65.2)	39(34.8)	0.670 ^{NS}
11.เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด	64 (62.7)	38(37.3)	36(32.1)	76(67.9)	0.000*
20.มีโอกาสเจ็บป่วยเพราะไม่ทราบกรรมวิธี/ส่วนผสม	84(82.4)	18(17.6)	98(87.5)	14(12.5)	0.339 ^{NS}
สังคม-ครอบครัว					0.616 ^{NS}
8. เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว	45(44.1)	57(55.9)	72(64.3)	40(35.7)	0.004*
12.เกิดความรักในครอบครัว โดยเฉพาะภรรยา	43(42.2)	59(57.84)	10(8.9)	102(91.1)	0.000*
13.เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย	78(76.5)	24(23.5)	73 (65.2)	39(34.8)	0.074 ^{NS}
15.ควรอนุรักษ์ไว้	86(84.3)	16(15.7)	47(42.0)	65(58.0)	0.000*
16.เป็นการส่งเสริมการดื่มสุรา	62(60. 8)	40 (39.2)	75(67.0)	37(33.0)	0.393 ^{NS}
19. ผิดหลักศาสนา	80 (78.4)	22(21.6)	91(81.3)	21(18.7)	0.614 ^{NS}
เศรษฐกิจ					0.026*
6.ประหยัดกว่าดื่มเหล้า	83(81.4)	19(18.6)	75(67.0)	37(33.0)	0.020*
7.ประหยัดกว่าดื่มเบียร์	84(82.3)	18(17.7)	79(70.5)	33(29.5)	0.054 ^{NS}
14.ควรให้เปิดขายอย่างเสรี	76 (74.5)	26 (25.5)	26(23.2)	86(76.8)	0.000*
17.ทำให้เหล้าเถื่อนมากขึ้น	78 (76.5)	24 (23.5)	85(75.9)	27(24.1)	0.747 ^{NS}
18.เพิ่มส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสุรารชาว	77(75.5)	25(24.5)	69(61.6)	43(38.4)	0.039*

จากตารางที่ 12 พบว่า ในด้านความคิดเห็นของผู้ดื่มยาดองเหล้าและผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. ด้านสุขภาพกายจิต พบว่า ความคิดเห็นต่อเรื่อง เป็นยาประเภทหนึ่ง ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศ ช่วยให้มีแรงทำงาน แก้ปวดเมื่อย ทำให้เจริญอาหาร ยาดองเหล้าทำให้อารมณ์ดี ไม่เครียด เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด ระหว่างผู้ดื่มและผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนความเห็นในเรื่องเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะปริมาณเท่าไรและมีโอกาสเจ็บป่วยเพราะไม่ทราบกรรมวิธี/ส่วนผสม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมพบว่า ในประเด็นนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p=0.01$)

2. ด้านสังคม ครอบครัว พบว่า ความคิดเห็นในเรื่อง เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว เกิดความรักในครอบครัวโดยเฉพาะภรรยา และควรอนุรักษ์ไว้ ระหว่างผู้ดื่มยาดองเหล้าและผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนความเห็นในเรื่อง เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย เป็นการส่งเสริมการดื่มสุรา และผิดหลักศาสนา พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมพบว่า ในประเด็นนี้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p=0.616$)

3. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ความคิดเห็นในเรื่อง ประหยัดกว่าดื่มเหล้า ควรให้เปิดขายอย่างเสรี เพิ่มส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสุราราวระหว่างผู้ดื่มและผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนความเห็นในเรื่อง ประหยัดกว่าดื่มเบียร์ทำให้เหล้าเถื่อนมากขึ้น เพิ่มส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสุราราวพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวม พบว่า ในประเด็นนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p=0.026$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยของ อายุ รายได้ ระยะเวลาในการดื่ม ปริมาณที่ดื่ม ระยะเวลาในการขาย ยาดองเหล้าของผู้ขายยาดองเหล้า

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด-สูงสุด
อายุ(ปี)	45.0	7.1	33-59
รายได้ (บาทต่อวัน)	1610.0	826.5	1000-3500
ระยะเวลาในการดื่มแอลกอฮอล์ (ปี)	15.9	7.6	9-35
ปริมาณการดื่ม(มิลิลิตร) (n=7)	128.6	48.8	50-200
ระยะเวลาที่ขายยาดองเหล้า (ปี)	8.9	7.4	1-21

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้ขายยาดองเหล้ามีอายุเฉลี่ย 45 ปี มีรายได้จากการขายยา ดอง-เหล้าเฉลี่ย 1610 บาทต่อวัน โดยมีระยะเวลาการขายยาดองเหล้า เฉลี่ย 15.9 ปี ขณะเดียวกันผู้ขายยาดองเหล้า 7 รายมีพฤติกรรมการดื่มยาดองเหล้าเฉลี่ยวันละ 128.6 ซีซี ส่วน ระยะเวลาที่ขายยาดองเหล้า เฉลี่ย 8.9 ปี

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยของ อายุ รายได้ ระยะเวลาในการดื่มเหล้า ปริมาณที่ดื่ม ค่าใช้จ่ายในการ ดื่มเหล้า เบียร์ และยาดองเหล้า ในกลุ่มผู้ดื่มยาดองเหล้า

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด-สูงสุด
อายุ(ปี)	43.2	10.6	22-75
รายได้ (บาทต่อเดือน)	13614.3	8622.1	200-52000
ระยะเวลาในการดื่มยาดองเหล้า (ปี)	8.6	9.2	1-50
ปริมาณการดื่มเหล้า(มิลิลิตร)ต่อครั้ง (n=24) ไม่ผสม	87.5	22.1	50-100
ปริมาณการดื่มเหล้า(มิลิลิตร)ต่อครั้ง (n=60) ผสม	270.8	133.8	150-750
ปริมาณการดื่มเบียร์(มิลิลิตร) (n=43)	830.9	575.6	200-2000
ปริมาณการดื่มยาดองเหล้า(มิลิลิตร)(n=102)	126.7	18.1	50-350
ค่าใช้จ่ายในการดื่มเหล้า (บาท/เดือน)(n=84)	929.7	719.1	30-3000
ค่าใช้จ่ายในการดื่มเบียร์ (บาท/เดือน)(n=43)	1386.4	1102.1	200-5000
ค่าใช้จ่ายในการดื่มยาดองเหล้า(บาท/เดือน)(n=102)	593.5	423.9	100-3000

ตารางที่ 14 พบว่า อายุเฉลี่ยของผู้ตัดมียาดองเหล้า คือ 43.2 ปี และมีรายได้เฉลี่ย 13614.3 บาทต่อเดือน มีระยะเวลาในการตัดมียาดองเหล้าเฉลี่ย 8.6 ปี ปริมาณการดื่ม ประกอบด้วย เบียร์มีการดื่มเฉลี่ย 830.9 ซีซี และยาดองเหล้าเฉลี่ย 126.7 ซีซีต่อครั้งของการดื่ม การดื่มเหล้ามี 24 รายที่ไม่ผสมน้ำหรือโซดา โดยมีการดื่มเหล้าเฉลี่ย 87.5 ซีซี ส่วนผู้ดื่มเหล้าที่ผสมน้ำหรือโซดา มีปริมาณการดื่มเฉลี่ย 270.8 ซีซี ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดื่มเหล้า ลี้อยู่ 929.7 บาท ค่าใช้จ่ายในการดื่มเบียร์ เฉลี่ย 1386.4 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการตัดมียาดองเหล้าเฉลี่ย 593.5 บาท

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยของ อายุ รายได้ ระยะเวลาในการดื่ม ปริมาณที่ดื่ม ค่าใช้จ่ายในการดื่ม เหล้า เบียร์ และยาดองเหล้า ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด-สูงสุด
อายุ(ปี)	35.9	12.4	18-72
รายได้ (บาทต่อเดือน)	13047.0	9513.9	2000-60000
ค่าใช้จ่ายในการตัดมียาดองเหล้า(บาท/เดือน) (n=12)	44.2	26.8	10-100

ตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปมีอายุเฉลี่ย 35.9 ปี รายได้เฉลี่ย 13,047 บาท และมีค่าใช้จ่ายในการตัดมียาดองเหล้า ไม่ดื่มประจำ 44.2 บาทต่อเดือน

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ชาย ผู้ตัดมียาดองเหล้าโดยมีประเด็นร่วมในเรื่อง ความรู้และความเชื่อ ผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และแนวโน้มของการคงไว้ซึ่งผู้ตัดมียาดอง และข้อกฎหมายที่เอื้อและขัดต่อการ ขายและ ตัดมียาดองเหล้า กระบวนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการเสวนากลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยแยกกลุ่มผู้ตัดมียาดองเหล้า กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป และผู้ขายยาดองเหล้า ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการชี้นำโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ละกลุ่มใช้เวลา 2 ชั่วโมง โดยประเด็นที่เสวนา มี ประเด็นที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถอธิบาย ขยายความตาม ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มี ดังนี้

กลุ่มผู้ขายยาดองเหล้า

1. ประเด็นความรู้

ผู้ชาย กลุ่มนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยนัดสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ทั้งนี้ เนื่องจากความไม่คล่องตัวของกลุ่มเป้าหมายแต่ยังคงยึดเนื้อหาของข้อคำถามเดิมที่วางแผนไว้

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรและยาตองเหล้า 8 ราย และ 2 ราย มีความรู้เรื่องสมุนไพร การเปิดกิจการมีทั้งได้รับคำแนะนำจากเพื่อน และเป็นการทำสืบทอดกันมาแต่อาจจะต่างจากวัตถุประสงค์การผลิตยาตองเหล้าในอดีตกล่าวคือ ในกระบวนการตองยาที่ใช้ระยะเวลาต่างจากในอดีต เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีบางรายไม่มีความรู้ใด ๆ แต่มีประสบการณ์ในการดื่มยาตองเหล้า จึงคิดที่จะเปิดซุ้มยาตองเพื่อเพิ่มรายได้ ด้านความรู้เรื่องตัวยา คุณสมบัติของสมุนไพรแต่ละชนิด พบว่า ทุกรายไม่มีความรู้ด้านสมุนไพรอย่างแท้จริงและไม่ได้เรียนหรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับตัวยาสมุนไพรมาก่อน และคาดว่า ยาสมุนไพรที่ซื้อจากร้านขายยาหรือหมอยาที่ได้รับการยอมรับ มีชื่อเสียง ไม่น่าจะมีปัญหา ถ้ามีปัญหาก็คงไม่มีความรุนแรงเหมือนการรับประทานยาในแผนปัจจุบัน

ในด้านตัวยา พบว่า ส่วนผสมที่ใช้ ส่วนใหญ่ได้จากร้านขายยาในพื้นที่ เป็นร้านขายยาสมุนไพรที่ออกมาในรูปชุดของยา เช่น โด่ไม่รู้ล้ม ม้ากระทืบโรง พญาเสือโคร่ง เป็นต้น โดยมีส่วนประกอบย่อยแตกต่างกันไป บางร้านจะมีการซื้อตัวยาจากจังหวัดพัทลุง และบางรายจากอำเภอระโนดจังหวัดสงขลา โดยมีผู้แนะนำและเมื่อนำมาตองกับเหล้าขาวแล้ว พบว่ากลมกล่อมขายดี สูตรที่มีขายมีความหลากหลาย บางสูตรผู้ชายก็ไม่ทราบในเรื่องส่วนผสม บางสูตรก็มาตั้งชื่อเอง หรืออาจจะมียาตั้งต้น และตั้งชื่อผิดเพี้ยนไป เช่น “หญ้าหวาน” เป็น “หน้าหวาน” เป็นต้น

แหล่งยาในพื้นที่ พบว่า ในอำเภอหาดใหญ่ มีร้านขายยาแผนโบราณหลายแห่ง และร้านเหล้านี้ก็จะจัดทำชุดของยาตองเหล้าไว้หลายสูตร ทั้งนี้แล้วแต่ผู้ชายต้องการ แหล่งที่มีการขายสมุนไพร ที่นำมาปรุงคือ จังหวัดพัทลุง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมือง และอำเภอสะเดา

บางร้านมีรายการยาหลัก/สมุนไพรบอกไว้ด้วย แต่บางรายไม่มีรายการยาหลัก เพียงแต่กล่าวว่า

“ไปบอกที่ร้านว่า เอาม้ากระทืบโรง นางครวญ เขาก็จัดมา เราไม่รู้ แต่เราเชื่อว่าจริง”

“ชื่อมานาน เชื่อใจ กินเองด้วย ก็เหมือนเดิม มองตัวยาจนคุ้น แต่อย่าถามว่า นั่นคืออะไร นี่คืออะไร ไม่รู้หรอก”

“เวลาหมด ก็โทร.ไป สูตรนี้รู้จากหมอยาจีนที่เขาน้ำค้ำ เขาไม่บอกใครนะเราเองก็ไม่ค่อยรู้ แต่รู้ว่าสูตรที่ได้ขายดี ไม่มีกลิ่น”

2. แหล่งที่มาของเหล้า สุรา แอลกอฮอล์

สุราที่ใช้ในการดองคือ สุราขาวหรือเหล้าขาว ที่มีความแตกต่างกันตามจำนวนดีกรี คือ ความเข้มข้น ของปริมาณแอลกอฮอล์ ทั้งนี้อาจใช้สุราอย่างอื่นได้หรือที่มักเรียกว่า “เหล้าแดง” เช่น แมงไซ่ง์ หงส์ทอง เป็นต้น แต่โดยทั่วไปไม่นิยมเพราะราคาแพง ทำให้ต้นทุนสูง ดังนั้นจึงนิยมใช้เหล้าขาวเป็นหลัก แหล่งที่มาของเหล้าขาวคือ จากโรงงานผลิต วิสาหกิจชุมชน และเหล้าเถื่อน ทั้งนี้มีองค์ประกอบของการดองยา คือ ต้นทุน และปฏิกิริยาระหว่างสมุนไพรกับเหล้าขาวที่ใช้

“เหล้าโรง(เหล้าจากโรงงาน) ดองแล้วมีกลิ่น ไม่เหมือนเหล้าเถื่อน)

“เหล้าเถื่อน หอมดี สีสวย”

“เหล้าเถื่อนมาจาก เขาเอามาส่ง มาที่ละหลายแกลลอน พอหมดก็โทร.ไปบอก เขาเอามาส่งหลายทีนะ”

“เอาเหล้าวิสาหกิจชุมชนที่นี้แหละ ไม่ไปไกล ก็หอมดี”

3. กระบวนการในการผลิต/ปรุง

ในกระบวนการการผลิต พบว่า ส่วนใหญ่ สมุนไพรที่จัดมาเป็นชุด แล้วใส่เหล้า ประมาณ 10 ลิตร ต่อ 1 ชุด ปิดฝาทิ้งไว้ บางรายดองในโอ่ง บางรายดองในขวดแก้ว แต่ท้ายที่สุดก็จะมาบรรจุในขวดโหลแล้ว ระยะเวลาในการดอง 3-7 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสีของเหล้าที่เปลี่ยนไปจากใสเป็นสีเหลืองคล้ายน้ำชาเข้ม นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างในเรื่องการผสมส่วนผสมอื่น ๆ เช่น บางรายผสมน้ำตาลกรวดไปในการดองยาด้วย ทั้งนี้กล่าวว่า เพื่อเพิ่มความกลมกล่อม ช่วยเร่งปฏิกิริยา บางรายผสมน้ำผึ้งรวงเพิ่มเติมก่อนขาย ด้วยเหตุผลคือเพิ่มเพิ่มความกลมกล่อมของรสชาติและมีผลต่อการเพิ่มของต้นทุน

“ถ้าดองไม่ถึงเวลา เราก็ไม่เอามาขาย เพราะเสียรส”

“ดองไว้ 3 วัน 5 วัน ก็ได้แล้ว พอสีเปลี่ยน ก็เอามาขายได้”

“ใช้น้ำตาลกรวดเพราะน้ำผึ้งรวงแพง ยิ่งถ้าน้ำผึ้งรวงแท้ ทุนเราก็เพิ่ม มาขายแพงก็ไม่ได้ เราขาย เบิก ละ 10 บาท ก็พอได้ ตอนนี้ ตัวยาก็แพงขึ้นด้วย “

“เวลากินต้องมีมะยมดอง มะม่วงดอง ก็ซื้อมาจากตลาด กินพวกนี้ด้วย จะทำให้รสชาติกลมกล่อม ไม่บาดคอ ไม่มีไม่ได้”

หลังจากหมักไว้นาน 3-7 วันก็นำมาขาย มีบางร้านจะผสมดห้ำเติมอีกครั้งบางรายเทสมุนไพรเก่าทิ้ง และเริ่มดองใหม่ แต่เมื่อลองดมกลิ่นก็พบว่า บางร้านไม่มีกลิ่นแอลกอฮอล์ บางร้าน

มีกลิ่นรบกวนไม้ ทั้งนี้จากหลักฐานและแนวคิดของการทำยาตองเพราะเชื่อว่าสารต่าง ๆ ของสมุนไพร จะถูกสกัดมารวมกัน และเป็นยาที่ดี ช่วยให้มีแรงในการทำงาน เจริญอาหาร อารมณ์ดี การเลือก ประเภทของเหล่าที่มาผสมมาจากคำแนะนำของร้านขายยา สมุนไพรประสพการณ์ และ เสี่ยง สะท้อนจากลูกค้า

“ยาของเราเข้มข้น ใช้ได้ 2 ครั้ง “

“ใช้แค่แค่ครั้งเดียว เพราะยาจะจืด ไม่หรรอย(อรรอย) คนกินเขาไม่ชอบ”

“รอให้ตัวยาทกตะกอน แล้วรินน้ำยาใช้กรองผ้าขาวบาง ยาตองจะได้ใส สวย น่ากิน”

4. ประเภทของผู้มาใช้บริการและรายได้ของผู้ขาย

ผู้มาใช้บริการ มีทั้งผู้หญิง ผู้ชาย ส่วนอายุมีทั้งวัยทำงาน วัยรุ่นและวัยชรา ดั่งนั้นที่กล่าว ว่า ผู้ดื่มยาตองเหล่าส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุ อาจจะไม่เป็นความจริงนัก กลุ่มที่ดื่มบางรายขับ รถยนต์มาซื้อแล้วบรรจุขวดกลับไป บางรายนั่งที่ร้าน ส่วนวัยรุ่น มักจะมาซื้อและนำไปดื่มร่วมกับ เพื่อนที่บ้าน

“มาหลายพวก คนมีเงินก็มี เพราะกินแล้วแข็งแรง แก้ปวดแก้เมื่อย”

“ร้านผมส่วนใหญ่เป็นคนใช้แรง มาทุกวัน ซื้อมากลับไปก็มี ไม่ค่อยนั่ง บางคนมากิน กรีบ สองกรีบ ก็ไป “

“วัยรุ่นก็มี เล่นบอลมาแล้วก็มากินแล้วไป กินไม่มาก”

“ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำ ขาดน้อยมาก เรียกว่าเขากินเขาติดใจเขาก็มาใหม่”

“คนที่มาประจำก็จะมาคุยกัน มีเถียงกันบ้าง แต่ไม่ตีกันนะ ยาตองนี่นะ กินมากไม่ได้ เพราะมันร้อนตัวยา ใ้ที่กินจนเมานะ น้อย พวกนี้กินแล้วต้องกินน้ำด้วยเพราะแรงใช้ได้ ต้องมี กับแก้มด้วยก็มะม่วง มะยมตองนี่แหละ”

ในการเตรียมอุปกรณ์ของผู้ขาย จะมีแก้วขนาดเล็ก ขนาดบรรจุประมาณ 50 ซีซี. หรือน้อยกว่า หรือ 1 เป็ก โดยราคาขาย 1 เป็กราคา 10 บาท แต่ขนาดแต่ละร้านจะต่างกันเล็กน้อย นอกจากนี้ยังมีบรรจุขวดนำกลับไป ขนาดที่นิยมคือ 1 กีก ที่มีขนาดเท่าขวดใส่เหล้าที่ห่อรีเจนท์ แบนเล็กบรรจุในปริมาณ 250 -300 ซีซี ส่วนขนาดขวดแบนใหญ่ ไม่มีจำหน่าย โดยผู้ขายจะรับซื้อ ขวดใส่เหล้าที่ห่อรีเจนท์ แล้วนำมาล้างและบรรจุยาตองเหล่าไว้เพื่อความสะอาดแก่ผู้ดื่มที่ไม่ ต้องการนั่งดื่ม ราคาคือ 60-80 บาท ทั้งนี้รายได้ต่อวันมีตั้งแต่ 500 – 5,000 บาท โดยมีช่วงเวลา ในการบริการส่วนใหญ่คือ 16.00 -22.00 น. บางร้านเปิดบริการทั้งวัน และขายสุรา/เบียร์ร่วมด้วย

ซึ่งผู้ขายส่วนหนึ่งขายยาตองเหล้าเป็นอาชีพหลัก การลงทุนในแต่ละชุด คือ ประมาณ 1,300-2,500 บาท ขายได้ประมาณ 5,000 บาท ต่อ 1ชุดยาตองเหล้า

ส่วนประเภทของยาตองเหล้าที่มีจำหน่าย คือ ม้ากระทืบโรง พญาช้างสาร นางครวญ หน้าหวาน เลื่อ 11 ตัว โตไม่รู้ล้ม กระจายดำ เงาะป่า กำลั้งเลื่อโคร่ง ซึ่งพบเกือบทุกซุ้มยาตอง

5. ความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของยาตองเหล้า

ดังที่กล่าวแล้วว่า ผู้ขายส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องคุณสมบัติทางยาตองเหล้า มี 2 รายที่มีประสบการณ์ตรงกับการใช้ยาตองเหล้าเพื่อรักษาอาการป่วยของตนเอง คุณสมบัติส่วนใหญ่ได้รับการบอกต่อ ๆ มา และจากการบอกเล่าของลูกค้า

“บางคนว่าดีนะ เรื่องเพศ บึงบึง”

“ส่วนใหญ่เวลาเมื่อยเขาใช้หน้าหวาน นางครวญ ดินะ”

“ทุกสูตรก็เจริญอาหารดี กินแล้วกลับบ้านกินข้าวได้ เข้าชั้นมาก็ทำงานได้ นอกจากบางคนก็กินเบียร์ด้วย เหล้าด้วย เขาก็ปวดหัวนะ”

“บางคนกินแล้วหลับดี จริง ๆ แล้ว กินแค่ 1-2 เบ็ก ก็พอ เป็นยา แต่มากกว่านี้ก็ไม่ดี เราก็กินแนะนำเขา แต่ก็แล้วแต่ บางคนก็กินมากเป็นแบนก็มี บางคนซื้อกลับไปกินต่อกับเพื่อนก็มี”

“ที่ว่ามีเรื่องมีราวส่วนใหญ่เป็นพวกกินเหล้า พวกนี้กินนาน เพราะมีกับแก้ม”

“คนหันมากินมากขึ้น เพราะราคาถูก และก็กินยา กินเหล้าแดง แพงกว่า ไม่เป็นยาด้วย”

“ยาตองเหล้าควรต้องอนุรักษ์ไว้ และเป็นของคู่กับคนไทย เราเห็นมาแต่เล็กแต่น้อย”

“ผมคิดว่ายาตองเหล้าเป็นการสืบสานภูมิปัญญา เพราะมีมาแต่ครั้งโบราณ ลูกหลานจะได้อู้จัก”

6. มาตรการการเปิดการขาย(กฎหมาย) การจัดพื้นที่ และ สุขภาพ

มุมมองของผู้ขายที่มองว่า การเปิดขายยาตองเหล้าควรได้รับการคุ้มครอง และไม่ควรถูกปรับ ควรเปิดโอกาสเช่นเดียวกับการขายเหล้า เวลาการเปิด หรือกติกาต่าง ๆ ควรเหมือนกัน ซึ่งถ้ามองที่เจตนาและคุณสมบัติจะพบว่า ยาตองเหล้าให้คุณมากกว่าโทษ นอกจากนี้ ไม่ควรจำกัดการเปิด หรือจำกัดพื้นที่การขาย

“ควรให้เปิดขายเสรี แต่ก็ห้ามเด็ก คล้าย ๆ กับเหล้า”

“การเปิดในชุมชน คนดื่มก็มากินได้ ผมก็ไม่ได้เปิดใกล้โรงเรียน ถ้าให้ขายนอกชุมชน ใครจะไปซื้อ เราก็ลำบาก”

“โดนปรับปีละ 5,000 บาท ทุกปี ถือว่า เสียภาษีนาย(สรรพสามิต)เขาว่า ต้องปรับตาม
หน้าที่ ที่จริงควรให้เราขายนะ เหล้าเราก็เอามาจากที่อื่น เหล้าชาติ จะจับอย่างไร”

“เปิดซุ่มมา 2 ปี โดนนาย(สรรพสามิต) จับปีละ ครั้ง ตำรวจไม่มายุ่ง มาเฉพาะตอนที่มีคน
กินดีกันเท่านั้นนายเขาบอกว่า ขอนะปีละครั้ง ครั้งละ 5000 บาท เราก็ต้องยอมให้ เพราะเราเอา
เหล้าเถื่อนมาผสม”

“อุปกรณ์ แก้ว ที่นี้ล้างทุกวัน รับรองสะอาด และก็ใช้คนต่อคน ขวดโหลก็ล้างเวลาเปลี่ยน
ชุดยาแดง ”

“มะยมแดง มะม่วงแดง (ทางใต้เรียกส้ม)ซื้อจากตลาด เจ้านี่สะอาด ไม่เคยเห็นใครที่มา
กินแล้วท้องเสีย”

“อยากให้รัฐบาลให้เราเปิดได้ปกติ เท่าที่รู้เปิดซุ่มยาแดงพร้อมขายเหล้าเบียร์ไม่เป็นไร แต่
เปิดซุ่มอย่างเดียวไม่ได้ จริงเท็จแค่ไหนก็ไม่รู้แต่เราก็เคยโดนจับมาแล้ว”

“จริง ๆ คนกินเหล้าไม่เหมือนคนกินยาแดงเหล้า เพราะยาแดงเหล้ากินแล้วเราได้ด้วย
เวลาจะจับหรืออะไรก็ตามต้องแยกออก เพราะคนละเจตนาคนกินยาแดงเหล้ามักจะไม่เมา”

2.กลุ่มผู้ดื่มยาแดงเหล้า

กลุ่มผู้ดื่มยาแดงเหล้า ทั้ง 10 ราย เป็นชาย 9 ราย หญิง 1 ราย ที่ร่วมในการเสวนา มี
ความคิดเห็นที่คล้ายคลึงและต่างกันบางประเด็น

1. การเริ่มพฤติกรรมการดื่ม

พบว่า 7/10 ราย เริ่มดื่มจากการมีคนในครอบครัวดื่มเหล้า ครั้งแรกเริ่มดื่มเหล้าก่อน
ใน

ช่วงอายุ 14-15 ปี จากนั้นก็มีเพื่อนชักชวนให้ดื่มยาแดงเหล้า เพราะคิดว่าเป็นยาสมุนไพร จะช่วย
ให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่า

ส่วนอีก 3 ราย เริ่มดื่มยาแดงในช่วงที่เริ่มทำงาน โดยเพื่อชักชวน เพราะช่วยคลาย
กล้ามเนื้อ เริ่มดื่มแล้วรู้สึกดี จึงดื่มมาเรื่อย ๆ

“พ่อตัวเองเห็นมาตั้งแต่เด็ก เลยขอพ่อลอง”

“เพื่อนชวนมากิน ลองแล้วดี หายเมื้อ ก็กินมาเรื่อย ๆ”

2. รูปแบบการดื่ม มีทั้ง ดื่มคนเดียว และ ดื่มร่วมกับกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์
ในแต่ละวัน และบรรยากาศของร้าน เช่น ในวันปกติ ก็จะมาดื่มแล้วกลับ ส่วนวันศุกร์หรือวันหยุด
ก็จะมีเวลาและนั่งพูดคุยกับเพื่อน เป็นต้น รูปแบบการดื่มมีทั้งดื่มยาแดงเหล้าอย่างเดียวและ/หรือ
ดื่มร่วมกับเบียร์และสุราประเภทอื่น

“ปกติมาดื่มแล้วไปเลย แต่ถ้ามีคนรู้จักมานั่งก็นั่งสักแป๊บ คุยเรื่องการเมือง บ้าง เรื่องเพื่อนบ้าง”

“ที่มานั่งเพราะร้านมีที่นั่ง บรรยากาศดี ได้เจอเพื่อน”

“คนกินยาต้อง ไม่ทะเลาะกันหรอก”

“คนกินยาต้อง ถ้ากินเหล้าหรือเบียร์ซ้ำส่วนมากก็อ้วกเลย ปวดหัว บางคนตอนเช้าแสบเลยละ คนกินยาต้องส่วนใหญ่เลยกินोटยาตองอย่างเดียวไม่เอาอย่างอื่น แต่บางคนก็ไม่มีอะไร”

“บางคนกินยาตองเสร็จก็ไปกินเบียร์อีก ก็มี”

3. การเลือกสูตรยาตองเหล้า ประโยชน์ และโทษ รวมทั้งองค์ประกอบของการเลือก

ส่วนใหญ่ดื่มได้ทุกสูตร เพราะคิดว่าเป็นยา และมีคุณสมบัติคล้าย ๆ กัน คือ ทำให้เจริญอาหาร นอนหลับสบาย หายปวดเมื่อย ส่วนที่ช่วยเรื่องเพศ มีทั้งที่ได้ผลและไม่ได้ผล การเลือกสูตรที่ดื่ม มีองค์ประกอบ คือ การได้คำแนะนำจากผู้ขายยาตองเหล้า เพื่อน หรือเลือกตามที่ได้คิดว่าน่าจะเหมาะสำหรับตนเอง ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องตัวยาสมุนไพร คุณสมบัติของสมุนไพร แต่มีความเชื่อว่า ยาตองเหล้าถึงแม้จะมีส่วนผสมของเหล้าแต่ก็ยังมี “ตัวยา” แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ดื่มว่ามีวัตถุประสงค์ที่จะดื่มเหล้าหรือดื่มเป็นยา ถ้าดื่ม 1-2 เป๊ก จะเป็นยา ถ้าดื่มมากแสดงว่า ดื่มแทนเหล้า ส่วนความเชื่อต่อสรรพคุณของสมุนไพรที่มาตอง

“คิดว่าก็น่าจะมีคุณภาพเพราะคนขายคงไม่กล้าเสี่ยง และสมุนไพรส่วนใหญ่ก็ซื้อมาจากร้านค้าหรือหมอแผนโบราณ “

กรณีผู้หญิง ดื่มเพื่อให้เลือดลมดี ดื่มวันละ 1 เป๊ก ดื่มทุกวัน

โดยภาพรวมผู้ดื่มยาตองเหล้ามีความเห็นว่า การดื่มยาตองเหล้าจะมีประโยชน์มากกว่าโทษ และยังไม่เคยมีใครมีปัญหา ร้านที่เลือกเป็นร้านแถวบ้านที่รู้จักกับผู้ชาย และไม่ได้กินร้านอื่นอาจเป็นเพราะไม่คุ้นเคยและไม่แน่ใจ และที่สำคัญคือ รสชาติ ของการปรุง

“ก็ช่วยได้บ้างแต่ก็คิดว่าแล้วแต่คน เพราะเพื่อน ๆ บางคนก็ปลูกไม่ขึ้น นะ “

“กินร้านนี้มานานแล้ว ตั้งแต่เปิด เห็นเขาสะอาด บรรยากาศดี คนขายคุยสนุก”

“ร้านนี้ผู้หญิงขาย แต่ก็ไม่มีเรื่อง รสชาติของเขาดี อภัยาคัยดี”

“ไม่ได้กินบ่อย แต่ผ่านมาก็แวะกิน แล้วกลับ”

“บ้านผมอยู่หาดใหญ่ใน แต่กินร้านนี้ประจำ รสชาติใช้ได้”

“ไม่รู้เรื่องสมุนไพร ก็กินตามที่เขาแนะนำ เราบอกอาการ คนขายเขาก็เลือกให้ กินนาง
ครวญ มาไม่เคยเปลี่ยน พอเห็นหน้าลุงเขาก็เทให้เลย รู้กัน กินแล้วดี กลับบ้านกินข้าวหลับเลย”

4. ผลกระทบของการดื่มยาตองเหล้าต่อครอบครัว ชุมชน และสุขภาพ

ผู้ดื่มยาตองเหล้าที่ร่วมเสวนา มีระยะเวลาในการดื่ม 1-5 ปี โดย 4 คนที่ดื่มเหล้าและ
เบียร์ร่วมด้วย อีก 5 คน ยาตองเหล้าและยังดื่มเหล้าเป็นครั้งคราว โดยแต่ละเดือนจ่ายค่าเหล้า
เบียร์ ประมาณ 500-1,200 บาทต่อเดือน และค่ายาตองเหล้า ประมาณ 600-800 บาทต่อเดือน

ผลกระทบต่อครอบครัว สังคม

ผลกระทบต่อครอบครัวเมื่อดื่มยาตองเหล้า มีบ้างคือ คู่สมรส ยังมีความเห็นว่าเป็น
การดื่มเหล้ามากกว่า และอาจเกิดอันตรายได้ โดยเฉพาะส่วนผสมที่บางร้านใช้เหล้าเถื่อน ขณะที่
ยังมีอีก 3 ครอบครัวที่คู่สมรสมองว่า ไม่เสียหายอะไรในการดื่มยาตองเหล้า เพราะเหมือนกับกินยา
สมุนไพร และกินไม่มาก คู่สมรสคิดว่าดีกว่าดื่มเหล้า แต่ก็พบว่า ผู้ดื่มยาตองเหล้า สะท้อนถึง
ผลกระทบที่มีต่อคนในครอบครัวพอสมควร ดังนี้

“แฟนเขากลัวว่า ดื่มแล้วกลัวเป็นตับแข็ง”

“ช่วงเวลาเดินทาง บางครั้งกินกับเพื่อน กลัวมีเรื่อง”

“เขาก็ไม่ว่านะ เพราะคิดว่าเรากินยา แต่ก่อนนอนไม่หลับตอนนี้ดี หลับได้”

“พวกกินยาตองไม่ค่อยจะมีเรื่องไม่เหมือนกินเหล้า อะอะ น่ารำคาญ บางครั้งตีกันด้วย”

ผลกระทบต่อสุขภาพ

ผู้ดื่มยาตองเหล้าทุกรายกล่าวว่า ยาตองเหล้าไม่มีผลในทางที่ไม่ดีถ้าดื่มอย่างมีสติ
และดื่มเพื่อสุขภาพ ร่างกายก็จะมีปัญหา ด้านสัมผัสพันธุภาพ การทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว
เชื่อว่า ไม่ได้ขึ้นอยู่กับยาตองเหล้า แต่ขึ้นอยู่กับคนแต่ละคนมากกว่า ส่วนสรรพคุณในเรื่อง
ทำให้แก้ปวดเมื่อยนั้นจริงเพราะดื่มแล้วรู้สึกอาการดังกล่าวบรรเทาลง และถ้าไม่ดื่มเบียร์หรือสุรา
ร่วมด้วย ก็จะนอนหลับได้ดี เจริญอาหาร ได้สังสรรค์กับเพื่อนที่มาดื่มบ้าง

“ไม่มีปัญหา แฟนไม่ว่าเพราะกินไม่มาก บางคนกินจนเมาละก็มี อันนี้ไม่ถูกต้อง”

“กินแล้วกินข้าวได้ นอนหลับ เข้าขึ้นก็ไม่ แงค์ เหมือนกินเหล้า”

“กลุ่มคนกินยาตองนั่งได้ไม่นานเพราะ กินแล้วมันร้อน”

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

สิ่งที่คุณผู้ดื่มทุกคนยอมรับคือ “ราคา” ที่ถูกกว่าการดื่มเหล้า และเบียร์ หลายเท่า ซึ่งการดื่มยาตองเหล้าดีกว่าการดื่มเหล้าขาวที่มีกลิ่นแรง และอาจเป็นอันตรายได้ โดยที่ยาตองเหล้าบางแห่งก็ใช้เหล้าเถื่อนเช่นกัน การดื่มเหล้าและเบียร์ต้องมีรายจ่ายอื่นเพิ่ม ได้แก่ กับแกล้ม น้ำแข็ง เป็นต้น และเมื่อดื่มก็บัสสวาระบอย แล้วมาดื่มอีก ต่างกับการดื่มยาตองเหล้า คือ ดื่มแล้วตัวยาในเหล้าจะทำให้ร้อน และต้องหยุดดื่ม (นอกจากบางรายที่ดื่มจัด) ฉะนั้นจึงทำให้ผู้ดื่ม(ที่ยังไม่ติด) มีข้อจำกัดในการดื่ม อย่างไรก็ตาม การมีราคาถูกของยาตองเหล้าก็ทำให้ผู้ดื่มยาตองเหล้ามีโอกาสเข้าถึงยาตองเหล้าได้มากขึ้น เหล้าที่มาตอง บางร้านอาจจะใช้เหล้าเถื่อนและเหล้าวิสาหกิจชุมชน ส่วนเหล้าขาวที่มาจากโรงงานมักไม่นิยมใช้เพราะราคาแพง ทำให้มีการขยายของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

“เท่าที่เห็น ชุมยาตองมีเพิ่มขึ้น แถวบ้านก็มีเพิ่มอีก พอขายดีก็เปิดกันลุย คนก็เปลี่ยนมากินยตอง ราคาถูกกว่าเหล้าแดง แต่บางคนก็ไม่ชอบ แล้วแต่คนนะ”

“ปัญหาคือ รัฐบาลขึ้นภาษี คนไม่มีตังค์ซื้อเหล้าแดงกิน ก็มากินยาตองเพราะดีกว่ากินเหล้าขาวอย่างเดียว ราคาก็ไม่ต่างกันมาก”

“ค่าใช้จ่ายก็มากอยู่ เมื่อยว่า ถ้าไม่กินซักอย่างได้ก็จะดี ลูกกำลังโต”

5. ด้านภูมิปัญญาและการอนุรักษ์แบบแผนไทย

ยาตองเหล้า เป็นกระบวนการหนึ่งในการปรุงยาแผนโบราณที่สืบทอดกันมานาน ทั้งนี้เพราะคุณสมบัติของเอทิลแอลกอฮอล์ ที่มีคุณสมบัติในการสกัดตัวยาจากสมุนไพร รากไม้ ได้ดีกว่าการต้ม และสามารถคงสภาพการเก็บได้นาน ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับการต้มที่เสียเวลา และมีความเข้มข้นของตัวยาที่สกัดออกมาน้อยกว่า แต่การดองสมุนไพร ก็จะต้องมีกระบวนการในการเตรียมสมุนไพร ระยะเวลาในการดอง กรรมวิธีในการต้ม ผู้ดื่มยาตองเหล้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ราย ไม่มีความรู้ในเรื่องยาตองเหล้า หรือวิธีการดองเหล้า รวมถึงคุณสมบัติของสมุนไพร และส่วนผสมในแต่ละสูตร

“ไม่รู้เรื่องสมุนไพร แต่คิดว่าแต่ละสูตร แต่ละร้านต้องมีสูตรเฉพาะ หรือมีเคล็ดลับเอง”

“แต่ละสูตรน่าจะมีตัวยาหลักเหมือนกัน”

“รสชาติต่างกัน น่าจะคนละสูตร เราคนกินไม่รู้ รู้แต่ว่ากินแล้วกินข้าวได้ทุกสูตร”

ด้านแนวคิดในการอนุรักษ์ในเรื่องสมุนไพรร พบว่า ผู้ที่มียาต้องเหล้า ให้ความเห็นว่า ยาต้องเหล้า เป็นของที่มีมานานแล้วและมีประโยชน์ควรมีการสืบสานต่อไปให้อนุชนรุ่นหลังได้ ศึกษาและสืบทอดด้านคุณสมบัติของสมุนไพรร

“ควรมีการบันทึกสรรพคุณและตัวยา ให้ลูกหลานรู้ เราก็อู้ต่อ ๆ มา ฟังผู้ใหญ่เล่ามา ที่จริงยาต้องเหล้าก็มีข้อดี เราส่งเสริมเรื่องสมุนไพรร ส่วนใครจะไปใช้ไม่ถูกต้องก็เรื่องของคนนั้น”

“ภูมิปัญญาไทยจะสูญไปก็น่าเสียดายเดี๋ยวกคนอื่นก็เอาไปใช้ได้ผลประโยชน์”

“ต้องขึ้นอยู่กับคนนำไปใช้ เราต้องบอกวิธีการที่ถูกต้องให้คนรุ่นหลัง”

6. การจัดการพื้นที่

อำเภอหาดใหญ่ มีพื้นที่ 852.796 ตารางกิโลเมตร โดยเป็นพื้นที่เขตเทศบาลอำเภอหาดใหญ่ ประมาณ 21 ตารางกิโลเมตร อำเภอหาดใหญ่ ประกอบด้วย เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 4 แห่ง เทศบาลตำบล 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ธุรกิจ เทศบาลนครหาดใหญ่พยายามจะจัดระเบียบพื้นที่ เช่น การจัดการพื้นที่สำหรับเป็นศูนย์กลางของรถโดยสาร พื้นที่ที่เป็นแหล่งบันเทิงที่ส่วนใหญ่รวมอยู่ที่บริเวณเขต 8 ซึ่งจัดการได้เฉพาะสถานบันเทิงที่ตั้งใหม่ ส่วนสถานบันเทิงที่มีอยู่แล้วในใจกลางเมืองก็ยังคงสภาพอยู่ เป็นต้น

ผู้มียาต้องเหล้าที่เปิดให้บริการอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ “เปิดในชุมชนหรือนอกชุมชนก็ไม่ต่างกันเพราะคนที่อยากกินก็ออกไปกิน แต่ถ้าเปิดในชุมชน ก็ไม่ต้องไปไกล”

“ควรจัดที่ให้เปิดขาย ออกไปนอกชุมชน”

“ควรอยู่ไกลโรงเรียน ไกลวัด/มัสยิด เพราะเด็กจะได้ไม่เอาอย่าง”

“อยู่ในชุมชนก็ได้ แต่ควรอยู่เป็นที่ เป็นทาง”

“ร้านขายเหล้าหรือยาต้องเหล้า ควรอยู่ร่วมกัน ใครอยากไปที่นั่นก็จะได้มีตัวเลือก หากอยู่ในชุมชน ก็ต้อง จัดให้เป็นที่ เป็นทางไม่ใช่กระจายอยากเปิดที่ไหนก็เปิด”

“ร้านขายยาต้องเหล้าและร้านเหล้า ควรอยู่นอกชุมชน ถึงแม้เราจะกินยาต้องเหล้า เราก็อไม่อยากให้เด็ก ๆ เอาอย่าง เอาไว้ให้เขาโตก่อน”

7. มาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางสังคม

ปัจจุบันมีการรณรงค์เพื่อการลดอันตรายจากการดื่มสุราโดยมีการจัดมาตรการในการตรวจระดับแอลกอฮอล์ ซึ่งโดยทางปฏิบัติหมายถึง การตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ทุกประเภท ทั้งนี้ ผู้ดื่มยาตองเหล้าก็ยอมรับมาตรการดังกล่าว คือ ผู้ดื่มยาตองเหล้าในปริมาณที่มากก็มีโอกาสที่จะต้องรับการตรวจด้วยเช่นกัน และมีมาตรการทางกฎหมายไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งเป็นในทิศทางตรงกันข้ามคือ 4/10 มีความเห็นว่า มาตรการควรแตกต่างกัน เนื่องจาก การดื่มยาตองเหล้า ผู้ดื่มมีวัตถุประสงค์ด้านสุขภาพมากกว่า

“เจตนาของคนที่มากินยาตอง เพราะสุขภาพ ถ้าเกิดตรวจ ก็พบแอลกอฮอล์นั่นแหละ อย่างนี้ควรแยกนะ”

“ถ้าให้ดี ไม่ควรโดนตรวจ หรือถ้าตรวจก็ต้องมีโทษไม่เหมือนกัน”

“ผมกินยาตอง และกินเหล้าด้วย ก็คิดว่าควรใช้มาตรการเดียวกัน แต่คิดว่าคนกินยาตองมีปัญหาน้อยกว่า นอกจากกินเยอะ ๆ ส่วนใหญ่กินแค่ กรีบแล้วขี่รถกลับบ้าน หรือซื้อมากินที่บ้าน เลยไม่ค่อยมีปัญหา “

8. การอนุญาตให้เปิดขาย มาตรการทางกฎหมาย และสุขภาพ

ปัจจุบันยาตองเหล้ายังเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เพราะเป็นการดัดแปลงสุรา นอกจากนี้ยังมีการนำเอาเหล้าที่ชาวบ้านกลั่นเองหมายถึงเหล้าที่ผิดกฎหมาย เหล้าเถื่อน มาใช้ผสม ซึ่งกระบวนการกลั่นมีความแตกต่างกัน และมีความเข้มข้นของปริมาณเอทิลแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกัน พิษที่เกิดจากการบริโภคสุราดังกล่าวอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ทั้งนี้ผู้ดื่มยาตองเหล้าแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นด้านกฎหมายคือ สมควรที่จะมีกฎหมายรับรองการเปิดซุ้มยาตองหรือไม่ และมีการควบคุมเช่นเดียวกับการเปิดร้านขายเหล้า เบียร์ ความสะอาด และคุณภาพของสมุนไพรรับรองมาตรฐานของซุ้มนั้น ๆ รวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้ดื่มที่ควรได้รับข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

“หากมองว่าเป็นยาและมีสมุนไพร ที่มีคุณภาพ ก็ควรอนุญาต จะใช้แบบเดียวกับเปิดร้านเหล้าก็น่าจะได้”

ขณะที่มีผู้ให้ข้อคิดว่า

“น่าจะเปิดในร้านขายยาหรือที่หมอมแผนโบราณทำ เพราะเราแน่ใจว่าเป็นสมุนไพรจริง ที่กินอยู่นี้เพราะเรารู้ว่าคนขายเขารู้เรื่องสมุนไพร แต่ถ้าไปที่อื่นก็ไม่กิน เพราะไม่แน่ใจ”

“ที่จริงสาธารณสุขควรจะต้องมาดูบ้างนะ”

“ถ้ามีแบบ อย. บ้างก็จะดี กินที่ไหนก็ได้ อย่างที่เห็นบางที่เขาก็ทำยาตองสำเร็จรูปขาย”

“ถ้าเกิดกินแล้วเกิดมีปัญหา ใครจะผิดล่ะ แต่คิดว่าคนขายน่าจะโดนก่อน”

“คิดว่าที่เรากินยาตองก็กินยานะ เพียงแต่ว่าไม่ควรรวมกับขายเหล้า”

“เวลานายจับ นายจับคนขายปรับคนขาย ไม่เห็นเคยจับคนกินเลย”

“การกินยาตองเป็นสิทธิของคน แต่ถ้าให้ความรู้คนกินบ้างก็จะดี แล้วเขาก็ตัดสินใจเองใน
ฐานะเราคนกิน เราก็อ่าดี มีความรู้บ้าง”

3. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป

1. การมีชุมนุมยาตองเหล้าในชุมชน

ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ต่อการมีชุมนุมยาตอง เป็นเพศชาย 5
คน และหญิง 5 คน โดยเป็นกลุ่มประชาชนที่อาศัยในชุมชน โดยเลือกที่ชุมชนทุ่งรี และ ทุ่งงาย
พบว่า จากสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปิดชุมนุมยาตองเพิ่มขึ้น และมีความคิดเห็นต่อสถานการณ์
และการจัดการพื้นที่ที่ประกอบด้วย การจำกัดการเพิ่ม การจัดพื้นที่ให้ห่างจากวัดและโรงเรียน ดังนี้

“ไม่ดี ไม่อยากให้มี เพราะบางทีก็กินจนเมา เอะอะ วันก่อนก็ตีกัน”

“ยาตองก็ไม่ต่างกับเหล้า ที่จริง ยาตองสมัยก่อนที่รู้มาเขาตองตั้งนานและมากินตอนที่ไม่มี
ก็กิน เขาเป็นยาจริง ๆ แต่เดี๋ยวนี้คิดว่า พวกนี้กินเหล้ามากกว่า”

“คิดว่ากินยาตองก็ไม่ต่างกับกินเหล้าเท่าไร”

“ชุมนุมยาตองมีมากขึ้น ก็ ปีสองปีนี่ แถวนี่แต่ก่อนมีด้านในโน้น ตอนนี้มีทั้งหน้าซอย กลาง
ซอยเลย”

“เราว่าเขาไม่ได้ เขาเปิดหน้าบ้านเขาเขาก็ทำมาหากิน แต่ถ้าเป็นไปได้ น่าจะจัดให้เป็น
พวกกันเลยเหมือนเขต 8 ใครอยากกินร้านไหนก็กิน เชื่อว่าต่อให้ไกลแค่ไหน ก็ไปกินนะ”

“มีในชุมชนก็ได้ แต่ห่างวัดสักนิด ห่างโรงเรียนด้วย เด็กจะได้ไม่เอาอย่าง”

“คิดว่าชุมนุมยาตองมากเป็นเพราะมันราคาถูก คนใช้แรงกินกันมาก”

“ไม่อยากให้มีในชุมชน ไม่ดี”

“น่าจะมีการจำกัดนะ ทั้งร้านเหล้า และยาตอง”

2. ความเชื่อในประสิทธิภาพของยาตองเหล้า

ในการแสดงความคิดเห็นต่อความเชื่อต่อประสิทธิภาพของยาตองเหล้า พบว่า ความ
เชื่อที่มีต่อยาตองเหล้าในปัจจุบันน้อยมาก การมองคนดื่มยาตองเหล้า

“คนกินยาตองเหล้า กับเหล้า ไม่ต่างกัน”

“สมัยก่อนอาจจะดี แต่สมัยนี้เห็นเมากันละ”

“สมุนไพรที่มาดอง ผมก็เชื่อระดับหนึ่ง เท่าที่รู้เขาก็เล่าต่อกันมานาน ผมไม่เคยใช้เลยไม่รู้ว่าจริง ๆ แล้ว ได้ผลหรือไม่ อย่างเรื่องกินแล้วคึกคะ ผมว่า อยู่ที่ใจนะ”

“เราก็ไม่รู้ว่าจะใส่อะไรบ้าง ก็ฟังเขาบอก เลยลองกิน ก็รู้สึกร้อนวูบวาบ ตอนเช้าหายเมื่อย เลยไม่รู้ว่า ที่หายเมื่อยเพราะหลับสบายหรือยดอง แต่ก็คงจริงบ้างละ ไม่งั้นจะมีคนกินเหวอ เรื่องสมุนไพร ผมก็เชื่อนะ ยาบ้านเราดีกว่ายาแผนปัจจุบัน”

“ที่ยาดองอยู่มาได้ เพราะความเชื่อของคนมากกว่า”

3. การสืบสาน/อนุรักษ์

ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกและลบ ซึ่งเป็นมุมมองของผู้ที่ไม่ดื่มยาดองเหล้าสะท้อนถึงความคิดเห็นต่อประเด็นวัฒนธรรม ดังนี้

“ก็ควรรักษาไว้ ลูกหลานได้รู้จัก”

“ควรมีการอนุรักษ์ไว้เพราะนี่คือภูมิปัญญาไทย”

“ไม่ควรให้มีเพราะก็คือกินเหล้านั่นแหละ”

“ยาดองเหล้าหากจะรักษาไว้ก็ต้องทำให้ถูกต้อง ว่าเป็นยาเพราะที่ทำอยู่นี้ไม่ค่อยถูกนักเท่าที่รู้เหมือนกินเหล้า แต่ยาดองเหล้าเขาต้องดองนานและให้กลืนเหล้าหายไปก่อน ที่รู้เพราะเคยเห็นพ่อกิน พ่อกินทุกวัน ก็แข็งแรง แต่กินแค่นี้เดียว ก็ไม่มีปัญหา แข็งแรง กินแล้วกินข้าวได้”

4. ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ครอบครัว และชุมชน

เป็นประเด็นมุมมองของผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ที่มีต่อสุขภาพอนามัยของผู้ดื่ม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจและส่งผลกระทบต่อชุมชน

“ยาดองกินนาน ๆ คงเหมือนพวกกินเหล้าขาว บางคนแพ้ถึงตาย”

“ได้ข่าวว่าเหล้าเถื่อนที่มาผสมเขาใช้ กล้ามอกโซน(ยาฆ่าหญ้า เป็นตัวเร่งตอนกลั่น เพราะกลั่นได้มากขึ้น”

“เหล้าเถื่อนยังมีอีกมาก รัฐบาลก็ให้มีดื่มเหล้าในชุมชน ถูกกฎหมาย แต่ไม่รู้ว่าสาธารณสุขว่าอย่างไร หน้าทีสาธารณสุขดูด้วยหรือเปล่าไม่รู้ อยากให้มีสาธารณสุขเข้าไปดู”

“เคยคุยกับพวกสรรพสามิต เขาบอกว่าสาธารณสุขน่าจะมาดูด้วยแนะนำเรื่องยาดองเหล้าถ้าหมอบอกพวกที่กินเชื่อ เขาเก็บภาษีอย่างเดียว และที่ตลกคือ พวกหนึ่งรักษาอีกพวกจับ”

“ผมไม่ค่อยรู้เรื่องยาดองเหล้ามากนัก แต่เห็นมีเยอะมากขึ้น คิดว่าคนที่ใช้แรงงานน่าจะกินมากกว่า เพราะเท่าที่ทราบราคาถูกกว่า แต่ยังไงก็เท่ากับกินเหล้าเหมือนกัน กินมากก็อันตรายดับแข็ง”

“เท่าที่เห็นมีมากขึ้นในชุมชน ไม่ค่อยสบายใจ”

“ในเรื่องสุขภาพ ที่จริงทางสาธารณสุขน่าจะมาดูบ้าง ไม่น่าจะว่ามีมาตรฐานหรือมี อย. มาดูแลคุ้มครองผู้บริโภคหรือเปล่า และถ้าเกิดมีปัญหาใครจะรับผิดชอบ อันนี้น่าคิด”

“ไม่อยากให้แฟนกิน ก็เตือนเขา ลูกก็ไม่ชอบ เวลาไปกินลูกสาวก็ออกไปนั่งรอพ่อเขากินด้วย แฟนก็กินนิดหน่อย แต่บางครั้งเจอเพื่อนก็หนัก เขากินร้านนี้มานานแล้ว ”

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ประเด็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านมาตรฐาน ความคาดหวังต่อการปฏิบัติทางกฎหมายอย่างจริงจัง การเปิดขาย ช่วงเวลาที่เปิดขาย พบว่า มีความเห็นดังนี้

“คิดว่าถ้ามีป้ายบอกว่า ร้านนี้มีมาตรฐาน และคนขายก็แนะนำการกินยาต้อง ไม่ใช่ขาย เอากำไรอย่างเดียว แต่คงยากนะ ของซื้อของขาย”

“เคยคิดเหมือนกันว่า ยาที่เอามาต้องเป็นสมุนไพรอะไรบ้าง แต่เห็นเขาบอกว่าไปซื้อจากร้านขายยาไทย ก็คิดว่าคงไม่มีปัญหาเรื่องแก้ปวดเมื่อยเห็นว่าเป็นจริงแต่เรื่องอื่นไม่เชื่อ”

“คิดว่ามีกฎหมายดูแลอยู่เหมือนการกินเหล้าทั่วไป เว้นแต่ว่าจะใช้กฎหมายหรือเปล่า”

“เป็นเรื่องส่วนตัวของเขา เราไปยุ่งไม่ได้ อันนี้ต้องขึ้นอยู่กับตัวว่า จะเลิกดื่มหรือเปล่า”

“อยากให้จำกัดอายุเหมือนขายเหล้าสุหรี่ ”

“ต้องขายเป็นเวลา วันพระห้ามขาย”

“ไม่อยากให้ขาย เราเป็นอิสลาม บาปมาก”

“เรื่องนี้ชุมชนต้องช่วยกัน เวลาตรวจครั้งเรื่องเหล้า ก็เติมเรื่องยาด้วย เพราะเขาเหมือนกัน คนที่ตรวจครั้งออกมาเดิน ไม่ใช่คนกินเหล้าสักคน คงต้องมาดูที่กลุ่มเด็ก เพราะคนที่กินแล้วติดพูดยาก ”

“ถ้าครอบครัวเข้มแข็ง พ่อแม่ไม่เป็นตัวอย่าง เด็ก ๆ ก็ไม่ทำ”

ประเภทและองค์ประกอบของสมุนไพรที่เป็นส่วนประกอบ

จากการเก็บข้อมูลสมุนไพรยอดเหล้าทั้ง 10 แห่งที่ศึกษา พบว่า ส่วนประกอบของสมุนไพรที่นำมาใช้ในการดองเหล้า มีหลายประเภทของพืชสมุนไพร ซึ่งบางชนิดผู้ขายยาดองเหล้าก็ไม่ทราบ แต่มีข้อมูลบางส่วนที่ได้จากร้านขายยาแผนโบราณที่ผู้ขายยาดองเหล้าไปซื้อมาเป็นวัตถุดิบ ทั้งนี้จากการเก็บตัวอย่างที่ใช้ในการดองเหล้า พบว่า ผู้ขายยาดองเหล้า ทราบเฉพาะตัวยาลึกที่ใช้เท่านั้น โดยพบดังนี้

1. ม้ากระทืบโรง เป็นพวกไม้เลื้อยที่เกาะตามต้นไม้อื่น ที่นำมาปรุงยาดองเหล้าจะเป็นเถาแห้ง มีสรรพคุณหลักคือ บำรุงกำลัง บำรุงความกำหนัด

2. ญาณเสื่อไคร่ง มาจากส่วนของต้น นางพญาเสื่อไคร่ง ซึ่งเป็นต้นไม้ใหญ่ แต่สรรพคุณยังไม่ชัดเจน เชื่อว่าใช้บำรุงกำลังและช่วยสมรรถภาพทางเพศเช่นกัน

3. กระชายดำ เป็นว่านประเภทหนึ่ง ใช้บำรุงกำลังและช่วยสมรรถภาพทางเพศ

4. ว่านนางครวญ เป็นว่านประเภทหนึ่งคนภาคใต้เรียกว่าว่านค่างควาดำ ใช้ในการลดความดันโลหิตและช่วยบำรุงร่างกายโดยเฉพาะเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ

5. ญาณซ่างสาร เป็นส่วนของต้นที่นำมาใช้ มีคุณสมบัติในการบำรุงร่างกาย แก้ปวดเมื่อย

6. หญ้าหวาน เป็นพืชล้มลุก ลำต้นกลมและแข็ง มีรสหวาน จัดเป็นสมุนไพรประเภทหนึ่งช่วยบำรุงตับอ่อน และเพิ่มกำลัง

นอกจากนี้ พบว่า ในบางแหล่งวัตถุดิบที่นำมาดองเหล้าก็จะมีรายละเอียดขององค์ประกอบคร่าว ๆ แจ่มไว้ที่ซองยา แต่บางแห่งก็ไม่ได้นำเสนอไว้ จึงเป็นการยากที่จะทราบว่า แท้ที่จริงส่วนประกอบของวัตถุดิบที่ใช้ดองคืออะไรบ้าง และเมื่อทำปฏิกิริยาแล้วจะมีผลอย่างไร จากประเด็นที่ได้จากการเสวนากลุ่มพอสรุปได้ว่า

1. ด้านผู้ขายยาดองเหล้า มีองค์ความรู้ในเรื่องการผลิตยาดองเหล้า การเลือกใช้วัตถุดิบประโยชน์ของสมุนไพร ยังมีน้อย และไม่ได้ศึกษาในเรื่องประเภทของสมุนไพรอย่างแท้จริง ความรู้ของผู้ขายยาดองเหล้าได้จากการบอกเล่าของผู้รู้และศึกษาเพิ่มเติมเล็กน้อย แต่ไม่สามารถอธิบายคุณสมบัติของสมุนไพร หรือปฏิกิริยาของยาดองเหล้าที่มีผลต่ออาการต่าง ๆ ของผู้ดื่มที่มาซื้อยาดองเหล้าได้ ส่วนแหล่งที่มาของสมุนไพร มาจากร้านขายยาไทย แพทย์แผนโบราณ ในเขตภาคใต้ โดยส่วนใหญ่มีแหล่งจาก จังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา การเปิดบริการปัจจุบันไม่มีกฎหมายรองรับและบางรายใช้วิธีขอเปิดเป็นร้านจำหน่ายสุรา ซึ่งตามกฎหมายแล้วไม่สามารถครอบคลุมนได้ การเริ่มกิจการเนื่องจาก พบแนวโน้มของกิจการจะดีขึ้นเนื่องจากผลกระทบของการขึ้นภาษีสรรพสามิต ทำให้ราคาสุราจากโรงงานต่างประเทศมีราคาสูงขึ้น ทำให้ผู้ดื่มสนใจซื้อยาดองเหล้าทดแทนเพราะมีราคาถูก

2. ด้านผู้ดื่มยาดองเหล้า ส่วนใหญ่มีความคิดว่าถึงแม้จะเป็นการการดื่มเหล้าแต่ก็เป็นเหล้าที่มีสมุนไพรอยู่ด้วย การดื่มยาดองเหล้ามีผลดีต่อสุขภาพ เพราะปริมาณการดื่มไม่มาก และค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการดื่มเบียร์และสุราอื่น ๆ ข้อดีของยาดอง¹⁴เหล้าคือ เจริญอาหาร แก้ปวดเมื่อย ส่วนประโยชน์ที่มีผลต่อสมรรถภาพทางเพศไม่ชัดเจนในแต่ละบุคคลแต่เป็นความเชื่อส่วนบุคคล การจัดการพื้นที่เน้นที่ให้สถานที่ตั้งซุ้มยาดองเหล้าควรห่างจากสถานศึกษา วัดและมัสยิด ส่วนที่จะตั้งอยู่ในชุมชนหรือไม่นั้นไม่มีข้อตัดสิน พฤติกรรมการเลือกดื่มยาดองเหล้ามาจากการแนะนำของเพื่อน ผู้ชาย และเลือกดื่มเฉพาะร้านที่คุ้นเคย ส่วนใหญ่ดื่มได้ทุกสูตรเพราะถือว่าเป็นยา มากกว่าดื่มเหล้า ส่วนการอนุรักษ์ ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ยาดองเหล้าเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมา

นานควรอนุรักษ์ไว้ แต่ก็ควรมีมาตรฐานในการผลิต มีส่วนราชการมาดูแลในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะความรู้ และโทษของการดื่มเหล้า

3.ด้านประชาชนทั่วไป มองผู้ดื่มยาตองเหล้ากับผู้ดื่มเหล้าไม่แตกต่างกัน เป็นการดื่มเหล้ามากกว่าการหวังผลทางการเป็นตัวยา ส่วนการจัดพื้นที่พบว่า มีความเห็นไม่แตกต่างจากผู้ดื่มยาตองในเรื่องสถานที่ ส่วนการจัดพื้นที่ก็มีทั้งเห็นด้วยกับการไปจัดสถานที่เฉพาะ และ การตั้งในชุมชนได้ แต่ต้องห่างจากสถานศึกษา วัดและมัสยิด ทั้งนี้เพราะเป็นสิทธิของผู้ขายยาตองเหล้า แต่ก็ไม่ควรเปิดขายอย่างเสรี ควรมีกฎหมายบังคับ หรือ ใช้กฎหมายเดียวกับการจัดการสุรา และ ต้องการให้รัฐมีการให้ความรู้ในเรื่องการดื่มยาตองเหล้าด้วย มีการคุ้มครองผู้บริโภค การบอกหรืออธิบายส่วนประกอบของยาตองเหล้า

4.ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้อง ในที่นี้หมายถึง ภาครัฐได้แก่ สรรพสามิต สาธารณสุขจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการมากนักยกเว้น การจับกุมกรณีการดัดแปลงสุราที่ดำเนินการโดยสรรพสามิตอำเภอ เท่านั้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเชิงปริมาณและคุณภาพของการเกิดซุ่มยาดองเหล้าในชุมชน การคงอยู่ของซุ่มยาดองในแนวคิดของคน 3 กลุ่ม คือ ผู้ขายยาดองเหล้า ผู้ดื่ม ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป และชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 224 ราย ใช้เวลาในการศึกษา 8 เดือน (สิงหาคม 2552 – มีนาคม 2553) โดยมีพื้นที่ศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ขายยาดองเหล้า ยาดองเหล้า ผู้ขายยาดองเหล้า ยาดองเหล้า จำนวน 10 ราย มีทั้งเพศชายและหญิง (5:5) อายุเฉลี่ย 45 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ ค้าขาย โดยมีการขายยาดองเหล้าเป็นหลัก นอกจากนี้มีการขายร่วมกันระหว่างยาดองเหล้าและสุรา และสินค้าอื่น ผู้ขายยาดองเหล้าส่วนใหญ่ 8/10 (ตารางที่ 1) ไม่มีความรู้ในเรื่องสมุนไพร การปรุงยาดองเหล้า โดยสูตรต่าง ๆ ที่ใช้ได้มากจากการซื้อสมุนไพรที่จัดเป็นชุดมีจำหน่ายร้านขายยาไทย ที่เปิดจำหน่ายในอำเภอหาดใหญ่ สะเดา จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง การเปิดบริการส่วนใหญ่ขายทุกวัน ผู้ขายยาดองเหล้า ยาดองเหล้า มีพฤติกรรมเสี่ยง คือ ส่วนใหญ่ดื่มเหล้า มีเพียง 2 รายที่ไม่สูบบุหรี่ (ตารางที่ 2) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของยาดองเหล้า พบว่า ส่วนใหญ่คิดว่า ยาดองเหล้ามีคุณสมบัติในการเป็นยามากกว่าเป็นเหล้า และสามารถช่วยใช้ผู้ดื่มยาดองเหล้าผ่อนคลาย คลายกล้ามเนื้อ ช่วยเจริญอาหาร และสมรรถภาพทางเพศ นอกจากนี้ยังช่วยในด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการซื้อเหล้าทั่วไปและเบียร์ ผู้ดื่มยาดองเหล้ามักจะดื่มไม่มากเพราะผลของสมุนไพรที่เป็นตัวยาและเหล้า ซึ่งดีต่อสุขภาพมากกว่าดื่มเหล้าทั่วไปหรือเบียร์ และถ้าดื่มอย่างถูกต้องก็จะเป็นผลดีต่อร่างกายมากกว่าผลเสีย และสิ่งที่ผู้ขายยาดองเหล้า ยาดองเหล้า ยอมรับคือ จำนวนของซุ่มยาดองที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการเพิ่มของสุราวิสาหกิจชุมชน

2. ผู้ดื่มยาดองเหล้า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 102 ราย เป็นเพศชายร้อยละ 92.2 ร้อยละ 91.2 นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ 8.8 นับถือศาสนาพุทธ อายุเฉลี่ย 43.2 ปี ผู้ดื่มส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท ร้อยละ 39.2 และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 37.2 และมีสถานภาพ คู่ ร้อยละ 76.5 (ตารางที่ 4) ระยะเวลาในการดื่มยาดองเหล้าเฉลี่ย 8.6 ปี ร้อยละ 82.3 มีพฤติกรรมดื่มเหล้า และ ร้อยละ 39.2 ดื่มเบียร์ โดยปริมาณการดื่มในปัจจุบันส่วนใหญ่คงเดิม (ตารางที่ 5) ด้านการดื่มยาดองเหล้า พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.9 ดื่มยาดองเหล้า สัปดาห์ละ 4 วัน ร้อยละ 23.5 ดื่มทุกวัน (ตารางที่ 4) ด้านครอบครัว พบว่า ร้อยละ 98.0 ไม่มีใครในครอบครัวปัจจุบันดื่มสุรา ร้อยละ 27.4 มีบิดาดื่มสุรา ร้อยละ 24.5 มีพี่ดื่มสุรา และ ร้อย

ละ 12.7 มีน้องตีมสุรา (ตารางที่ 5) ส่วนด้านยอดของเหล่า พบว่า ร้อยละ 12.7 มีพ่อตีมยอดของเหล่า มีพี่ตีมยอดของเหล่า ร้อยละ 14.7 (ตารางที่ 6) ส่วนมาตรการการลงโทษ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.2 มีความเห็นว่ามาตรการการลงโทษ ระหว่างกลุ่มที่ตีมเหล่าและตีมยอดของเหล่าควรเหมือนกัน (ตารางที่ 7)

3. ผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไป พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 112 ราย มีอายุเฉลี่ย 35.9 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.2 และนับถือศาสนาพุทธ ส่วนที่นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 85.7 ร้อยละ 12.5 ตามลำดับ ร้อยละ 52.7 มีสถานภาพสมรสคู่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.3 ประกอบอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน รองลงมาร้อยละ 31.2 ประกอบอาชีพรับราชการ (ตารางที่ 8) ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.3 ที่ไม่เคยตีมยอดของเหล่า และในจำนวนดังกล่าวส่วนใหญ่ร้อยละ 91.7 หยุดตีมแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า ในครอบครัวของผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป มีร้อยละ 16.1 ที่คู่สมรสตีมยอดของเหล่า และร้อยละ 11.6 มีพ่อตีมยอดของเหล่า ด้านพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.7 ไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 5.4 เคยสูบบุหรี่แต่ปัจจุบันหยุดใช้แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 68.8 ไม่เคยตีมเหล่า/เปียร์ แต่ร้อยละ 21.4 เคยตีมเหล่าเปียร์ และยังคงตีมอยู่ (ตารางที่ 9) ผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.4 ไม่ต้องการให้มีขุมยอดของเหล่า ตั้งอยู่ในชุมชน ขณะเดียวกันพบว่า สัดส่วนของความคิดเห็นต่อการจัดพื้นที่ในการตั้งขุมยอดของเหล่า มีจำนวนเท่ากันร้อยละ 50 ต่อการจัดพื้นที่ให้กับการตั้งขุมยอดของเหล่า ร้อยละ 47.3 มีความเห็นว่าควรอยู่นอกชุมชน และร้อยละ 33.9 มีความเห็นว่าควรตั้งห่างจากโรงเรียน อย่างน้อย 500 เมตร มีเพียงร้อยละ 9.8 เท่านั้นที่ให้ความเห็นว่าสามารถตั้งขุมยอดของเหล่าในชุมชนได้ร้อยละ 65.2 มีความเห็นว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตีมเหล่ากับตีมยอดของเหล่า และ ร้อยละ 60.7 ไม่เชื่อในตัวยานที่นำมาตีมเหล่าว่าเป็นสมุนไพรมีฤทธิ์ที่ต้องมีสรรพคุณ (ตารางที่ 10) ส่วนชนิดของยอดของเหล่าที่เป็นที่นิยมของผู้ตีมยอดของเหล่า พบว่า ส่วนใหญ่ตีม ม้ากระทืบโรง กำลังเสือโคร่ง พญาช้างสาร หน้าหวาน/หญ้าหวาน นางครวญ และโตไม่รู้ล้ม ซึ่งสูตรเหล่านี้เป็นสูตรพื้นฐานที่มีให้บริการเกือบทุกขุมยอดของ (ตารางที่ 6)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการตีมยอดของเหล่าที่มีผลต่อสุขภาพกาย จิต และด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สังคมและครอบครัว พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 11)

ข้อมูลที่ได้จากการเสวนากลุ่ม เป็น ของผู้ขายยอดของเหล่า ผู้ตีม และ ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ และ 6 กลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 ราย ทั้งนี้เนื่องจากความไม่สะดวกในเรื่องการจัดเวลา จึงต้องใช้กระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล โดยยังคงแนวคำถามเดิมที่จัดทำไว้เพื่อการทำเสวนากลุ่ม ส่วนกลุ่มประชาชนและผู้ตีม สามารถเสวนากลุ่มได้แต่ลดขนาดลงเป็นกลุ่มละ 5 คน และจัด 2 ครั้ง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

กลุ่มผู้ขายยาตองเหล้ายาตองเหล้า พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องยาตองเหล้า การเปิดซุ้มยาตอง เนื่องจากได้รับคำแนะนำ และเคยมีประสบการณ์การดื่มมาก่อน ขณะเดียวกันก็พบว่า การเปิดซุ้มยาตอง ผิดกฎหมาย โดยบางรายใช้วิธีขอเปิดร้านขายสุราร่วมกันไปด้วย รายได้ต่อวันมีตั้งแต่ 500 -5000 บาท กำไรต่อชุด 1300- 2500 บาท ลูกคามีทั้งมาดื่มที่ร้าน และซื้อกลับไป ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ลูกคามีความหลากหลายทั้งชนชั้นกลางและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เหตุผลการมาดื่มมีความแตกต่างกัน ด้านการอนุรักษ์ คิดว่าต้องมีการอนุรักษ์ ผู้ดื่มส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นยา บางรายก็มาดื่มเพื่อเมา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลูกค้าแต่ละคน ส่วนประเภทของสุราที่นำมาตอง มีทั้งสุราจากวิสาหกิจชุมชน สุราจากโรงงาน และสุราเถื่อน ซึ่งการเลือกประเภทของสุรามาจากประสบการณ์ ลูกค้ำ และร้านขายยาสมุนไพร ด้านการจัดการพื้นที่และมาตรการอื่น ๆ ทางกฎหมายในการเปิดขายก็ควรเหมือนกับร้านขายสุราอื่น ๆ

กลุ่มผู้ดื่มยาตองเหล้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และนับถือศาสนาพุทธ มีคนในครอบครัวดื่มสุราโดยเฉพาะบิดา และเป็นผู้ดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่นร่วมด้วย ในการเลือกร้านที่จะดื่ม พบว่า ส่วนใหญ่เลือกร้านที่ตนเองรู้สึกคุ้นเคย เพื่อนแนะนำ หรือรู้จักเจ้าของร้าน ทั้งนี้เพราะรู้สึกไว้วางใจในการปรุงและสรรพคุณของยาตองเหล้า ด้านความเชื่อ พบว่า มีความเชื่อต่อสรรพคุณของยาตองเหล้าต่อสุขภาพว่าช่วยในเรื่องสมรรถภาพทางเพศ เจริญอาหาร แก้ปวดเมื่อย และคลายเครียด ส่วนสูตรยาตองที่นิยม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เจาะจง สามารถดื่มได้ทุกสูตร และคิดว่าตนเองกินยามากกว่าดื่มเหล้า และยอมรับว่า ดื่มยาตองเหล้าประหยัดกว่าดื่มเบียร์และเหล้าอื่น ๆ

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ พบว่า ผู้ดื่มยาตองเหล้าคิดว่า ยาตองเหล้าเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา จึงควรอนุรักษ์ไว้ ส่วนผลกระทบที่มีต่อครอบครัว เป็นเรื่องของบุคคลด้านสุขภาพ พบว่าผู้ดื่มยาตองเหล้ามีความเชื่อต่อสรรพคุณยาและยอมรับว่ามีคนกลุ่มหนึ่งที่ดื่มเช่นเดียวกับดื่มเหล้า ด้านเศรษฐกิจพบว่า ประหยัดกว่าการดื่มเหล้า เบียร์ ทั้งนี้เพราะคุณสมบัติทางยาทำให้ไม่สามารถดื่มได้ในปริมาณมาก

อภิปรายผล

กล่าวได้ว่างานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแรกที่ศึกษาเกี่ยวกับยาตองเหล้าในชุมชนที่ศึกษา ครอบครัวบริบทของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ขายยาตองเหล้า ผู้ดื่ม และผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนทั่วไป โดยมีพื้นที่ศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม ที่มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม มีส่วนน้อยที่นับถือศาสนาคริสต์และอื่น ๆ ยกเว้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม

จังหวัดสงขลา นับว่าเป็นจังหวัดที่มีความเจริญมากที่สุดในภาคใต้ตอนล่าง มีการค้าขายอย่างเสรี ด้วยลักษณะที่เป็นเมืองท่องเที่ยวและธุรกิจ จึงพบมีร้านขายเหล้า จำนวนมาก ขณะเดียวกันก็มีคนย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำ เป็นศูนย์กลางของสถานศึกษา การขยายของร้านขายเหล้าเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันเมื่อมีประกาศการขึ้นภาษีสุรา ก็ย่อมมีผลต่อผู้ที่ดื่ม โดยการขึ้นภาษีดังกล่าวขึ้นในทุกประเภทของสุรา ทำให้อำนาจการซื้อของคนบางกลุ่มลดลง ประกอบกับการสนับสนุนให้มีการสร้างงานในชนบทเหล้าเถื่อนที่แต่เดิมผิดกฎหมายถูกพัฒนาให้เป็นสุรากลั่นภายใต้วิสาหกิจชุมชน และมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น แต่ด้านคุณภาพอาจจะต้องมีการพัฒนา จากสถานการณ์นี้จะเห็นได้ว่า เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างการสนับสนุนของรัฐและการต่อต้านโดยองค์กรต่าง ๆ

ชุมชนดองเหล้า ในอำเภอหาดใหญ่ สามารถพบได้ทั่วไป ทั้งในเขตชุมชน ใกล้วัด โรงเรียน ใกล้สถานบันเทิง ใกล้โรงแรม โดยการมีการเปิดบริการแตกต่างกัน จากข้อมูลทั้ง 10 แห่ง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ตั้งอยู่ในชุมชนทั้งสิ้น และตั้งอย่างเปิดเผย บางแห่งมีการจำหน่ายทั้งวัน บางแห่งจำหน่ายเฉพาะเวลาเย็น เวลา 16.00-22.00 น มีทั้งที่มีบริการเสริมและไม่มีบริการเสริม ขายอาหารและสุรา เบียร์

ด้านผู้ขายขาดดองเหล้าขาดดองเหล้า จากข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ขายขาดดองเหล้าขาดดองเหล้าส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องสมุนไพร การเปิดบริการชุมชนดองเหล้าไม่จำเป็นต้องมีความรู้ดีสมุนไพรใด ๆ ทั้งนี้เพราะมีสมุนไพรประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ดองเหล้าทั้งที่อยู่ในรูปแบบยาชุด และสำเร็จรูป เช่น เสือ 11 ตัว ม้ากระต๊อบโรง โตไม่รู้ล้ม ส่วนกระบวนการดองเหล้าก็ขึ้นอยู่กับคำแนะนำของร้านขายยาและประสบการณ์ในการทำขาดดองเหล้า จะเห็นได้ว่า บางรายเพิ่งเริ่มขาย บางรายขายมานานกว่า 5 ปี กระบวนการปรุงขาดดองเหล้าใช้เวลา 7-15 วัน บางตำราให้ทิ้งระยะไว้ถึง 30 วัน ทั้งนี้โดยหลักการที่ถูกต้องภายหลังจากการดองยาด้วยเหล้าขาวแล้วจะต้องปล่อยให้กลิ่นของแอลกอฮอล์หายไปก่อนที่จะเริ่มดื่ม เพราะมิฉะนั้นก็ไม่ต่างจากการดื่มเหล้าและมีส่วนผสมของสมุนไพร การพิจารณาว่าควรนำขาดดองเหล้ามาใช้หรือไม่ได้จากการดูสี บางรายใช้ดอง 2 ครั้ง บางรายใช้เพียงครั้งเดียว ส่วนเหล้าที่ใช้ดองเป็นเหล้าจากโรงงานและจากวิสาหกิจชุมชน และเหล้าเถื่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และคำแนะนำที่ได้รับจากร้านขายยา บางประเภทเป็นผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน การขาดความรู้ถึงกระบวนการในการผลิต ประเภทของสมุนไพรที่นำมาใช้เหล้าที่ใช้ ประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ดื่มทั้งระยะสั้นและระยะยาวซึ่งยังไม่มีการศึกษาในรายละเอียด เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา ทางด้านกฎหมาย การเปิดบริการชุมชนดองเหล้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายไม่มีกฎหมายรองรับ การบังคับใช้กฎหมายยังไม่จริงจัง จะเห็นได้จากการเพิ่มของชุมชนดองเหล้า ที่กระจายอยู่ทั่วไป ขณะเดียวกันผู้ขายขาดดองเหล้ามีความเห็นว่า ขาดดองเหล้ามีประโยชน์เพราะมีส่วนประกอบของสมุนไพรที่สามารถสกัดด้วยยาโดยใช้เหล้าขาว ซึ่ง

ดีกว่า การดื่ม ข้อมูลนี้พบในแนวคิดของประเทศเอเชียด้วยกันเช่น ประเทศญี่ปุ่นที่นิยมใช้เหล้าสกัดตัวยาจากสมุนไพร¹⁵ การดื่มยาตองเหล้าดีกว่าการดื่มเหล้าคือคนดื่มยาตองเหล้าจะดื่มได้ปริมาณไม่มากเพราะผลของตัวยาที่เหล้าสกัดออกมา และที่สำคัญอีก 2 ประเด็นคือ ประหยัดรายจ่ายหากผู้ดื่มต้องการดื่มเหล้า(ลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น น้ำแข็ง โซดา กับแก๊ลม ๙) แต่มีกำลังซื้อเพราะรัฐขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิต ทำให้หันมาดื่มยาตองเหล้า

ด้านผู้ดื่มยาตองเหล้า จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะพบว่า กลุ่มผู้ดื่มยาตองเหล้ามีหลายกลุ่มอาชีพ และหลายกลุ่มอายุ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยแรงงานมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งอาจจะต่างไปจากที่มักกล่าวกันว่า พบในคนสูงอายุมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มผู้มีการศึกษาระดับมัธยมพบมากที่สุดและสัมพันธ์กับการทำงานที่ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน รูปแบบการดื่มก็พบว่า มีการดื่มสุรา แอลกอฮอล์ประเภทอื่น ๆ ด้วย เป้าหมายหลักของการดื่มยาตองเหล้าคือ คิดว่าเป็นการดื่มยามากกว่าคิดว่าเป็นการดื่มเหล้า ช่วยให้ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ โดยที่ทุกประเภทของยาตองเหล้าสามารถช่วยได้ และส่วนใหญ่ดื่มตามคำแนะนำของผู้ขายยาตองเหล้า/เพื่อน ซึ่งบางรายไม่เห็นความแตกต่างระหว่างประเภทของยาตองเหล้า การดื่มมีทั้ง ซื้อมาดื่ม โดยมีประมาณ 250 ซีซี หรือประมาณ 60-80 บาท นั่งดื่มร่วมกับเพื่อน และหยุดดื่มก่อนแล้วกลับบ้านหรือไปทำงานต่อ ซึ่งประเภทนี้มีปริมาณการดื่มไม่มากคือประมาณ 1 -2 เป๊ก ประมาณ 50-100 ซีซี ส่วนใหญ่ดื่มวันเว้นวันหรือประมาณ 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งรองลงมาคือดื่มทุกวัน การสะสมของปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายในปริมาณที่ไม่มากอาจไม่ทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพ โดยตรงแต่ก็พบว่า มีเพียง 2 ราย ที่ดื่มแต่เฉพาะยาตองเหล้า นอกจากนั้นดื่มยาตองเหล้าและแอลกอฮอล์ประเภทอื่นร่วมด้วย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพเพิ่มขึ้น แต่การเลือกดื่มยาตองเหล้าผู้ดื่มยาตองเหล้าให้เหตุผลด้านการดูแลสุขภาพ และเป็นยาสมุนไพร โดยเฉพาะช่วยให้เจริญอาหาร แก้ปวดเมื่อย และสมรรถภาพทางเพศ ส่วนกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปมองประเด็นนี้ว่า ไม่ใช่เหตุผลของการตัดสินใจดื่มยาตองเหล้า และกลุ่มนี้ไม่แตกต่างจากผู้ดื่มสุราทั่วไป โดยมองจากประสบการณ์ตรงที่มีคนในครอบครัวดื่มสุราประเภทต่าง ๆ รวมถึงยาตองเหล้าด้วย

ด้านผู้ดื่มยาตองเหล้า อาจจะมีอายุของผู้ดื่มไม่ชัดเจน ทั้งนี้จากข้อมูลพบว่า มีอายุต่ำสุดที่พบคือ 22 ปี และมีช่วงของอายุในกลุ่มวัยกลางคนและผู้สูงอายุ แต่จากข้อมูลที่ได้จากผู้ขายยาตองเหล้าและผู้ดื่ม พบว่า มีกลุ่มวัยรุ่นเข้ามาใช้บริการโดยใช้วิธีบรรจขวดแล้วไปดื่มที่ที่พัก ในกลุ่มผู้ดื่มยาตองเหล้าจะเห็นได้ว่า เป็นผู้ดื่มแอลกอฮอล์อย่างน้อย 1 ประเภท คือ เหล้า และ/หรือเบียร์ร่วมด้วย การดื่มยาตองเหล้าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ดื่ม โดยปริมาณการดื่มที่เป็นเหล้าไม่ผสมเฉลี่ย 87.5 ซีซี หรือเกือบ 2 เป๊ก ส่วนกลุ่มที่มีการผสมให้เจือจางลง มีปริมาณการดื่มต่อครั้งคือ 270.8 ซีซี หรือประมาณ 1 แก้ว ขณะที่กลุ่มดังกล่าวก็มีปริมาณการดื่มยาตองเหล้าประมาณ

126.7 ซีซี หรือ 2-3 เบ็ก โดยมีระยะเวลาการดื่มสุรา ประมาณ 8.6 ปี บางดื่มเป็นเวลานานถึง 50 ปีส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งจากการศึกษาของ สภาวิศวกร อัยการกรชัยและคณะก็พบว่า ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ มีพฤติกรรมการดื่มกับการปฏิบัติทางศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กัน¹⁶

ด้านคุณสมบัติของสมุนไพร พบว่า ในแต่ละขุมยาของเหล้า มีการตั้งชื่อสินค้าแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีสูตรหลัก เช่น พลังช้างสาร โดไม่รู้ล้ม ม้ากระทืบโรง เสือ 11 ตัว กระชายดำ เงาะป่า นางครวญ กำลั้งเสือโคร่ง เป็นต้น โดยแต่ละสูตรจะมีสมุนไพรหลักตามชื่อของยาของเหล้า ร้านขายยาจะมีข้อความกำกับวิธีใช้ไว้กว้าง ๆ คือ ใช้ดองเหล้าหรือต้มก็ได้ และอาจจะแตกต่างกันใน ส่วนประกอบย่อย ๆ อื่น เช่น การผสมน้ำผึ้ง น้ำตาลกรวด เป็นต้น แต่ไม่มีรายละเอียดว่าต้องดอง นานเท่าไร ผสมเหล้าอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ขายยาของเหล้าจะดำเนินการเอง และขึ้นอยู่กับผู้ดื่มว่า จะตัดสินใจเลือกดื่มชนิดใด การให้เหล้าขาวเป็นตัวสกัดสารต่าง ๆ จากสมุนไพร/รากไม้ เป็นวิธีการที่ใช้มานานและมีหลายประเทศที่ใช้ เช่น จีน เกาหลี เป็นต้น

การคงอยู่ของยาของเหล้าที่สืบทอดกันมาในสังคมไทย อาจจะถูกมองว่าเป็นเรื่องของ สมุนไพร แพทย์แผนโบราณ คุณสมบัติที่เห็นเป็นไปในทางบวกตามสรรพคุณของตัวยาลึก ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะปัจจุบันองค์ความรู้ในเรื่องสมุนไพรถูกตัดตอนไปในช่วงที่คนส่วนใหญ่ ยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก สังคมใหม่ ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรลดลง อย่างไรก็ตามความเชื่อ ต่อสรรพคุณของยาสมุนไพรยังมีอยู่ในสังคมไทย และด้วยคุณสมบัติของแอลกอฮอล์ที่สามารถ สกัดตัวยาจากสมุนไพรได้มากกว่าการต้ม ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ยาของเหล้ายังได้รับความนิยม ในประชาชนกลุ่มหนึ่ง ด้านเหล้าขาวที่มาจากกรกลั่นโดยชาวบ้าน อาจจะกลั่นไว้ดื่มเองหรือ ไว้จำหน่ายแจกจ่ายออกไปถูกมองว่าเป็นการต้มเหล้าเถื่อนหรือเหล้าที่ไม่ถูกกฎหมายและเป็น อันตรายต่อผู้ดื่ม กรรมวิธีการผลิตที่อาจเกิดการปนเปื้อนของสารพิษในน้ำที่นำมาใช้กลั่น ทำให้คน ส่วนใหญ่หันไปดื่มสุรากลั่นจากโรงงาน สุราที่กลั่นโดยชาวบ้านเป็นสุราผิดกฎหมาย^{17 18} แต่ ปัจจุบันสุราดังกล่าวได้รับการพัฒนาระบบการผลิตและยอมรับให้เป็นหนึ่งในวิสาหกิจชุมชน แต่ก็ ไม่ได้หมายความว่า การผลิตเหล้าเถื่อนจะหมดไปซึ่งก็ยังพบอยู่ โดยเฉพาะจากข้อมูลที่ได้จาก การศึกษานี้ พบว่า ยังมีผู้ขายยาของเหล้ายาของเหล้าชื่อเหล้าเถื่อนจากอำเภอหนึ่งในจังหวัด สงขลามายใช้ในการดองยาสมุนไพรซึ่งทำให้ต้นทุนต่ำลงได้ และด้วยราคาที่ถูกลงกว่าเหล้าประเภทอื่น ความเข้มข้นของระดับแอลกอฮอล์ที่สูงถึง 28-40 ดีกรี น่าจะเป็นตัวบ่งชี้ในการคงอยู่ของเหล้าขาว

ด้านการสืบสาน ผู้ขายยาของเหล้ายาของเหล้าก็ยังมองว่า เป็นสิ่งที่ต้องอนุรักษ์ไว้เพราะ เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งกระบวนการใช้เหล้าดองยานี้พบได้ในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติของตัวยาแต่ละประเภทก็ปรากฏในตำรายาแพทย์แผนโบราณ การจัดกลุ่มยาแต่ยังขาด กระบวนการพิสูจน์คุณสมบัติโดยรวม เมื่อตัวยาแต่ละประเภทมารวมกันซึ่งอาจจะต้องมีการศึกษา เพิ่มเติมโดยการสกัดตัวยามาวิเคราะห์คุณสมบัติของยาของเหล้าชนิดนั้น แต่อาจจะต้องใช้

เวลานานเพราะแต่ละสูตรถึงแม้จะใช้ชื่อเดียวกันแต่ก็มีความแตกต่างกันในส่วนประกอบ และใน
ระยะยาวจะมีผลอย่างไรต่อสุขภาพของผู้ใช้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งในทางลบเห็นได้จาก
ปริมาณการดื่มที่มีผลต่อบุคลิกและกลายเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังได้ในที่สุด 1. 18-20 ส่วนในเรื่องภูมิ
ปัญญาพื้นบ้าน ปัจจุบันได้รับความสนใจมากขึ้นอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งคงไม่
มีใครปฏิเสธถึงข้อดีของสมุนไพรไทยที่มีมาช้านาน แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ กระบวนการสืบสาน
ต้องมีการดำเนินการที่ถูกต้อง และถ้าหากเป็นสิ่งที่ดีและช่วยให้สุขภาพแข็งแรงไม่ว่าจะเป็นระยะ
สั้นหรือระยะยาวก็ควรมีกระบวนการสืบสานภายใต้การจัดการความรู้ที่ถูกต้อง

ด้านบริบทของชุมชน เนื่องจากในปัจจุบันจังหวัดสงขลามีการเคลื่อนย้ายของคนอยู่
ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจาก 1) มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และเป็นช่อง
ทางการเข้าออกของชาวต่างประเทศอื่น ๆ 2) เป็นเมืองท่องเที่ยวและธุรกิจ ความหลากหลายทาง
วัฒนธรรมทั้งเก่าและใหม่ ทำให้จังหวัดสงขลามีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก บริบทของสังคมมีการ
เปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมือง บริบทภาคใต้ถูกทดแทนด้วยวัฒนธรรมจากต่างท้องถิ่นที่เข้ามาจนทำ
ให้ไม่เห็นวัฒนธรรมภาคใต้ที่ชัดเจน เช่นเดียวกับชุมเขาดองเหล่าที่พบว่า ผู้มาใช้บริการที่ชุมเขาดอง
มีความหลากหลายโดยพบว่า กลุ่มที่เป็นแรงงานส่วนใหญ่เป็นคนมาจากนอกพื้นที่ ส่วนชุมเขาดอง
ก็ไม่ได้สื่อสารถึงบริบทของภาคใต้ที่ชัดเจน มีบางพื้นที่ที่เป็นชุมเขาดองในชุมชนดั้งเดิมก็ยังพบ
ภาพและบรรยากาศการนั่งพูดคุยของคนในชุมชน มีการถกเถียงหัวข้อทางการเมืองบ้าง เรื่อง
เศรษฐกิจบ้าง แต่พบเพียง 4 แห่งจาก 10 แห่ง รูปแบบของการบริการที่ชุมเขาดองเหล่าจึง
เปลี่ยนไปจากการที่จัดพื้นที่นั่ง เป็นการขายในรูปแบบบรรจุขวด หรือดื่มแล้วรีบเดินทางกลับ

ด้านกฎหมายและการจัดการพื้นที่ พบว่า ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ ของพื้นที่ การเปิด
ชุมเขาดองเหล่า ผู้ขายยาดองเหล่าสามารถเปิดได้โดยอิสระ ไม่มีการต่อต้านจากคนในชุมชน ทั้งนี้
อาจเนื่องจากลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคมเปลี่ยนไป ทูทางสังคมหายไป สังคมเริ่มไร้
ระเบียบ มีการย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในชุมชนดั้งเดิม ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนน้อยลง
เนื่องจากมีการย้ายถิ่นที่มาจากชุมชนอื่นหรือจังหวัดอื่น ๆ มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากอำเภอ
หาดใหญ่ที่พบว่า มีจำนวนประชากรแฝงที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในอำเภอหาดใหญ่มากกว่าประชากรที่
มีทะเบียนราษฎรโดยคาดประมาณว่ามีมากกว่าประมาณ 355,633 คน หรือ 2.3 เท่าของ
ประชาชนตามทะเบียนราษฎร ทั้งนี้ประมาณการจากการขยายของชุมชนเมือง การเพิ่มของชุมชน
จาก 30 แห่ง ในปี 2548 เป็น 47 แห่ง ในปี 2551 แต่เมื่อกล่าวถึงความต้องการในการจัดการพื้นที่
สำหรับชุมเขาดองเหล่าพบว่า ผู้ดื่มยาดองเหล่า ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปไม่มีความเห็นส่วน
ใหญ่ว่า ควรห่างไกลจากโรงเรียน เพราะเด็กอาจจะเลียนแบบ การตั้งอยู่ใกล้วัดส่วนใหญ่ก็ไม่เห็น
ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะสังคมไทยยังมองว่าสุรามองดูว่าการดื่มสุราเป็นการผิดศีลซึ่งไม่แตกต่าง
จากศาสนาอิสลามที่ห้ามการดื่มสุราอย่างเด็ดขาด ในการจัดการพื้นที่ พบว่า ทั้งในโครงสร้างผัง

เมืองของอำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมืองยังไม่มียุทธศาสตร์ในการจัดการพื้นที่ส่วนนี้ ดังนั้น ชุมชา
ดองเหล่านี้จะยังคงอยู่ในชุมชนเหมือนเดิม ซึ่งในกรณีเช่นนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งใน
ระดับเทศบาลนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจจะต้องพิจารณาถึงการจัดการพื้นที่ให้
ชัดเจน ทั้งนี้พบว่า จังหวัดสงขลามีการวางแผนร่วมกับเทศบาลนครหาดใหญ่ ในการจัดพื้นที่
อุตสาหกรรมแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ในเรื่องการจัดการพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้หากมีการจัดการพื้นที่
ดังกล่าวโดยการเริ่มกำหนดไม่ให้มีการตั้งร้านขายสุราและยาตองเหล้าในพื้นที่รอบ ๆ โรงเรียน วัด
มัสยิด ก็อาจจะได้รับทั้งการยอมรับและการต่อต้าน และอาจจะต้องทำประชาพิจารณ์ต่อไป ส่วน
ในเรื่องของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลการดื่มยาตองเหล้ากับการเกิดปัญหาอาชญากรรม
ยังมีน้อย รวมถึงการประเมินสภาพของปัญหาอุบัติเหตุที่สืบเนื่องมาจากแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ
ยังไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจปัจจัยที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุในท้องถนนมีสาเหตุมาจากการ
การดื่มสุราเป็นอันดับต้น ๆ ^{21, 22}

อีกประเด็นหนึ่งที่พบ คือ ประชาชนส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า การเปิดดื่มยาตองเหล้า เป็น
เรื่องของการประกอบอาชีพที่เป็นสิทธิส่วนบุคคลตราบใดที่ไม่กระทบต่อตนเอง ทั้งนี้เพราะส่วน
หนึ่งของการตั้งดื่มยาตองเชื่อว่าต้องเป็นคนที่มียุทธศาสตร์ คนกลุ่มหนึ่งจึงไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับที่
ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ว่าการตั้งดื่มยาตองเป็นสิ่งที่ไม่ถูกกฎหมายโดยเข้าใจว่าไม่ต่างจาก
การเปิดร้านขายอาหารทั่วไป

การมองปัญหาสุขภาพผู้ดื่มยาตองเหล้าอาจจะแตกต่างจากผู้ดื่มเหล้าทั่วไป เนื่องจาก
ความเชื่อในเรื่องคุณสมบัติของสมุนไพรมีสรรพคุณเป็นยา แต่ถึงกระนั้นก็พบว่า ในกลุ่มผู้ดื่มยา
ตองเหล้ามักจะไม่นิยมกินกับแก้ม มีเพียงแต่เมษมดองหรือมะม่วงดองเท่านั้น และถ้าดื่มในปริมาณที่
มากก็ไม่ต่างจากการดื่มเหล้าขาวในปริมาณความเข้มข้นของเอทิลแอลกอฮอล์ 35-40 ดีกรีหรือ
มากกว่า ดังนั้นโอกาสที่จะเกิดภาวะตับถูกทำลายก็มีไม่แตกต่างจากการดื่มเหล้าทั่วไป แต่ถ้าผู้ดื่ม
ยาตองเหล้าสามารถควบคุมปริมาณการดื่มในแต่ละครั้งไม่เกิน 2 เบ็ก หรือ 100 ซีซี หรือเมื่อเทียบกับ
ปริมาณเหล้าอื่น ได้แก่

- ผู้ชายให้ดื่มสุราระหว่าง 1-2 หน่วยต่อวัน
- ผู้หญิงให้ดื่มระหว่าง 1 หน่วยต่อวัน
- ผู้ที่ดื่มมากกว่า 14 หน่วยสุราต่อสัปดาห์หรือดื่มครั้งละ 4 หน่วยสำหรับผู้ชาย ส่วนผู้หญิง
ที่ดื่มมากกว่า 7 หน่วยต่อสัปดาห์หรือครั้งละ 3 หน่วยสุรา จะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพ
- สุราหนึ่งหน่วยหมายถึง เบียร์ 360 cc ไวน์ 150 cc บรั่นดี 45 cc วิสกี้ผสม 1 แก้ว

ดังนั้นในการดื่มแต่ละครั้ง ผู้ชายยาตองเหล้าอาจจะมึนเมาในการให้คำแนะนำแก่ลูกค้า
ซึ่งผู้ชายยาตองเหล้าอาจจะยังไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ได้ ผลดีนี้มีในกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะจะมีผลต่อ

การลดระดับไขมันเอชดีแอล (HDL) ในเลือดและลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาไขมันอุดตันในหลอดเลือดได้

สรุป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแรกของภาคใต้ที่มองถึงความเชื่อมโยงของการเกิดและการคงอยู่ของไขมันอุดตันในสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม การมองไขมันอุดตันในทางบวกเพื่อสุขภาพและการมองในทางลบคือเป็นต้นเหตุของปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะไม่แตกต่างหรือแตกต่างจากผู้ดื่มสุราทั่วไป เนื่องจากขาดความชัดเจนทำให้การมองปัญหายังไม่ชัดเจน แต่จากการศึกษานี้ทำให้เกิดข้อคิดดังนี้

1. การเพิ่มรายละเอียดของยาอดองเหล้า เป็นส่วนหนึ่งของเหล้าและสุราตามพระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหานี้อาจจะมองว่ายาอดองเหล้าเป็นส่วนย่อยของเหล้าขาว แต่เนื่องจากแนวโน้มของการขยายตัวของเหล้ามีมากขึ้น จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการเพิ่มเพดานภาษีสรรพสามิต และถูกจำกัดการโฆษณาของบริษัทผลิตสุราทั้งภายในและภายนอกประเทศ

2. องค์ความรู้ในเรื่องคุณสมบัติทางยาเมื่อมีถูกสกัดโดยเหล้าขาว มีประโยชน์หรือโทษอย่างไร

3. การจัดการพื้นที่หรือ โซนนิ่ง ของไขมันอุดตัน ระยะเวลาในการเปิด/ปิดบริการควรเป็นไปในทิศทางเดียวกับการเปิดบริการร้านจำหน่ายสุรา/หรือ สถานบันเทิง /ร้านอาหาร ที่จัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการจัดเก็บรายได้อย่างถูกต้องและยุติธรรม และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องจัดทำประชาพิจารณ์ก่อนการตัดสินใจด้วย

4. การวางนโยบายฟื้นฟู บำบัดรักษา การสร้างชมรมเพื่อการลดอันตรายจากการดื่มสุรา

5. การมองปัญหาการดื่มยาอดองเหล้าอาจจะไม่รุนแรงเท่ากับปัญหาสุราอื่น ๆ ที่มีการรณรงค์ให้ ละ ลด และเลิก ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติด (harm reduction) ทั้งนี้ต้องมองถึงองค์ประกอบของยาอดองเหล้า ควรมีการจัดการในตนเองเดียวกัน ในกรณีที่มีการดื่มในปริมาณที่จะเกิดอันตรายในมาตรการและมาตรฐานเดียวกัน การรณรงค์ก็ควรเพิ่มประเด็นยาอดองเหล้าด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนว่ารัฐมองประเด็นยาอดองเหล้า คือ สุราประเภทหนึ่ง

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ายาอดองเหล้าจะมีส่วนประกอบและความไม่ชัดเจนในกระบวนการออกฤทธิ์ วิธีปรุงยาอดองเหล้า แต่ยาอดองเหล้าก็ได้รับการยอมรับในเชิงวัฒนธรรมการปรุงยาของแพทย์แผนไทย ซึ่งมีทั้งให้คุณและให้โทษ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณการดื่ม คุณภาพของสมุนไพร และการให้ความรู้ทั้งผู้ขายยาอดองเหล้า ผู้ดื่มยาอดองเหล้า และประชาชนทั่วไป การยอมรับคุณประโยชน์

ต่อสุขภาพหากมีการใช้อย่างถูกต้อง ขณะเดียวกันหากดื่มอย่างไม่ถูกต้องก็ทำอันตรายให้แก่ร่างกายเช่นกันซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมควรได้ทราบ ถึงแม้จะมีการรณรงค์ดื่มสุรา ลด ละ เลิก ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง แต่สิ่งที่ต้องให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปคือ การลดอันตรายจากการดื่มสุรา และการส่งเสริมนโยบายในการดูแลและฟื้นฟูผู้ติดสุรา การเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มผู้ที่ดื่มขาดองเหล้าอย่างไม่ถูกต้องได้มีโอกาสมีสุขภาพที่ดีกลับคืนมา

ในการคงอยู่ของขาดองเหล้ามีผลมาจาก ความเชื่อในคุณสมบัติของขาดองเหล้าที่มีผลมาจากสมุนไพรที่นำมาดองโดยสมุนไพรเหล่านี้ถูกสกัดด้วยยาโดยเหล้าขาว ระยะเวลาในการสกัดขึ้นอยู่กับประเภทของสมุนไพร โดยมีการระบุว่า หากดื่มขาดองเหล้าเพียง 1-2 เป๊ก ต่อวัน และขาดองเหล้านั้นได้ทำโดยกรรมวิธีที่ถูกต้อง และไม่มีส่วนผสมของสารอื่นปนเปื้อนก็จะไม่เกิดปัญหาใด ๆ ซึ่งบทบาทดังกล่าวควรเป็นความรับผิดชอบของทั้งหมดยาที่จำหน่ายขาดองเหล้าให้กับผู้ขายขาดองเหล้าขาดองเหล้า ผู้ขายขาดองเหล้านำมาปรุงแต่ง และอาจมีสารอื่น ๆ เพิ่มเข้ามาและนำขาดองเหล้าเหล่านี้มาจำหน่าย รัฐอาจจะต้องแบ่งบทบาทในเรื่อง การจับกุมผู้ขายขาดองเหล้าขาดองเหล้าที่ดัดแปลงสุราไม่ว่าจะใช้เหล้าเถื่อนหรือสุราจำหน่ายที่เสียภาษีอากรถูกต้อง การตรวจสอบร้านจำหน่ายสมุนไพร คุณสมบัติของผู้จำหน่ายหรือจัดทำสูตรยาสมุนไพร และท้ายที่สุดคือ ผู้ดื่มและผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มขาดองเหล้า ได้แก่ ครอบครัว ผู้ร่วมงาน เครือญาติ และชุมชน รวมถึงนโยบายของรัฐในการลดอันตรายจากการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีสุราเป็นองค์ประกอบ การส่งเสริมศีลธรรม/การทำศาสนากิจ และมาตรการทางสังคมในการลดจำนวนผู้ดื่มรายใหม่ และลดอันตรายจากการดื่มสุราในผู้ดื่มเดิม มีกระบวนการฟื้นฟูที่ไม่มีการทราบป ซึ่งต้องมองทั้งระบบของสังคม การแก้ไขทั้งเชิงระบบ และระดับท้องถิ่นน่าจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหามสุราได้ระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

- 1.ศึกษาองค์ประกอบของขาดองเหล้าชนิดต่าง ๆ โดยการสกัดด้วยยา ในแต่ละสูตร เพื่อจะได้พิสูจน์คุณสมบัติของขาดองเหล้าสูตรต่าง ๆ ทั้งนี้ถ้าหากขาดองเหล้ามีคุณสมบัติทางยา อาจจะต้องมีการส่งเสริมด้านสมุนไพร พร้อมกับการให้ความรู้ในการใช้
- 2.ศึกษาระยะยาวติดตามผู้ดื่มขาดองเหล้าในด้านสุขภาพกาย และจิต
- 3.ติดตามการขยายพื้นที่ของชุมชนขาดองเหล้า โดยการกำหนดพื้นที่ชุมชนขาดอง เหล้าขาดองเหล้า แหล่งวัดฤทธิิบเหล้าที่ใช้ผสม
- 4.พัฒนาโครงการนโยบายสาธารณะในเรื่องสุราและขาดองเหล้าเพื่อทำให้เกิดแผนสุขภาพชุมชนและแผนสุขภาพจังหวัด ต่อไป

ข้อเด่นของงานวิจัยนี้

1. เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในมุกุมิตติของผู้เกี่ยวข้องในเชิงพื้นที่ เพื่ออธิบายบริบทของพื้นที่ และแนวคิดของคนที่เกี่ยวข้องต่อขุมยาดองเหล้า
2. เป็นการศึกษเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่หาข้อสรุปของการคงอยู่ของขุมยาดอง และขนาดของการจัดการขุมยาดอง
3. เปิดประเด็นทางด้านสาธารณสุขในเรื่องคุณภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคบทบาทของสาธารณสุขเพื่อการใช้ประโยชน์ของยาดองเหล้าต่อสุขภาพ

ข้อด้อยของการวิจัยนี้

1. ความครอบคลุมของการทำแผนที่ขุมยาดอง มีการสำรวจเพียง 1 ครั้งเท่านั้น ดังนั้นการกระจายตัวของขุมยาดองเหล้าบางพื้นที่อาจจะไม่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นกลุ่มเป้าหมาย
2. งบประมาณสนทนา ต้องรีบสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มาดื่มยาดองเหล้าแล้วกลับทันที
3. การสัมภาษณ์ผู้ขายยาดองเหล้ายาดองเหล้าและประชาชนที่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของผู้ขายยาดองเหล้ายาดองเหล้าต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ความสอดคล้องของนโยบายจากส่วนกลาง และนโยบายท้องถิ่นที่ต้องการความเชื่อมโยง กล่าวคือ นโยบายส่วนกลางมุ่งเน้นในเรื่องการกำหนดเขตภาษี การลดอัตราภาษีตามฤดูกาล การรณรงค์เพื่อการลดอันตรายจากการดื่มสุราและแอลกอฮอล์อื่น ๆ โดยมุ่งเน้นการจัดการสุรา โดยมีกรมสรรพสามิตเป็นแกนหลัก ร่วมกับการบังคับใช้กฎหมายและมีผู้ใช้กฎหมายคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขณะที่กลไกของท้องถิ่นยังไม่อาจดำเนินการได้ เนื่องจากยังมีการส่งเสริมการสร้างแหล่งผลิตสุราท้องถิ่นในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อย่างไรก็ตามก็อาจจะมีผลดีระดับหนึ่งคือ การกำหนดมาตรฐานของการผลิต แต่ไม่ได้แก้ไขปัญหาสุราและผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุรา เพราะยิ่งราคาสุราเพิ่มขึ้นจากการเพิ่มภาษี โอกาสที่จะดื่มยาดองเหล้าน่าจะสูงขึ้นซึ่งอาจจะต้องขยายฐานการศึกษาถึงแนวโน้มนี้ นอกจากนี้อาจจะมีข้อเสนอถึง "เหล้าบ้าน" ในกลุ่มวัยรุ่นอีกด้วย

2. ความร่วมมือของเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะ กระทรวงสาธารณสุข ในเรื่อง อาหารและยา พืชสมุนไพร การจัดการความสะอาดของขุมยาดองเหล้า รวมทั้งการจัดการสภาพแวดล้อม และการให้ความรู้ในเรื่องยาดองเหล้าแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังต้องการความ

ร่วมมือจากภาคประชาสังคมในท้องถิ่นในการกำหนดมาตรการของชุมชน การจัดการแผนสุขภาพ
ของชุมชนด้านสุขภาพ บทบาทของสรรพสามิตในพื้นที่ในการป้องกัน

3. การจัดการโดยท้องถิ่น การจัดการพื้นที่ แบ่งเขตการจำหน่าย ทั้งนี้เพราะผู้มียาดอง
เหล้าส่วนหนึ่งเป็นการดำเนินงานโดยผิดกฎหมาย การทบทวนการจัดการผังเมืองในชุมชน การ
กำหนดเงื่อนไขในการตั้งผู้มียาดองเหล้า และเหล้าปั่น

4. การจัดการองค์ความรู้ เนื่องจากในสังคมไทยยาดองเหล้าพบได้ในทุกภูมิภาค แต่
อาจจะแตกต่างกันที่ส่วนประกอบของสมุนไพรที่ใช้คง ควรได้มีการศึกษาอย่างละเอียดทั้งนี้
เพราะเหตุผลของผู้ที่มียาดองเหล้าคือ ความเชื่อว่าการได้ดื่มสมุนไพรที่ถูกสกัดโดยเหล้าขาว ซึ่ง
การใช้เหล้าขาวในการสกัดด้วยน้ำเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าสามารถสกัดตัวยาสมุนไพรได้ดีกว่า
การใช้กลวิธีอื่น ซึ่งพบในประเทศอื่น ๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น องค์ความรู้ดังกล่าวหากได้มีการ
ศึกษารายละเอียดถึงข้อดี ข้อเสียของการดื่มยาดองเหล้า ซึ่งจะช่วยพัฒนาองค์ความรู้ทั้งด้าน
สมุนไพร และการจัดการปัญหาสุรา

5. การทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตเปิดร้านจำหน่ายสุรา และ ยาดองเหล้า
ซึ่งการเปิดผู้มียาดองเหล้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายเนื่องจากเป็นการดัดแปลงสุรา ซึ่งอาจจะต้องทบทวน
ว่า หากยาดองเหล้าเป็นเรื่องของสุขภาพ จะมีข้อกำหนดอย่างไร หรือยังคงถือว่าเป็นการดัดแปลง
สุราและผิดกฎหมาย และบทลงโทษควรเป็นเช่นไร หรือใช้มาตรการเดียวกันกับสุรา

6. การขยายองค์ความรู้ในเรื่องการลดอันตรายจากการดื่มสุราและแอลกอฮอล์อื่น ๆ ซึ่ง
เป็นแนวคิดมาจากการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติด เนื่องจากการดื่มสุราเป็นเรื่องของ
พฤติกรรม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเป้าหมายที่สำคัญ แต่ก่อนที่จะถึงกระบวนการเปลี่ยน
พฤติกรรมผู้ดื่มจะต้องตระหนักถึงปัญหาและยอมรับว่านั่นคือปัญหาทั้งของตนเอง ครอบครัวและ
ชุมชน การนำกระบวนการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติด (harm reduction) มาใช้ในการบำบัด
การจัดทำบ้านกึ่งวิถี อาจจะเป็นทางออกหนึ่งที่สามารถลดอันตรายจากการดื่มสุราและ
แอลกอฮอล์ และคืนคนดีสู่สังคมได้

เอกสารอ้างอิง

1. Abbott P. Traditional and Western healing practices for alcoholism in American Indians and Alaska Natives. Substance use & misuse 1998;33(13):2605-46.
2. Currie J. B., Clough R. A. Kava hepatotoxicity with Western herbal products: does it occur with traditional kava use? The Medical Journal of Australia 2003;178(9):421-2.
3. Jilek W. Traditional healing in the prevention and treatment of alcohol and drug abuse. Transcultural Psychiatry 1994;31(3):219.
4. นันทพร นิลวิเศษ. การใช้ยาสมุนไพร สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ
5. สันติ วัฒนฐานะ. การศึกษาพืชสมุนไพรที่ใช้เป็นยาของเหล้าในภาคเหนือของไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย; 2540 [updated 05/04/2010]; 29/06/2010:[
6. สัจฉริย สุวรรณเลิศ. "สังคมวัฒนธรรมและสุขภาพ" In: วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์ และคณะ, editor. กลุ่มความเจ็บป่วยเฉพาะวัฒนธรรมรายงานการประชุมวิชาการ ไอเอสพีรณังเฮาส์ 2539.
7. สุภาพ พัสถ้อง. สังคมวัฒนธรรมและสุขภาพ. In: วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ และคณะ, editor. กลุ่มความเจ็บป่วยเฉพาะวัฒนธรรมรายงานการประชุมวิชาการพฤศจิกายน สุขภาพ ครั้งที่ 4 กทม: ไอเอสพีรณังเฮาส์ 2539.
8. อมรา พงศาพิชญ์ วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา 5, editor. กทม: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541.
9. เชิดชัย อริยานุชิตกุล. จิบ "ยาของเหล้า" PHARMACY NEWS LETTER KHON KAEN 2543;2 (2).
10. ยาของเหล้า ไม่ใช่สุรา รู้จักดื่มรักษาโรค ไม่เกิดโทษ ไม่เป็นโทษ [database on the Internet]. มูลนิธิสุขภาพไทย. 2008 [cited 29/06/2010]. Available from: <http://www.thaiof.org>.
11. วิสาหกิจชุมชนกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า [database on the Internet]. กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 2553. Available from: <http://www.ipthailand.go.th>.
12. ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมไทย [database on the Internet] 2550. Available from: <http://www.ssru.ac.th/linkssru/SubjectNew/2500102/soc02/.../print5.h>
13. วิบูลย์ เข็มเจริญ. หมอเมือง. กทม: นิสสารใกล้หมอ; 2543 [updated 22/10/2001; cited

2010 26/06]; Available from: <http://i.am/thaidoc>.

14. Aida K, Tawata M, Shindo H, Onaya T, Sasaki H, Nishimura H, et al. The existence of aldose reductase inhibitors in some kampo medicines (Oriental herb prescriptions). *Planta Med* 1989 Feb;55(1):22-6.
15. Assanangkornchai S, Conigrave K, Saunders J. Religious beliefs and practice, and alcohol use in Thai men. *Alcohol and Alcoholism* 2002;37(2):193.
16. Chauhan B, Kulkarni R. Alcohol hangover and Liv. 52. *European journal of clinical pharmacology* 1991;40(2):187-8.
17. BAKER J. Traditional kava beverage consumption and liver function tests in a predominantly Tongan population in Hawaii. *Clinical Toxicology* 2007;45(5):549-56.
18. Hsu CS, Yang JK, Yang LL. Effect of "Dang-Qui-Shao-Yao-San" a Chinese medicinal prescription for dysmenorrhea on uterus contractility in vitro. *Phytomedicine* 2006 Jan;13(1-2):94-100.
19. Singh A, Jiang Y, Benlhabib E, Gupta S. Herbal mixtures consisting of puerarin and either polyenylphosphatidylcholine or curcumin provide comprehensive protection against alcohol-related disorders in P rats receiving free choice water and 15% ethanol in pure water. *Journal of medicinal food* 2007;10(3):526-42.
20. Kasantikul V, Ouellet J, Smith T, Sirathranont J, Panichabhongse V. The role of alcohol in Thailand motorcycle crashes. *Accident Analysis and Prevention* 2005; 37(2):357-66.
21. Lapham S, Brown P, Suriyawongpaisal P, Skipper B, Chadbunchachai W, Paisarnsilp S. Measurements, Instruments, Scales, and Tests: Use of AUDIT for Alcohol Screening among Emergency Room Patients in Thailand. *Substance use & misuse* 1999;34(13):1881-95.

ภาคผนวก

แบบเก็บข้อมูล กลุ่มผู้ชาย ที่ตั้ง.....

	สำหรับเจ้าหน้าที่
1.ชื่อ..... นามสกุล.....	Id_1 [] []
2.เพศ []1. ชาย []2.หญิง	Sex_1 []
3.อายุ ปี	Age_1 [] []
4.ระดับการศึกษา []1. ประถมศึกษา []2.มัธยมศึกษา []3.อุดมศึกษา []4. อื่น ๆ ระบุ.....	Edu_1 []
5.สถานภาพสมรส ()1. โสด ()2. คู่ ()3. ม่าย ()4. หย่า แยก	Msta_1 []
6.จำนวนบุตร..... คน	Dep_1 []
7.อาชีพหลักอาชีพรอง.....	Occ_1 []
8.ระยะเวลาในการขายยาตอง ปี	deal_1 [] []
9.รายได้ต่อวัน..... บาท (จากการขายยาตองเหล่า)	Inc_1 [] [] []
10.เปิดขาย []1.ทุกวัน []2.สัปดาห์ละ..... วัน []3. อื่น ๆ ระบุ.....	Open []
11.ท่านเคยเหล้า/เบียร์หรือไม่ () 1. ดื่ม 2. ไม่ดื่ม (ข้ามไปข้อ 14)	Dri_1 []
12. ปัจจุบันท่านดื่มเหล้า/เบียร์หรือไม่ () 1.ดื่ม คงเดิม ()2.ดื่มเพิ่มขึ้น []3, ดื่มนลดลง	Ndei_1 []
13.ปริมาณการดื่มเหล้าเฉลี่ย.....ต่อวัน ยาตองเฉลี่ย..... ต่อวัน	Con_1 [] [] com [] []
14. ท่านสูบบุหรี่หรือไม่ ()1.สูบ ()2.ไม่สูบ	Smok_1 []
15.สูบที่กรณีที่เคยสูบปัจจุบันท่าน 1. ยังสูบจำนวนเท่าเดิม มวนต่อวัน ()2.สูบนลดลง จากเดิม..... ต่อวัน เป็น ต่อวัน ()3.สูบเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน มวนต่อวัน	Nsmok [] Nsmakq_1 [] []

1.ท่านได้รับความรู้เรื่องการปรุงยาตองเหล้ามาจากแหล่งใด รู้มานานเท่าไร กรณีที่ไม่มีความรู้เรื่องยาตองมาก่อน ท่านได้ทราบสูตรจากใคร มีแหล่งซื้อเหล้าที่ใด และตัวยาที่ใด

.....
.....
.....

2.ท่านเป็นผู้ต้มยาตองเหล้าหรือไม่ ถ้าเคยดื่มมานานเท่าไร ก่อนมาเป็นผู้ชาย

.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่ายาตองเหล้ามีผลอย่างไรกับผู้ดื่มทั้งด้านสุขภาพ จิตใจ และสังคม/ครอบครัว ทั้งด้านบวกและลบ
กาย.....

.....
จิตใจ.....

.....
สังคม.....

.....
ครอบครัว.....

4. ท่านศึกษาถึงข้อห้ามในการเปิดดื่มยาตองหรือไม่ ผิดอย่างไร และทำไมท่านจึงสามารถเปิดบริการได้

.....
.....
.....
5. ท่านเคยแนะนำอะไรกับผู้มาดื่มยาตองเหล้าร้านของท่านบ้าง เช่นหญิงตั้งครรภ์ หลังคลอด

.....
.....
.....
6. คนที่มารับบริการ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มใด

.....
.....
.....
7. นอกจากยาตองเหล้า ท่านขายเหล้า/เบียร์ หรือ อาหารอื่น ๆ ด้วยหรือไม่

.....
.....
.....
8. ท่านสังเกตหรือไม่ว่า นอกจากกินยาตองเหล้าแล้ว มีคนกินเหล้าอื่นร่วมด้วย หรือกินอย่างใดอย่างหนึ่ง
(อาจพามาหรือสั่งเพิ่ม)

.....
.....
.....
6. ท่านคิดอย่างไรกับการดื่มยาตองเหล้ากับวัฒนธรรมไทย /สมุนไพรรักษาโรคได้ มากกว่าเรื่องการดื่มสุรา

7. ในความคิดของท่านท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมเรื่องการใช้ยาตองเหล้าอย่างไร เช่น การให้ความรู้ การ
ปลูก แก่ทั้งผู้ดื่มและผู้ขาย

.....
.....
.....

8. ท่านคิดอย่างไรกับการดื่มเหล้าและดื่มยาตองเหล้าทั้งข้อเหมือนและข้อต่างอย่างไร

.....
.....
.....

9. ควรมีบทลงโทษผู้ดื่มยาตองเหล้าเช่นเดียวกับผู้ดื่มเหล้าหรือไม่ เช่น วัตถุประสงค์แอลกอฮอล์

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

แบบเก็บข้อมูล กลุ่มผู้ดื่ม พื้นที่ ร้าน.....

	สำหรับเจ้าหน้าที่
1.ชื่อ.....นามสกุล.....	Id_2 [] []
2.เพศ [] 1. ชาย [] 2.หญิง	Sex_2 []
3;อายุ ปี	Age_2 [] []
4.ศาสนา [] 1 พุทธ [] 2อิสลาม [] 3. คริสต์	Rel_2 []
5.ระดับการศึกษา [] 1. ประถมศึกษา [] 2.มัธยมศึกษา [] 3.อุดมศึกษา [] 4. อื่น ๆ ระบุ.....	Edu_2 []
6.สถานภาพสมรส () 1. โสด (เข้าไปข้อ 8) () 2, คู่ () 3. ม่าย () 4. หย่า แยก	Msta_2 []
7.จำนวนบุตร..... คน	Numch_2 [] []
8.อาชีพหลัก.....	Occ_2 []
9.จำนวนคนในครัวเรือน คน(รวมตัวท่าน กรณีที่ท่านต้องเลี้ยงดู)	Numf_2 [] []
10..รายได้ต่อเดือน..... บาท	Inc_2 []
11.ท่านเคยดื่มเหล้า/เบียร์หรือไม่ () 1. ดื่ม 2. ไม่ดื่ม (ข้ามไปข้อ 13)	Alc []
12. ปัจจุบันท่านดื่มเหล้า/เบียร์หรือไม่ () 1.ดื่ม คงเดิม () 2.ดื่มเพิ่มขึ้น 3, ดื่มนลดลง	Drin2 [] []
13.ปริมาณการเหล้า/เบียร์ดื่มโดยเฉลี่ย.....ต่อวัน / เดือน	Use_2 [] []
14.ค่าใช้จ่ายในการดื่มเหล้า.....ต่อเดือน	Conx_2 [] [] []
15.ท่านดื่มยาต้องเหล้ามานาน ปี	Tim [] []
16.ปกติท่านดื่มยาต้องเหล้า [] 1.ทุกวัน [] 2.สัปดาห์ละ..... วัน [] 3.อื่นๆ ระบุ.....	Everd_1 [] []
17.ปริมาณการดื่มยาต้องต่อวัน/ ครั้ง	Amou [] []
18. ค่าใช้จ่ายในการดื่มยาต้องเหล้า บาทต่อเดือน	Con_2 [] [] []
19.ในครอบครัวของท่าน มีใครที่เหล้าบ้าง [] 1.ไม่มี [] 2. พ่อ [] 3. แม่ [] 4. พี่..... [] 5. น้อง [] 6.อื่น ๆ ระบุ.....	Famx_2 [] []
20.ในครอบครัวของท่าน นอกจากท่านแล้ว มีใครที่ดื่มยาต้องเหล้า [] 1.ไม่มี [] 2. พ่อ [] 3. แม่ [] 4. พี่..... [] 5. น้อง [] 6.อื่น ๆ ระบุ.....	Fam_2 [] []
21. ท่านสูบบุหรี่หรือไม่ () 1.สูบ () 2.ไม่สูบ (ข้ามไปข้อ 23)	Out_2 [] [] []
22.กรณีที่เคยสูบปัจจุบันท่าน [] 1. ยังสูบจำนวนเท่าเดิม มวนต่อวัน () 2.สูบลดลง จากเดิม..... ต่อวัน เป็น ต่อวัน () 3.สูบเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน มวนต่อวัน	Fam_2_1 [] Fam_2_2 [] Fam_2_3 []
23.กรณีทางกฎหมาย หากมีการตรวจระดับแอลกอฮอล์ ท่านคิดว่าควรมมาตรการทาง กฎหมายเช่นเดียวกับคนดื่มเหล้าหรือไม่ [] 1.ควร [] 2.ไม่ควร	Law_2 []

1.ทำไมท่านจึงดื่มยาดอกเหล้า สูตรใดที่ท่านชอบ

.....
.....

2.ท่านมีความรู้ในเรื่องยาดอกเหล้าอย่างไรเช่น สูตรใดที่ดี ประโยชน์ และโทษ ข้อห้ามการดื่ม

.....
.....
.....

3.ท่านคิดว่ายาดอกเหล้ามีผลต่อสุขภาพของท่านอย่างไร

.....
.....

4.คนในครอบครัวของท่านคิดอย่างไรกับการดื่มยาดอกเหล้าของท่าน

ภรรยา.....

ลูก.....

5.ท่านคิดว่ายาดอกเหล้ามีโทษหรือประโยชน์อย่างไรต่อสังคมโดยรวม

.....
.....

6.ท่านคิดอย่างไรกับ การที่มีคนบอกว่า ยาดอกเหล้าเป็นการสืบสานทางภูมิปัญญาของไทย

.....
.....

7.ท่านคิดว่า ชุมยาดอก ควรอยู่ที่ใด (การจัดพื้นที่)ในชุมชน ห่างจากสถานศึกษา เท่าไร

.....
.....

8.ทางรัฐมีมาตรการในการลงโทษผู้ดื่มแอลกอฮอล์เกินพิกัด ท่านคิดว่า ควรนำมาตรการนี้มาใช้กับคนดื่มยา
ดอกหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....

9. ท่านคิดว่า การที่ยาดอกยังมีอยู่ได้ เพราะอะไร(ความเชื่อ เรื่องการรักษาโรค หรือ เศรษฐกิจ หรืออะไร)

.....
.....

10.ท่านต้องการให้การขายยาดอกเหล้าถูกกฎหมายหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....

11. ท่านคิดว่ายาตองเหล้ามีผลอย่างไรบ้าง	ใช่	ไม่ใช่	
1. เป็นยาประเภทหนึ่ง	()	()	uEff1 []
2. ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศ	()	()	uEff2 []
3. ช่วยให้มีแรงทำงาน	()	()	uEff3 []
4. แก้ปวดเมื่อย	()	()	uEff4 []
5. ทำให้เจริญอาหาร	()	()	uEff5 []
6. ประหยัดกว่าดื่มเหล้า	()	()	uEff6 []
7. ประหยัดกว่าดื่มเบียร์	()	()	uEff7 []
8. เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว	()	()	uEff8 []
9. ยาตองเหล้าทำให้อารมณ์ดี ไม่เครียด	()	()	uEff9 []
10. เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะปริมาณเท่าไร	()	()	uEff10 []
11. เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด	()	()	uEff 11 []
12. เกิดความรักในครอบครัว โดยเฉพาะภรรยา	()	()	uEff 12 []
13. เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย	()	()	uEff 13 []
14. ควรให้เปิดขายอย่างเสรี	()	()	uEff 14 []
15. ควรอนุรักษ์ไว้	()	()	uEff 15 []
16. เป็นการส่งเสริมการดื่มสุรา	()	()	uEff 16 []
17. ทำให้เหล้าเถื่อนมากขึ้น	()	()	uEff17 []
18. เพิ่มการดื่มเหล้าส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	()	()	uEff 18 []
19. ผิดหลักศาสนา	()	()	uEff 19 []
20. มีโอกาสเจ็บป่วยเพราะไม่ทราบกรรมวิธี/ส่วนผสม ()	()	()	uEff 20 []

แบบเก็บข้อมูล กลุ่มประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง พื้นที่วันที่เก็บข้อมูล

คำถาม	สำหรับเจ้าหน้าที่
1.ชื่อ.....นามสกุล.....	Id_3[][]
2.เพศ []1. ชาย []2.หญิง	Sex_3[]
3.อายุ ปี	Age_3[][]
4. ศาสนา []1 พุทธ []2อิสลาม []3. คริสต์	Rel_3[]
5.ระดับการศึกษา []1. ประถมศึกษา []2.มัธยมศึกษา []3.อุดมศึกษา []4. อื่น ๆ ระบุ...	Edu_3[]
6.สถานภาพสมรส ()1. โสด(ข้ามไปข้อ 8) ()2, คู่ ()3. ม่าย ()4. หย่า แยก	Msta_3[]
7.จำนวนบุตร..... คน	Numch_3[][]
8.อาชีพหลัก	Occ_3[]
9.อาชีพรอง.....	Occx_3[]
10..รายได้ต่อเดือน..... บาท	Inc_3[][][][]
11.ปกติท่านดื่มยาตองเหล้าหรือไม่ []1.ดื่ม []2. ไม่ดื่ม (ข้ามไปข้อ 14)	Drin_3[]
12.ปกติท่านดื่มยาตองเหล้า []1.ทุกวัน []2.สัปดาห์ละ..... วัน []3. อื่น ๆ ระบุ...	Use_3[]
13.ค่าใช้จ่ายในการดื่มยาตองเหล้าต่อเดือน	Out_3[][][]
14.ในครอบครัวท่านมีใครที่ดื่มยาตองเหล้า (9 หมายถึงไม่มีใครในบ้านดื่ม) []1. พ่อ []2.แม่ []3.พี่..... []4.น้อง []5.คนอื่น ๆ	Fam1 []Fam2 []Fam3 []Fam4 []Fam5 []
15.ท่านเคยใช้สิ่งต่อไปนี้หรือไม่ 15.1, บุหรี่ []1. เคย ปัจจุบันยังใช้อยู่ []2.เคย ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว []3.ไม่เคยใช้ 15.2 เหล้าเบียร์ []1. เคย ปัจจุบันยังใช้อยู่ []2.เคย ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว []3.ไม่เคยใช้	Other_3_1[] Other_3_2[]
16.ท่านต้องการให้มี ชุมยาตองใกล้บ้าน / ในชุมชนท่านหรือไม่ () 1. ต้องการ เพราะ..... () 2. ไม่ต้องการเพราะ.....	Need []
17. ท่านคิดว่าควรมีการจัดพื้นที่ ชุมยาตองเหล้า หรือไม่ ()1.ควร เพราะ..... ()2. ไม่ควรเพราะ.....	Zone []
18. กรณีที่ควรจัดพื้นที่ ชุมยาตอง ท่านคิดว่าควรจัดอย่างไร (ตอบเพียง 1 ข้อ) () 1.อยู่นอกชุมชน ()2. ห่างจากโรงเรียน/สถานศึกษา (อย่างน้อย 500 เมตร () 3.ห่างจากวัด/มัสยิด อย่างน้อย 50 เมตร () 4. อยู่ในชุมชน	Manage []
19.ท่านมองคนดื่มยาตองกับคนดื่มเหล้าอย่างไร () 1.แตกต่างกัน เพราะ..... () 2.ไม่แตกต่างกัน เพราะ	Look []

คำถาม	สำหรับเจ้าหน้าที่																																																															
20. ท่านเชื่อในสมุนไพรที่นำมาปรุงยาของเหล้าหรือไม่ () 1. เชื่อ เพราะ () 2. ไม่เชื่อ เพราะ	Herb []																																																															
21. ท่านคิดว่ายาของเหล้ามีผลอย่างไรบ้าง <table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 80%;"></th> <th style="width: 10%; text-align: center;">ใช่</th> <th style="width: 10%; text-align: center;">ไม่ใช่</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1. เป็นยาประเภทหนึ่ง</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>2. ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศ</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>3. ช่วยให้มีแรงทำงาน</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>4. แก้ปวดเมื่อย</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>5. ทำให้เจริญอาหาร</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>6. ประหยัดกว่าดื่มเหล้า</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>7. ประหยัดกว่าดื่มเบียร์</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>8. เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>9. ยาของเหล้าทำให้อารมณ์ดี ไม่เครียด</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>10. เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะปริมาณเท่าไร</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>11. เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>12. เกิดความรักในครอบครัว โดยเฉพาะภรรยา</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>13. เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>14. ควรให้เปิดขายอย่างเสรี</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>15. ควรอนุรักษ์ไว้</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>16. เป็นการส่งเสริมการค้าดื่มสุรา</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>17. ทำให้เหล้าเถื่อนมากขึ้น</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>18. เพิ่มการค้าดื่มเหล้าส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>19. ผิดหลักศาสนา</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> <tr><td>20. มีโอกาสเจ็บป่วยเพราะไม่ทราบกรรมวิธี/ส่วนผสม</td><td style="text-align: center;">()</td><td style="text-align: center;">()</td></tr> </tbody> </table>		ใช่	ไม่ใช่	1. เป็นยาประเภทหนึ่ง	()	()	2. ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศ	()	()	3. ช่วยให้มีแรงทำงาน	()	()	4. แก้ปวดเมื่อย	()	()	5. ทำให้เจริญอาหาร	()	()	6. ประหยัดกว่าดื่มเหล้า	()	()	7. ประหยัดกว่าดื่มเบียร์	()	()	8. เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว	()	()	9. ยาของเหล้าทำให้อารมณ์ดี ไม่เครียด	()	()	10. เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะปริมาณเท่าไร	()	()	11. เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด	()	()	12. เกิดความรักในครอบครัว โดยเฉพาะภรรยา	()	()	13. เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย	()	()	14. ควรให้เปิดขายอย่างเสรี	()	()	15. ควรอนุรักษ์ไว้	()	()	16. เป็นการส่งเสริมการค้าดื่มสุรา	()	()	17. ทำให้เหล้าเถื่อนมากขึ้น	()	()	18. เพิ่มการค้าดื่มเหล้าส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	()	()	19. ผิดหลักศาสนา	()	()	20. มีโอกาสเจ็บป่วยเพราะไม่ทราบกรรมวิธี/ส่วนผสม	()	()	Eff1 [] Eff2 [] Eff3 [] Eff4 [] Eff5 [] Eff6 [] Eff7 [] Eff8 [] Eff9 [] Eff10 [] Eff 11 [] Eff 12 [] Eff 13 [] Eff 14 [] Eff 15 [] Eff 16 [] Eff17 [] Eff 18 [] Eff 19 [] Eff 20 []
	ใช่	ไม่ใช่																																																														
1. เป็นยาประเภทหนึ่ง	()	()																																																														
2. ช่วยเรื่องสมรรถภาพทางเพศ	()	()																																																														
3. ช่วยให้มีแรงทำงาน	()	()																																																														
4. แก้ปวดเมื่อย	()	()																																																														
5. ทำให้เจริญอาหาร	()	()																																																														
6. ประหยัดกว่าดื่มเหล้า	()	()																																																														
7. ประหยัดกว่าดื่มเบียร์	()	()																																																														
8. เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว	()	()																																																														
9. ยาของเหล้าทำให้อารมณ์ดี ไม่เครียด	()	()																																																														
10. เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะปริมาณเท่าไร	()	()																																																														
11. เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด	()	()																																																														
12. เกิดความรักในครอบครัว โดยเฉพาะภรรยา	()	()																																																														
13. เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย	()	()																																																														
14. ควรให้เปิดขายอย่างเสรี	()	()																																																														
15. ควรอนุรักษ์ไว้	()	()																																																														
16. เป็นการส่งเสริมการค้าดื่มสุรา	()	()																																																														
17. ทำให้เหล้าเถื่อนมากขึ้น	()	()																																																														
18. เพิ่มการค้าดื่มเหล้าส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	()	()																																																														
19. ผิดหลักศาสนา	()	()																																																														
20. มีโอกาสเจ็บป่วยเพราะไม่ทราบกรรมวิธี/ส่วนผสม	()	()																																																														
22. ท่านคิดว่าควรมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการขายยาของเหล้าหรือไม่ () 1. ควร เพราะ () 2. ไม่ควร เพราะ	Law_3 []																																																															
23. รัฐควรมีมาตรการในการจัดการกับผู้ดื่มยาของเหล้าเช่นเดียวกับผู้ดื่มสุราทั่วไป () 1. เห็นด้วย เพราะ..... () 2. ไม่เห็นด้วย เพราะ	Gov_3 []																																																															

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ ด้วยความปรารถนาดี จาก
 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์วิจัยปัญหาสุรา